

הלכות ברכות פרק י (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

שאדם עושה, הוא מכניס את ה' לחייו. לפי גישה זו, אין זה קשור כל כך ל"רגש" — זו הכרה מתמדת.

8. ה' ב"היכל" לעומת בחיים: כשאדם רק מודה לה' בבית המדרש — הוא הוציא את ה' מ"בכל דרכיך דעהו". ה' נסגר בהיכל. הבני יששכר (דרך פקודיך) מדבר גם על ברכות על דברים אחרים: מצוות עונה, מזג אויר טוב, מראות יפים. העיקר: שלא לסגור את ה' בהיכל.

[דיגרסיה: תפילת הדרך וזהירות בנהיגה] — בתפילת הדרך מבקשים "מכף כל אויב ואורב בדרך" (או "אויב ואורב וליסטים וחיות רעות"). כשנוהגים מהר מהחוק, אנחנו עצמנו ה"חיות רעות" שמהן מתפללים. אדם הוא הסכנה הגדולה ביותר לעצמו.

הלכה א: הבונה בית חדש או הקונה כלים חדשים — שהחיינו

דברי הרמב"ם: "הבונה בית חדש או הקונה כלים חדשים" — מברך שהחיינו.

פשט: כשקונים דברים חדשים — בגדים חדשים, מכונת חדשה, טלפון חדש — חייבים בשהחיינו.

חידושים:

1. יישום מעשי — טלפונים חדשים: כשאנשים משדרגים את הטלפון שלהם כל כמה שנים, הם חייבים בשהחיינו. זה לא מפורסם מספיק.

2. שיעור שמחה: אין שיעור — מספיק שיש שמחה. מה שאנשים לא עושים זה ביטול מנהג העולם — מחפשים תירוצים למה לא לברך.

3. מנהג ביום טוב: משתמשים בשהחיינו על בגדים חדשים כשיש ספק על ברכת שהחיינו של יום טוב — זה מראה כמה "קל" זה, אבל משתמשים בזה רק ככיסוי.

4. שיטת ר' חיים קנייבסקי: גרביים חדשות לא נחשבות "כלי חדש" — אבל חולצה חדשה או מעיל, בוודאי מברכים.

הלכה: ראיית חבר — שהחיינו ומחיה המתים

דברי הרמב"ם: מי שרואה את חברו אחרי שלושים יום — מברך שהחיינו. אחרי שנים עשר חודשים — מברך "מחיה המתים".

פשט: אחרי 30 יום — שמח שזכה לראות שוב את חברו. אחרי 12 חודשים — זמן שהאדם כבר אינו יודע אפילו אם החבר חי, לכן מברכים "מחיה המתים".

חידושים:

- למעשה אפשר לתפוס את ברכת שהחיינו בבית המדרש כשרואים חבר אחרי 30+ יום.

- ר' ארי הולצמן מברך שהחיינו בשם ומלכות כשפוגש חבר (הוא בא מארץ ישראל, ממילא זה תמיד אחרי שלושים יום).

- מנהג האדמו"ר מבעלזא: כשראה יהודי שלא ראה זמן מה, תמיד אמר "ברוך השם שרואים אותך." הוא לא נהג להלכה כרמב"ם, אבל בכל זאת אמר זאת בידיש.

הלכה: הרואה פרי המתחדש משנה לשנה — שהחיינו

סיכום הלכות ברכות פרק י — רמב"ם

מבוא לפרק: איזה סוג ברכות נדונות כאן

דברי הרמב"ם: הפרק דן בברכות שהן "דרך שבח והודאה לקדוש ברוך הוא, כמו ברכות התפילה", אשר "חכמים" תקנו.

פשט: לאחר שדן בברכת המזון, ברכת הנהנין וברכת המצוות, בא הרמב"ם לקטגוריה חדשה: ברכות על אירועים, מצבים וראיות — לא על הנאה או מצוות, אלא על מצבי חיים.

חידושים:

1. "כמו ברכות התפילה" — שני פירושים: (א) פשוט שאנשי כנסת הגדולה תקנו תפילות, וזו גם תקנה כזו. (ב) פירוש עמוק יותר: ברכות אלו דומות יותר לתפילה מאשר לברכת הנהנין. בברכת הנהנין המנגנון הוא: אסור ליהנות בלא ברכה. בברכת המצוות: מברכים על מצוה. אבל כאן אין חפצא של הנאה או מצוה — זה אירוע, מצב רוח. זה דומה יותר לתפילה שבה משבחים את ה' "דרך שבח והודאה", לא כתנאי להנאה.

2. מדוע הרמב"ם לא אומר "אנשי כנסת הגדולה"? הרמב"ם אומר כאן רק "חכמים", לא "אנשי כנסת הגדולה" כפי שאומר בשמונה עשרה, ברכת המזון, ברכת הנהנין, קידוש והבדלה. אפשר שהכוונה שחכמים מאוחרים יותר תקנו זאת.

3. שיטת הראב"ד — ברכות הרשות: הראב"ד טוען שכל ברכות פרק זה הן ברכות הרשות, לא חובה. ראייתו: במשנה לא כתוב "חייב". זה לא כמו ברכת הנהנין שאסור לאכול בלא ברכה — אין הלכה שאסור ללבוש בגד חדש בלא שהחיינו. רבים מהראשונים לומדים כך. הרמב"ם חולק — לפי הרמב"ם זו חובה בתקנת חכמים.

4. מדוע אנשים לא נוהגים לברך ברכות אלו? הסיבה האמיתית אינה הלכתית אלא פסיכולוגית — "לא תופסים". בהבדלה לוקחים בשמים ביד, אומרים ברכה. אבל באירוע באמצע היום (שומעים בשורה, פוגשים חבר) פשוט לא תופסים שחלה עליך חובת ברכה. זה משום שהתודעה ההלכתית שלנו מכוונת למעשים (אכילה, מצוות), לא לאירועים. צריך להיות דעת — דבר אקטיבי, צריך לחשוב באופן אקטיבי "עכשיו חלה החובה".

5. ברכה על עובדה, לא על רגש: נגד אחרונים רבים שאומרים שמברכים רק אם מרגישים (למשל, רק אם מרגישים שמחה בראיית חבר), החידוש הוא: שמחה היא עובדה, לא רגש. יהודי נפטר — יש דבר עצוב. אומרים לפני ה' "דין האמת" — אנו מאמינים שאתה יודע מה אתה עושה. אף אחד לא שאל אותך אם אתה מרגיש — הברכה היא על המציאות האובייקטיבית.

6. השוואה לברכות השחר: בברכות השחר מודים על מעשים שאדם עושה בבוקר (מלביש ערומים, זוקף כפופים). באמצע היום אדם גם עושה דברים — הוא פוגש חבר, רואה שריפה, שומע חדשות טובות/רעות — ועל כל אירוע מברכים. ההבדל: ברכות השחר הן קבועות מדי יום, אבל ברכות פרק זה הן על אירועים מזדמנים.

7. שתי גישות יסוד לברכות: (א) שיטה א': ברכות הן על דברים שבאמת נוגעים לאדם — כשמרגישים משהו, מברכים. (ב) שיטה ב': עניין הברכות הוא להזכיר את ה' כל הזמן — "בכל דרכיך דעהו". כל דבר

מילים עם שלוש מילים דומות (מאד/מדה/מודה). הרמב"ם לא הביא זאת כך. במקום זה תרגם "מאדך" כפשוטו — "אהבה יתירה", אהבה רבה מאוד. "מאוד" פירושו כפשוטו "מאוד" (very much). הרמב"ם הניח את משחק המילים של המשנה והביא את הפירוש הפשוט.

3. מה פירוש "אהבה יתירה" למעשה? אהבה רגילה לה' היא כשהוא נותן לך טוב. "מאוד" — האהבה היתירה — פירושה אפילו כשהוא נותן לך רע, אתה מודה לו ומשבח בשמחה. זו ה"יתירה" — מה שעובר מעל הרגיל.

4. עיקר השמחה: השמחה באה מכך שה' משתבח — מצדיקים את הדין, מכירים שה' הוא דיין האמת, וזה עצמו מקור שמחה. לא שהאדם שמח מהצרה, אלא הוא שמח מכך שהוא יכול לשבח את ה'.

5. "מאוד" — לא כסף לפי הרמב"ם: לפי הגמרא (ברכות סא:) "בכל מאדך" הוא גם רמז למזון (כסף). אבל הרמב"ם מביא את הפסוק ומתכוון לפשט הפשוט — "מאוד" = מאוד, לא כסף. זו בחירה ידועה של הרמב"ם ללכת כפשוטו של מקרא.

6. מה פירוש "דיין האמת" — ניתוח פסיכולוגי-תיאולוגי: "דיין האמת" לא אומר שה' עשה לי טובה (כי אז היינו אומרים הטוב והמטיב). "דיין האמת" פירושו: ה' צודק, הוא אמת — אפילו זה לא טוב לי, זה אמת. האדם פוגש את ה' לא כ"הטוב והמטיב" אבל כן כ"דין אמת" — ה' נוכח בחיך גם ברעה.

7. נגד שיטה מסוימת בבטחון: אלו שמדברים על בטחון באופן שכל מה שה' עושה הוא הטוב ביותר עבורך, וצריך להרגיש כך ממש — הלכת הרמב"ם אינה כך. אומרים דיין האמת, לא הטוב והמטיב, על רעה. לא צריך להרגיש שרעה היא באמת טובה; צריך להכיר שזו רעה, אבל ה' צודק.

הלכה ב: שאין מברכין על העתיד להיות אלא על מה שאירע עתה

דברי הרמב"ם: "הגיע אליו טובה או שמע שמועה טובה, אע"פ שהדברים מרמזים שהטובה הזו תגרום לו רעה — מברך הטוב והמטיב. נגע אליו רעה או שמע שמועה רעה, אע"פ שהדברים מרמזים שהרעה זו גורמת לו טובה — מברך דיין האמת. שאין מברכין על העתיד להיות אלא על מה שאירע עתה."

פשט: מברכים על מה שקרה עכשיו, לא על מה שיכול לקרות בעתיד.

חידושים:

1. גאונות פסיכולוגית של הרמב"ם — התמקדות בהווה: הרמב"ם מבהיר בלבול גדול שיש לאנשים במצבי "מעורב". כשבאה ידיעה שהיא תערוכת של טוב ורע, אומר הרמב"ם: התמקד במה שהעיקר, מה שהרוב. האם זו בעיקר טובה? הנח בצד מחשבות אחרות ואמור הטוב והמטיב. זה עוזר לאדם לשמור על מחשבות מעורבות. דוגמה: שידוך — יש אלף מחשבות, אבל הברכה הטוב והמטיב עוזרת להתמקד.

2. "תמימות" — לחיות עם ההווה: עיקר היסוד הוא "תמימות" — אנשים עושים יותר מדי חשבונות על העתיד. הרמב"ם אומר: חיה עם מה שיש לך עכשיו. כשתגיע הבשורה הטובה שיצאה מרעה, אז תברך הטוב והמטיב. אבל עכשיו — הגב להווה. על אירוע אחד אפשר לברך מספר ברכות — היום הטוב והמטיב, מחר דיין האמת, אם זה משתנה.

3. פירוש המשנה בברכות — השוואה: בפירוש המשנה הרמב"ם נותן ניואנס אחר: שאדם חכם יודע שלעתים קרובות דבר טוב הופך לרע בסוף, ולהיפך. אבל זה לא מתאים לחלוטין למה שכתוב כאן במשנה תורה.

הלכה: ברכות על גשם / שדה

דברי הרמב"ם: כשמתחיל לרדת גשם — מי שיש לו שדה לבדו מברך שהחינו; מי שיש לו שותפות מברך הטוב והמטיב.

פשט: הטוב והמטיב נאמר כשהוא טוב למספר אנשים (שותפות).

חידושים:

דברי הרמב"ם: "הרואה פרי המתחדש משנה לשנה" — מברך שהחינו.

פשט: כשרואים פירות חדשים המתחדשים מדי שנה, מברכים שהחינו.

חידושים:

1. ביקורת על מנהג ט"ו בשבט: מה שנוהגים היום בט"ו בשבט למצוא פרי ולברך שהחינו — זה לא העיקר. בחנות הכל יש כל השנה — כמו אנטונינוס ורבי שראו פירות כל השנה. חוץ מ: פירות שאי אפשר למצוא בחנות אלא כמה שבועות בשנה — אז יש שמחה ושהחינו.

2. דברי האדמו"ר מסאטמר: "באמריקה הכל יש חוץ מפרה אדומה" — כיון שהכל יש, אין הזדמנות לפרה אדומה. מצד שני: הניתוק — אדם יש לו שולחן ענק עם פירות, והוא רק אומר "חייב אני" (פורמלי, בלי הרגשה).

[דיגרסיה: שבת ומאה ברכות] — אם חסר לאדם בשבת מאה ברכות, יכול לפתוח עיתון — שמועה טובה = הטוב והמטיב, שמועה רעה = דיין האמת. אבל: בשבת לא קורים עיתון, בשבת אסור לשמוע חדשות רעות, שבת היא "יום הנזק" — ממילא העצה לא עובדת.

הלכה ג: שמע שמועה טובה — הטוב והמטיב; שמועה רעה — דיין האמת

דברי הרמב"ם: "שמע שמועה טובה מברך הטוב והמטיב... על שמועות רעות מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם דיין האמת."

פשט: כששומעים חדשות טובות אומרים הטוב והמטיב, וכששומעים חדשות רעות אומרים דיין האמת.

חידושים:

1. מהו גדר "שמועה טובה"? מלמד הבן מתקשר שהבן לומד טוב, הרופא מתקשר עם תוצאות טובות, שידוך של קרוב — אלו דוגמאות ברורות. אבל מה עם חדשות רחוקות — מי שזכה בבחירות, מלחמה בארץ רחוקה? "שמועה טובה" חייבת להיות משהו שנוגע לאדם — משהו שהוא אכפת לו. אבל ברמב"ם לא כתוב במפורש שזה חייב להיות נוגע אליך.

2. קריאת עיתון — מברכים? אם "שמועה טובה" פירושה סתם חדשות טובות, אדם שמעיין בעיתון יכול לברך הטוב והמטיב ודיין האמת כסדר 24 שעות ביממה! זה מראה שהגדר חייב להיות צר יותר — עיון בחדשות אינו "שמועה". שמועה חייבת להיות משהו שיש לו נגיעה ממשית.

3. דוגמת שוק המניות: אדם עם כסף בשוק המניות — זה לא טובה ולא רעה כשהוא עולה ויורד — האדם לא עושה כלום, הוא רק יושב ומסתכל.

4. לשון הרמב"ם "שמועה טובה" לעומת לשון המשנה "בשורות טובות": המשנה (ברכות ט:ה) אומרת "על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב", אבל הרמב"ם שינה ל"שמועה טובה". שינוי הלשון מצוין.

הלכה: וחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה

דברי הרמב"ם: "וחייב אדם לברך על הרעה בטובת נפש, כדרך שמברך על הטוב בשמחה. שנאמר ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. בכלל אהבה זו היתירה שאפילו בעת שייצר לו, יודה וישבח בשמחה."

פשט: אדם חייב לברך על חדשות רעות (דיין האמת) בטובת נפש — "בטובת נפש" — בדיוק כפי שמברך על חדשות טובות בשמחה. המקור הוא הפסוק "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך."

חידושים:

1. "בטובת נפש" — לשון מיוחדת: הרמב"ם משתמש ב"בטובת נפש" — ביטוי מיוחד. הוא לא אומר סתם "בשמחה" כמו הגמרא, אלא "בטובת נפש" — בטעם טוב בנפש. רק אחר כך מביא גם את הלשון "בשמחה" כשאומר "יודה וישבח בשמחה."

2. תרגום הרמב"ם ל"בכל מאדך": המשנה (ברכות ט:ה) דורשת "בכל מאדך" — "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך, הוי מודה לו" — משחק

2. **שאלה פתוחה:** מדוע דווקא כשזה טוב גם לאחרים אומרים הטוב והמטיב, וכשזה רק לעצמו אומרים שהחיינו? זו נשאלת שאלה פתוחה.
3. **שהחיינו והטוב והמטיב הן ברכות עתיקות שהותאמו למצבים שונים,** לא ברכות שנוצרו במיוחד למצבים אלו.
-

הלכה: ברכת הגומל — ארבעה צריכין להודות

דברי הרמב"ם: "ארבעה צריכין להודות — חולה שנתרפא, וחבוש שיצא מבית האסורים, ויורדי הים כשעלו, והולכי דרכים כשיגיעו ליישוב. צריכין להודות בפני עשרה ושנים מהם חכמים, שנאמר 'וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו'. עומד ביניהם ומברך 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב', וכל השומעים אומרים 'מי שגמלך הוא יגמלך כל טוב סלה!'."

פשט: ארבעה סוגי אנשים שניצלו מסכנה/צרה צריכים לברך ברכת הודיה מיוחדת בפני עשרה (שניים מהם חכמים).

חידושים:

1. **הבדל בין ברכות הודיה לברכות על דברים טובים:** זה סוג חדש של ברכות — קודם דיברנו על ברכות על דברים טובים שקורים סתם (שהחיינו, הטוב והמטיב), עכשיו מדברים על ברכות על הינצלות מצרה.
2. **מקור ברכת הגומל:** המקור הוא ברייתא בברכות, והוא נובע מקרבן תודה. הפסוקים הם מתהלים ק"ז ("הודו לה'"), שהיא תפילתנו היום במקום הקרבן.

3. **דקדוק ב"שנתרפא":** הרמב"ם כותב "חולה שנתרפא" עם ה"א בסוף (לא "שנתרפה"), מה שמעניין — בפסוק מוצאים כבר "רפא" עם ה"א.

4. **"בפני עשרה ושנים מהם חכמים" — יישום מעשי:** לפי **שערי אפרים** זה רק אם יש, אבל אם אין שני חכמים אין זה מעכב. עצה מעשית: ללכת לבית מדרש גדול שבוודאי יש שם ביניהם חכמים.

5. **ביאור "הגומל לחייבים טובות":** דיון רחב מה "חייבים" פירושו:

- "חייבים" פירושו אנשים שהיתה להם צרה — מן הסתם הם "דן על האמת", הם היו ראויים לעונש, וה' ריחם עליהם.

- **הבדל בין חייב/זכאי לרשע/צדיק:** "חייב" לא בהכרח רשע — זה פירושו מי שנמצא במצב שבו הוא יכול לקבל פסק דין. הוא במצב סכנה.

- **לשון ענווה:** המברך אומר בענווה שה' עושה ניסים לא רק לצדיקים — "אפילו אני מי שאני, אפילו אם אני חייב, ה' עשה לי טוב." זה שונה מלשון דוד המלך "וישב ה' לי כצדקי."

6. **דיגריסיה: תקנת הבעל שם טוב — הודו ערב שבת:** הבעל שם טוב הנהיג לומר תהלים ק"ז (הודו) ערב שבת, כי אדם עובר בכל שבוע את כל ארבעת סוגי הצרות. כשמתכלים באותו פרק, הוא מדבר הרבה על צרות שבאות מעבירות, מה שמתאים לדברי הבעל שם טוב שאדם עובר בראשו עליות וירידות כל שבוע — גם סערות רגשיות. על עניינים רוחניים כאלה לא מברכים הגומל — אומרים הודו.

7. **מנהג לתת עלייה:** המנהג שנותנים למברך עלייה לתורה — זה עניין פשוט של דרך ארץ, לא מעכב.

8. **טיסה במטוס — האם מברכים הגומל:**

- טיסה במטוס לא ברור אם זה כמו "יורדי הים" או "הולכי דרכים."

- **האדמו"ר מבעלזא** (האחרון) אמר שלא לברך ברכה על טיסה. **האדמו"ר מקלויזנבורג** הבין שהאדמו"ר מבעלזא רצה להדגיש שטיסה לא תהיה סכנה.

- **טענה נגדית:** אפילו אם המטוס עצמו לא מסוכן, נסיעה בכלל מביאה יותר סכנות — אפשר לאחר, רצים, אפשר להיפגע.

- **הרב סולובייצ'יק (הרב מבוסטון)** היה מברך על טיסה. הוא גם היה מברך הגומל כשנסע מבוסטון לניו יורק, אבל כשהתרגל ולא הרגיש יותר

1. **הטוב והמטיב = לשון רבים:** הטוב והמטיב נאמר כשזה טוב למספר אנשים.

2. **דיגריסיה: חיים עם הטבע — נשמת:** מתי יהודי מפעם אומר נשמת בהתלהבות אמיתית? כשמתחיל לרדת גשם! עובד שדה שחי עם הטבע מרגיש "יודוך ה' אלקינו על כל רוב מעשיך" בחיות אמיתית. בארץ ישראל רואים אנשים שחיים עם ברכת השנים ממש.

3. **"מודים אנחנו לך... על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו":** מודים על כל טיפת גשם — מיליוני פעמים. וזה מוביל ל"אילו פינו מלא שירה כים" — אפילו אם היינו אומרים כל כך הרבה ברכות כמו טיפות, עדיין לא היינו יוצאים.

4. **נשמת כל חי — "על כן אברים שפלגת בנו":** מי שמודה הוא עצמו גם מתנה מה'. אמרנו למעלה שפה כמו הים לא היה מספיק — ממילא, הפה שה' כן נתן לנו, אנו משתמשים בו עד כמה שיש לנו. מודים עם ה"כלים" שה' נתן לנו, אפילו שהם לא מספיקים.

5. **שיעור גשם לברכה:** לא מברכים מיד כשמתחיל לרדת גשם, אלא משירבו המים על הארץ — כשיש כבר הרבה מים, כך שויעלו אבעבועות מן המטר על פני האדמה (בועות קופצות מהאדמה). הרמב"ם קורא לזה "זהו עיקר השיר" — תלמיד החכם מהגמרא תיאר את הגשם: "חתן לקראת כלה" — טיפות המים קופצות למעלה לקראת הגשם היורד, כמו חתן הולך לקראת כלה. המשורר הגדול הוא מי שעושה תפילה טובה — יש לו נפש פיוטית שרואה יופי בבריאה.

הלכה: מת אביו וירשו — ברכה על טובה ורעה בבת אהת

דברי הרמב"ם: כשמקבלים בשורה שהאב נפטר וירשים אותו — אם יש לו אחים, מברך בתחילה דיין האמת ואחר כך הטוב והמטיב. ואם אין עמו אחים, מברך שהחיינו.

פשט: על אותו אירוע מברכים שתי ברכות — דיין האמת על המוות, והטוב והמטיב/שהחיינו על הירושה.

חידושים:

1. **רגשות מעורבים:** יהודים יכולים לחיות עם "רגשות מעורבים" — אפשר להיות עצוב ושמה בו זמנית. זה "טובה ורעה באין כאחד".

2. **סדר הברכות:** מברכים תחילה דיין האמת ואחר כך הטוב והמטיב — כי תחילה קרה מיתת אביו, ואז נג רמה מזה הירושה.

3. **שאלה מעשית:** האם ראינו פעם מישהו שמברך שהחיינו כשאביו נפטר? כמעט כל אחד יורש משהו. לפי שיטת הרמ"א שמברכים על כל בשורה טובה, זה לא היה כל כך מוזר.

4. **אונן וברכות:** אונן אינו פטור מכל המצוות — הוא צריך לברך ברכות, הוא פטור מתפילה ומדברים מסוימים.

5. **הערה הומוריסטית:** האדם היחיד שאפשר לדמיין שמברך שהחיינו כשאביו נפטר הוא רבי — הוא הופך לרבי (ירושת הכתר).

כלל: הטוב והמטיב לעומת שהחיינו

כלל הרמב"ם: "טובה שהיא לו ולאחרים — מברך הטוב והמטיב. טובה שהיא לו לבדו — מברך שהחיינו."

פשט: שהחיינו פירושו "זכיתי" — שמחה שאני כאן. הטוב והמטיב פירושו "ה' טוב" — הכרה בטובת ה'.

חידושים:

1. **קושיה על פירוש הטוב והמטיב:** "הטוב לו והמטיב לאחרים" נשמע קצת אגואיסטי — כאילו ה' טוב לי וגם לאחרים. חייב להיות פירוש אחר — לא ש"אני במרכז וגם לאחרים."

בארץ ישראל. אבל בגלות מעולם לא עשו מקומות. הדבר היחיד שיהודים שולטים עליו בגלות הוא **סדר היום/לוח שלהם** — לכן התחילו לעשות ימים מיוחדים (כמו מגילת תענית). אבל גוב אריות בבבל הוא חריג — "מקום שנעשו בו נסים" אינו חפצא של קדושה, אלא דין בברכות.

הלכה: ברכה על מקום עבודה זרה — "שנתן ארך אפים לעוברי רצונו" דברי הרמב"ם: "הרואה מקום שעבדו בו עבודה זרה, מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שנתן ארך אפים לעוברי רצונו".

פשט: מי שרואה מקום שבו עבדו עבודה זרה, מברך שה' ארך אפיים (סבלני) לעוברי רצונו.

חידושים:

1. **ארך אפים** — ביאור הלשון: "ארך אפים" פירושו מילולית נשימה ארוכה — ההיפך מ"חרון אף" שבו הנשימה נעשית קצרה יותר. כשאדם כועס, אם הוא נושם לאט, זה מרגיע אותו.

2. **מקום עבודה זרה כאתגר לאמונה:** כשאדם מגיע למקום עבודה זרה, עולה לו "למה זה הרשע וטוב לו?" — מדוע ה' לא מעניש מיד? הברכה היא תשובה — ה' ארך אפיים. זה חיזוק אמונה.

הלכה: ברכה על מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה

דברי הרמב"ם:

כשרואים מקום שבו עבודה זרה נעקרה — בארץ ישראל אומרים "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעקר עבודה זרה מארצנו", ובחוץ לארץ "שעקר עבודה זרה מן המקום הזה". בשניהם אומרים: "כשם שעקרת מן המקום הזה כך תעקור מכל המקומות ותשב לב עובדיהם לעבדך".

פשט: כשרואים מקום שבו עבודה זרה היתה פעם והוסרה, מברכים עם תפילה שעבודה זרה תיעקר מכל מקום.

חידושים:

1. **מה פירוש "נעקר":** יש דיון האם יהודים באו לעקור (שאולי היתה גם ברכת המצוות), או שזה נהרס באופן טבעי, או שהעובדים עצמם ביטלו. הלשון "נעקר" (סביל) מרמז שזה לא בהכרח דרך מעשה אקטיבי של יהודים.

2. **"ותשב לב עובדיהם לעבדך"** — תפילה יוצאת דופן: לא מבקשים שעובדי עבודה זרה ימותו ("מהרה יכרתו" אומרים רק על מינים, כופרים יהודים), אלא מבקשים שליבם ישוב לעבוד את ה'. תפילה לתשובה של עובדי עבודה זרה, לא לחורבנם.

3. **[דיגרסיה: תגובה לראיית כנסייה יפה]:** בראיית כנסייה יפה (כמו בוותיקן) — המנהג לומר "שקץ תשקצנו". אבל מדרגה גבוהה יותר היא לראות בזה את מידת ארך אפיים של ה' — "אם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה." המקום מראה אורך אפו של הקב"ה — שה' מניח אפילו לעוברי רצונו להיות בעלי בניינים יפים כאלה. זה "הרבה יותר יפה" מסתם לירוק.

4. **הפיכת מקום עבודה זרה:** כשלוקחים כנסייה והופכים אותה לבית מדרש, זו גם צורה של "נעקר עבודה זרה." זה מתאים ל"ותשב לב עובדיהם" — שהרצון האמיתי של אנשים לעבוד ישמש נכון.

הלכה: ברכה על ראיית בתי ישראל ביישובן — "מצבי גבול אלמנה" דברי הרמב"ם: "הרואה בתי ישראל ביישובן — מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם מצבי גבול אלמנה".

פשט: כשרואים ישובים יהודיים שבהם יהודים חיים ומשגשגים, מברכים שה' מצבי את גבולות ה"אלמנה" (כלל ישראל).

חידושים:

סכנה, הפסיק. שיטתו: זה קשור לשיקול דעת של סכנה — כשאדם לא מרגיש יותר שזה מסוכן, הוא פטור.

- **חידוש נוסף:** ה' ברא את הטבע כך שאדם ירגיש שהכל בסדר — על החלק הזה של הטבע לא צריך לברך. אבל על החלק שבו נשאר "פרצה" ועדיין מרגישים סכנה — צריך לומר.

- ר' נחמן בידרמן אמר שכל יום מברכים גומל, כי בבוקר אומרים "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל" בברכות השחר.

הלכה י: ברכת שעשה נסים — מקום שנעשו בו נסים לישראל

דברי הרמב"ם: "הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, כגון ים סוף ומעברות הירדן... מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה."

פשט: מי שרואה מקום שבו נעשה נס לכלל ישראל, מברך ברכה.

חידושים:

1. **הרמב"ם אומר "כגון"** — ים סוף ומעברות הירדן הם רק דוגמאות. מאז ועד היום נעשו אלפי נסים בארץ ישראל — בכל מלחמה, בכל עמק. כל מקום שבו טיל כמעט נפל, או נסים אחרים, יכול אולי גם להיות מקום שנעשו בו נסים לרבים.

2. **שאלה על מקום מדויק:** בים סוף — הרמב"ם לא נותן שיעור כמה קרוב צריך להיות. במעברות הירדן קל יותר — יודעים שזה היה מול יריחו.

3. **הנוסח הוא בדיוק אותו נוסח כמו חנוכה** — "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". ההבדל: בחנוכה הברכה על הזמן, וכאן היא על המקום.

4. **"כל מקום שנעשו בו נסים לרבים"** — זה חייב להיות אירוע שקרה לכלל ישראל, לא סתם שאנשים לא נהרגו.

הלכה: נס ליחיד

דברי הרמב"ם: "מקום שנעשה בו נס ליחיד, אותו יחיד ובנו ובן בנו מברך כשרואה אותו מקום: ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה לי נס במקום הזה, או שעשה לאבי נס במקום הזה."

פשט: בנס ליחיד רק אותו אדם וילדיו/נכדיו מברכים.

חידוש: האם "בנו ובן בנו" פירושו כל הדורות, או רק עד נכדים? הרמב"ם לא אומר במפורש.

הלכה: נס לצדיקים

דברי הרמב"ם: "הרואה גיא ארוך זה כבשן האש... מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה נס לצדיקים במקום הזה."

פשט: מי שרואה את המקום שבו חנניה מישאל ועזריה הושלכו לכבשן האש, מברך ברכה.

חידושים:

1. **שלוש קטגוריות ניסים:** (א) נס לרבים (כלל ישראל), (ב) נס ליחיד (פרטי), (ג) נס לצדיקים — לא לכלל ישראל, אבל גם לא סתם פרטי, אלא משהו שנוגע לכלל ישראל דרך מה שכתוב בפסוקים.

2. **מה פירוש "לצדיקים"?** מובא שהראש ש"לצדיקים" קשור לקידוש השם — הצדיקים מסרו נפשם שלא להשתחוות לצלם, ולכן ה' עשה את הנס.

3. **"במקום הזה"** — דווקא במקום הספציפי, לא בכל מקום שרואים גיא ארוך.

4. **[דיגרסיה: מדוע הפסיקו לעשות מקומות קדושים?]** בתנ"ך עדיין אחרי נס עשו מצבה, קרבן, מקום. זה רק כשיהודים שולטים במקום —

דווקא שם שייך "חכם הרזים". "הצל"ח מוזכר. הגמרא בברכות מסבירה: "כשם שאין פרצופיהם שוות כך אין מחשבותיהם שוות."
 4. מה פירוש "חכם הרזים"? ה' כולל את כל החכמות של כל האנשים — הוא החכם, לא שהוא נתן חכמה. זה ההבדל מ"שנתן מחכמתו" — שם הוא נתן, כאן הוא עצמו החכם. הגמרא אומרת גם שעל חכם אחד אפשר לברך "חכם הרזים" כי הוא חכם כמו שישים רבוא אנשים.

הלכה: הרואה חכמי ישראל / חכמי אומות העולם

דברי הרמב"ם: חכמי ישראל — "שנתן מחכמתו ליראיו"; חכמי אומות העולם — "שנתן מחכמתו לבשר ודם".

חידושים:

1. "ליראיו" לעומת "לבשר ודם": יהודי אינו סתם "בשר ודם", הוא מיראי ה'. אפילו רופא יהודי שאינו דתי, מברכים "ליראיו" כי הוא חלק מכלל ישראל שהם יראיו — זה לא על האדם הספציפי אלא על הכלל.
 2. **הבדל בנוסח — "שחלק" לעומת "שנתן":** בגמרא כתוב ביראיו "שחלק מחכמתו" ובאומות העולם "שנתן מחכמתו", אבל הרמב"ם מביא את שניהם עם "שנתן" — הוא לא עושה את ההבדל.

הלכה: מלכי ישראל / מלכי אומות העולם

דברי הרמב"ם: מלכי אומות העולם — "שנתן מכבודו לבשר ודם"; מלכי ישראל — "שנתן מכבודו ליראיו".

חידושים:

- מה פירוש "כבוד" אצל מלך? בפסוקים כתוב תמיד "מלך הכבוד" — מלך מתבטא בכבוד, לא בכוח. "כבוד" הוא דבר רחב יותר — זו ההכרה בגבורתו, לא סתם עלייה או כבודים. ברמ"א כתוב "כבוד וגבורה".

הלכה: הרואה את הכושי / בריות משונות — "משנה הבריות"

דברי הרמב"ם: "הרואה את הכושי, ואת הלבקן, ומשונה בצורת פניו או באיבריו — מברך 'משנה הבריות'." גם: סומא (עיוור), קיטע (קטוע רגל), מוכה שחין, ובהקנים. גם: פיל, קוף (קוף גדול), קיפוף (קוף קטן).

פשט: כשרואים אנשים או בעלי חיים שנראים שונה ממה שרגילים, מברכים "משנה הבריות".

חידושים:

1. זה דו-כיווני: הרמב"ם מביא כושי (שחור) ולבקן (לבן) ביחד — אדם מאזור לבן שרואה שחור, או אדם מאזור שחור (למשל יהודי תימני) שרואה בפעם הראשונה אירופאי לבן — שניהם מברכים את אותה ברכה. זה יחסי למה שהאדם רגיל אליו.

2. מה פירוש "משנה"? לא שה' לקח "נורמלי" ושינה אותו, אלא הוא ברא עולם רחב עם סוגים שונים של אנשים — "בורא מיני בריות משונות", דומה ל"בורא נפשות רבות וחסרונן".

3. **"בהקנים" — מה זה?** לא סתם נמשים, אלא משהו רציני יותר — אולי אנשים עם פיגמנט לבן (ויטיליגו), או סוג של צרעת. זה חייב להיות משהו שהוא דבר קשה ועצוב.

4. **"מעמי אמון" — איזו ברכה?** כשהמום הוא מלידה, מברכים רק "משנה הבריות" (לא "דיין האמת"). הסברא: כשמישהו נולד עם המום, הוא לא מרגיש כל כך עצוב כמו מי שקיבל זאת מאוחר יותר.

5. **בעלי חיים:** הקוף מעניין כי הוא נראה כמעט כמו אדם — "החיה היחידה שנראית נורמלית". האחרים (פיל, ג'ירפה) נראים מאוד שונים מבעלי חיים רגילים.

1. **לא רק ארץ ישראל:** הרמב"ם לא אומר שזה רק בארץ ישראל — אפילו בחוץ לארץ, כמו מונרו או לייקווד, מברכים כשרואים קהילה יהודית משגשגת.

2. **"אלמנה" — מצב כלל ישראל:** המקור הוא ממשלי "יצב גבולות אלמנה". כלל ישראל מושווה לאלמנה — מגורשת מירושלים, כמו ב"נחם" שבו ציון בוכה "כאלמנה בלי בניה". ה' מחזיר את גבולותיה.

3. **פשט "אלמנה" — היא עדיין אלמנה:** כלל ישראל עדיין אלמנה — היא לא קיבלה בחזרה את בעלה (הגאולה השלמה). ה' עוזר לה "בינתיים". אבל נאמר גם ש"מציב גבול אלמנה" יכול גם לומר שאלמנה מתחנתת שוב.

4. **מדוע הציבור לא יודע על הברכה:** הציבור יודע על ברכות בבית החיים כי כותבים שם שלט. אבל "מציב גבול אלמנה" אף אחד לא שם שלט.

הלכה: ברכה על ראיית בתי ישראל בחורבנן — "דיין האמת"

דברי הרמב"ם: "הרואה בתי ישראל בחורבנן — מברך ברוך דיין האמת."

פשט: כשרואים ערים יהודיות חרבות (כמו באירופה אחרי החורבן), מברכים "ברוך דיין האמת".

הלכה: ברכה על ראיית קברי ישראל

דברי הרמב"ם: "הרואה קברי ישראל — מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין."

פשט: בראיית קברים יהודיים אומרים ברכה המכירה בדין ה' — הוא ברא אותם בדין, המית אותם בדין, ויקים אותם בדין (תחיית המתים). "ברוך אתה ה' מחיה המתים".

חידושים:

1. **"יצר אתכם" — לשון נוכח למתים:** מדוע אומרים "אתכם" (אליכם) — הרי מדברים אל ה' ("ברוך אתה ה'"), לא אל המתים? התשובה: כל ברכה מתחילה בנוכח ("אתה") ומסיימת בנסתר, ואין בעיה עם זה.

2. **[דיגרסיה: דיבור עם מתים]:** העובדה שחז"ל תקנו ברכה בלשון נוכח למתים ("אתכם") היא ראייה שאפשר לדבר עם מתים — נגד אלו שאומרים שאסור. ההלכה של "לועג לרש" (לא הולכים עם ציצית ליד קברים, לא מתפללים שם) גם מראה שמתים שומעים ומרגישים — צריך לכבד אותם.

הלכה: הרואה ששים רבוא בני אדם כאחד

דברי הרמב"ם: "הרואה ששים רבוא בני אדם כאחד — אם גוים הם אומר 'בושו אמכם מאד חפרה יולדתכם'; אם ישראל — 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם חכם הרזים'."

פשט: מי שרואה שש מאות אלף אנשים ביחד, מברך — ליהודים "חכם הרזים", לגויים אומר את הפסוק "בושו אמכם".

חידושים:

1. **האם צריך ממש למנות 600,000?** ר' משה פיינשטיין שאל האם זה חייב להיות ממש שישים רבוא. "שישים רבוא" פירושו פשוט "הרבה מאוד אנשים" ולא מספר מדויק.

2. **פסוק "בושו אמכם":** הרבינו מנוח מתרגם את הלשונות. הפסוק הוא מירמיהו: "בושו אמכם מאד חפרה יולדתכם הנה אחרית גוים מדבר ציה וערבה". סתירה מעניינת: קודם בעובדי עבודה זרה (יחידים) אמרנו "לא תבושו ולא תכלמו" (ברכה), אבל כשגויים מתאספים בהמון גדול, אומרים משהו שלילי.

3. **חכם הרזים — רק בארץ ישראל?** חידוש: בחוץ לארץ כל היהודים חושבים אותו דבר, אבל בארץ ישראל כל יהודי חושב משהו אחר — לכן

דברי הרמב"ם: "על הרוחות שנושבים בזעף" (רוחות חזקות/טורנדו), "ועל הברקים" (ברקים), "ועל הרעמים" (רעמים), "ועל כל האויר שתשמע בו רעמים גדולים" — מברכים "שכוחו וגבורתו מלא עולם". גם: "זועות הארץ" (רעידות אדמה), "עוד שבשחקים" (מטאורים), "כוכבים שיש להם זנב" (שביטים).

פשוט: על כל התופעות הללו מברכים "שכוחו וגבורתו מלא עולם".
חידושים:

- מהם "הרעשים החזקים"? לא רק רעמים, אלא גם "רעש חיות גדולות" (שומעים את הגלגלים עובדים בכבדות), או סוג של רוח חזקה שעושה רעש.
- "עוד שבשחקים" — מטאורים: הרמב"ם אומר ש"כוכב נופל" אינו באמת כוכב — זה רק "עד" (סוג של אוויר/אדים) שבשחקים, בלון של אוויר או גז שעף מהכוכבים. גם שביטים ("כוכב שיש לו זנב") הרמב"ם סבר שזה "עד" כזה, לא כוכב אמיתי.
- הערה מעשית — רוח: מלמדים ילדים שעל רעם מברכים, אבל לא יודעים שעל רוח גדולה מברכים את אותה ברכה — "שכוחו וגבורתו מלא עולם".

4. מעשה אישי: לפני כמה שבועות היתה רעידת אדמה באמצע הלילה, "הרגיש כאילו כל העולם מסתיים" — וברכו "שכוחו וגבורתו מלא עולם" בלי ספק.

שתי ברכות: "שכוחו וגבורתו מלא עולם" לעומת "עושה מעשה בראשית" הרמב"ם אומר שאפשר לברך או "שכוחו וגבורתו מלא עולם" או "עושה מעשה בראשית", או שניהם.

חידושים:

- הבדל בין שתי הברכות: "שכוחו וגבורתו מלא עולם" הולך על הפחד — מתפעלים מהגבורה. "עושה מעשה בראשית" הולך על כך שמישהו הוא חכם ומבין איך הטבע עובד — הוא מכיר במנגנון הבריאה.
- הבדל עמוק יותר: "שכוחו וגבורתו מלא עולם" צועק שה' פועל עכשיו — הוא אקטיבי בהווה. "עושה מעשה בראשית" פירושו שה' הכניס לבריאה שכך יקרה. אבל הוא אומר "עושה מעשה בראשית" (הווה, לא עבר) — גם זה אומר שה' עושה זאת בהווה.

הלכה: ברכה על הרים, גבעות, מדבריות, ימים, נהרות

דברי הרמב"ם: "על ההרים ועל הגבעות ועל המדברות ועל הימים ועל הנהרות" — אם רואים אותם אחרי שלושים יום, מברך "עושה בראשית".

חידושים:

- לשון "על" במקום "הרואה": הרמב"ם אומר "על ההרים" — לא "הרואה הרים".
- שלושים יום: אם מישהו גר בין הרים, הוא לא מתפעל כל יום, לכן מברך רק אחרי 30 יום.

ברכה על ים הגדול

"הרואה את הים הגדול" — מברך "עושה את הים הגדול", גם משלושים יום לשלושים יום.

חידוש: "ים הגדול" יכול לומר כל ים גדול — אוקיינוס (אטלנטי, פסיפי, ים תיכון), לא אגם.

שאלה: ל' יום בברכות אחרות

הרמב"ם לא אומר בבירור אילו ברכות צריכות ל' יום ואילו לא. סברא: כל הברכות הללו מבוססות על התפעלות מסוימת. רעם — אפילו פעמים ביום עדיין מתפעלים. אבל ים ב"חצר האחורית" שלי — זה כבר לא מעניין. זה לפי העניין.

6. כלל יסוד של ברכות הראיה: "כל דבר שתופס את תשומת הלב" — כל דבר שתופס את תשומת הלב של אדם, הוא צריך להביא אותו אל ה' דרך ברכה. חז"ל מנצלים כל הזדמנות. "תשומת הלב של יהודי היא דבר יקר מאוד."

7. דיגרוסיה: מעשה בריסקאית] בריסקאי הרים ילד קטן ואמר "משנה הבריות" — והילד התעצבן. "משנה הבריות" לא אומר שהאדם "משונה" במובן שלילי, אלא שהולכים למקום זר ורואים משהו חדש.

הלכה: ברכת "שככה לו בעולמו" על בריות יפות

דברי הרמב"ם: "הרואה בריות טובות ומתוקנות ביותר" — אנשים יפים ובריאים, או "אילנות טובות" — עצים יפים — מברכים "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שככה לו בעולמו".

פשוט: "טובות ומתוקנות" פירושו אנשים שהם מאוד בריאים, כשירים, מושכים — ההיפך מחולה/מוכה שחין. לא כתוב "יפות" אלא "טובות ומתוקנות".

חידושים:

- נוסח "שככה לו בעולמו" — דיוק: הנוסח לא נותן קרדיט מלא שה' עשה זאת באופן אקטיבי — אומרים רק "דברים יפים כאלה יש בעולמו". אפשר לדייק מהנוסח (אולי משמע שמישהו לא עשה זאת ישירות), אם כי הציבור לא הסכים לשיטה שאפשר לדייק מנוסחאות של ברכות.
- "בריות" — לא רק אנשים: "בריות טובות" יכול גם לומר כל בריאה יפה — טווס עם נוצות נפלאות, פרחים יפים, וכדומה.

[דיגרוסיה: ביקורת על מנהג גרירת משאת עם עץ]: גוררים משאת עם עץ כדי שיוכלו לברך ברכת האילנות. מורי ורבי ר' יחזקאל אמר שזה "לא דבר טוב" — כי "בריות טובות ואילנות טובות" פירושו שאדם לא יתיישר כשהוא רואה אדם יפה או דבר יפה, שיברך. זו תגובה טבעית, לא טקס פורמלי.

הלכה: ברכת אילנות — "שלא חיסר בעולמו כלום"

דברי הרמב"ם: "היוצא לשדות או לגנות בימי ניסן, וראה אילנות פורחות וניצנים עולים — מברך ברוך אתה ה'... שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות כדי להנות בהן בני אדם."

חידושים:

- הרמב"ם לא אומר שזה חייב להיות עץ פרי — גם עצים פורחים סתם. והוא לא אומר שזה חייב להיות דווקא חודש ניסן — "בימי ניסן" הוא דוגמה, אבל אפשר גם לברך באדר או באייר.
- "כדי להנות בהן בני אדם" — ה' עשה דברים יפים במיוחד להנאת האנשים. בעץ פרי החידוש הוא שמלבד הפרי, ה' גם עשה שכמה שבועות בשנה העץ יוציא פרחים יפים.

[דיגרוסיה: ברכה על פרחים]: כשקונים פרחים לשבת, או לשבועות כשמעמידים פרחים בבית מדרש — פרחים הם הדבר היחיד שקונים במיוחד ליופי! צריך לברך "שככה לו בעולמו" על הראייה, ו"בורא מיני בשמים" על הריח.

הלכה: ברכה על ריח פת

דברי הרמב"ם: "יש אומרים" שכשמריחים פת (לחם), מברכים "שנתן ריח טוב בפת", ו"יש אומרים" שלא מברכים כי הריח אינו העיקר.

חידוש: מה עם ריח של עוגת שוקולד — הריח הוא הנאה! לכאורה לפי הרמב"ם צריך לברך על פת. גם נשאל על ריח של בשר על הגריל.

הלכה: ברכות על תופעות טבע — רעמים, ברקים, רוחות, רעידות אדמה

אפשר לומר "מחדש" כי זה כבר לא חידוש.

הלכה: ברכת החמה — מחזור של 28 שנה

דברי הרמ"א: "הרואה חמה ביום תקופת ניסן של תחילת המחזור של שמונה ועשרים" — מברכים עושה מעשה בראשית.

פשט: לשמש יש מחזור של 28 שנה כאשר תקופת ניסן חלה באותה נקודה בשבוע כמו בבריאת העולם.

חידושים — הסבר מפורט של החישוב:

- השמש נעה סביב שנה שלמה (בערך 365 ימים עם כמה שעות). מחלקים את זה ל-4 תקופות, כל אחת בערך 90 יום. כל שנה תקופת ניסן זה ברבע יום. בבריאת העולם השמש נבראה **יום רביעי בבוקר** (רביעי — "נתלו המאורות"). שבוע יש 7 ימים $4 \times 7 = 28$ חלקים. לכן לוקח 28 שנה עד שתקופת ניסן חלה שוב ביום רביעי בבוקר.

- זה לא מחזור אמיתי של השמש — זה רק מחזור שהתקופה מתחילה באותו זמן בשבוע.

כוכבים אחרים: הרמב"ם מביא שאת אותה ברכה מברכים כאשר כוכבים אחרים (5 הנוספים מ-7 כוכבי הלכת) חוזרים לתחילת מזל טלה — נקודת ההתחלה של השמיים. היום אנחנו לא יודעים מה כל הדברים האלה — רק ברכת החמה נשאה לנו.

הלכה: רואה בתי עובדי כוכבים ביישובן / בחורבן / קברי עובדי כוכבים

דברי הרמב"ם: ביישובן — "בית גאים יסח חי"; בחורבן — (לא מוזכר); קברי עובדי כוכבים — "בושו אמכם מאד" (ירמיהו).

חידושים:

1. זו לא ברכה עם שם ומלכות — רק פסוק. זה מתאים למה שהגמרא אומרת שלא הכל ברכות — אלו תפילות, פסוקים, עניינים.
2. קושיה: מה פירוש "בתי עובדי כוכבים"? האם זה סתם גויים, או דווקא רשעים? כי הפסוק אומר "בית גאים" — אנשים רעים. אולי זה פירושו בתי עובדי כוכבים בארץ ישראל. זו נשאת שאלה פתוחה.
3. בקברים: כשהם חיים אומרים "בושו אמכם חפרה יולדתכם", ואחרי מותם אומרים "בושו אמכם מאד" — פסוק דומה אבל שונה.

הלכה: הנכנס למרחץ / הקזת דם

דברי הרמב"ם: "הנכנס למרחץ אומר יהי רצון שתצילני מזה וכיוצא בזה, שלא יארע לי דבר קלקלה ועוון, ואם יארע לי תהא מיתתי כפרה לכל עוונותי. וכשיצא אומר מודה אני לפניך שלא שלטוני מן האור. הנכנס להקיז דם אומר יהי רצון שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא חנם אתה. וכשיצא אומר ברוך רופא חיים."

פשט: הרמב"ם עובר לקטגוריה חדשה — בקשות/תפילות למצבים ספציפיים.

חידושים:

- מרחץ היה אז מקום סכנה — כל כך חם שהיה ממש סכנה של אש. "ה-FDA לא היה מאשר את זה."
- בהקזת דם כתוב "כי רופא חנם אתה" — ה' מרפא בחינם. ביציאה כתוב "ברוך רופא חיים." יש מחלוקת הגירסאות — "רופא חיים" או "רופא חולים."

הלכה: ההולך למדוד את גורנו — תפילת שוא

דברי הרמב"ם: "ההולך למדוד את גורנו אומר יהי רצון שתשלח ברכה במעשה ידי. התחיל למדוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה. אבל

הלכה: ברכה על קשת בענן (קשת בענן)

דברי הרמב"ם: "הרואה קשת בענן מברך: ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו."

פשט: ה' זוכר את הברית עם נח אחרי המבול — "את קשתי נתתי בענן."

חידושים:

- **שלוש לשונות:** "זוכר הברית" — הוא זוכר; "נאמן בבריתו" — הוא נאמן; "וקיים במאמרו" — הוא מקיים מה שאמר. הגמרא ברכות נ"ט אומרת שנהגו לומר את שלושתם.

- **"זוכר הברית" בזכרונות:** זה גם נאמר בזכרונות ביום כיפור/יובל.

הלכה: ברכת קידוש לבנה

דברי הרמב"ם: "הרואה לבנה בחידושה מברך: ברוך אתה ה'... אשר במאמרו ברא שחקים, ורוח פיו כל צבאם, וחוק זמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, ששים ושמיים לעשות רצון קונם, פועלי אמת שפעולתם אמת, וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן, שעתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על כל כבוד מלכותו."

פשט: כשרואים את הירח החדש מברכים. המילה "חודש" היא מהלשון "חידוש" — ירח חדש.

חידושים:

1. **"במאמרו ברא שחקים":** "בעשרה מאמרות נברא העולם" — הוא ברא את השמיים במאמרו. "ורוח פיו כל צבאם" — דרך נוספת לומר במאמרו.
2. **"וחוק זמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם":** ה' אמר בבירור לשמש שתזרח ותשקע כל 12 שעות, ולירח אחת לשלושים יום — והם תמיד מציתים.
3. **"ששים ושמיים לעשות רצון קונם":** בכל פעם שהירח יוצא, הוא שמח שוב לציית. איך יודעים שהוא עושה זאת בשמחה? כי הוא לא איחר — אם היה כמו אדם, היה מגיע שעה מאוחר יותר.
4. **"פועלי אמת" — בעלי נפש: אנחנו אומרים "פועל אמת" (יחיד) שהולך על ה'. אבל נוסח הרמב"ם הוא "פועלי אמת" (רבים) — שהולך על צבא השמיים עצמם, שפעולתם אמת." זה מראה שהרמב"ם לקח אותם כבעלי נפש — הגופים השמימיים יש להם נפש, הם ששים ושמיים, הם פועלי אמת.**

5. **"עטרת תפארת לעמוסי בטן":** ה' אמר לירח שיתחדש כל חודש — להיות יופי ליהודים. "עמוסי בטן" פירושו מילולית אנשים שאמם נשאה אותם, אבל כאן זה נראה כמשל — ה' לקח/נשא אותם.

6. **"שעתידין להתחדש כמותה":** היהודים גם יתחדשו בדיוק כמו הירח — מחושך לאור. כל התכלית של כך שהירח יתחדש כל חודש היא ל"עטרת תפארת" — סימן ליהודים.

7. **"ולפאר ליוצרים על כל כבוד מלכותו":** המתפלל בקידוש לבנה חושב — בדיוק כמו שהירח שש ושמש לעשות רצון קונם, כך גם היהודים ששים ושמיים לעשות רצון קונם.

8. **חידוש מעשי:** מי שנוהג לחכות עם קידוש לבנה עד שאומרים אותה בציבור, צריך להקפיד לא להסתכל על הירח עד אז — כי אם הוא מסתכל ומתפעל, הוא כבר נעשה חייב בברכה. כל הברכה היא על ההתפעלות. הסיבה שעושים זאת בציבור: אנחנו כבר לא מתפעלים מעצמנו — הדרך היחידה היא דרך תקנה שהולכים יחד מנין.

9. **רמ"א: מעומד:** "כל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני השכינה." לפי הפשט "מקבל פני השכינה" פירושו שמכירים בחידוש הבריאה כל חודש. הערה מעניינת: רוב האנשים לא יודעים למה עומדים בקידוש לבנה — כששואלים אותם, הם עונים "שידוכים טובים לילדים."

10. **רמ"א: זמן:** "אם לא ברך עליה בלילה הראשון, יש לו לברך עליה עד ששה עשר יום בחדש" — עד שהירח נעשה מלא לגמרי. אחר כך כבר לא

1. "שלא אכשל בדבר הלכה" — פסק או לימוד? "טמא טהור, מותר אסור" נשמע כאילו הוא הולך לפסוק. אבל המסקנה היא שזה פירושו בבית המדרש — שלא יקבל שמועות באופן שגוי, שלא יחזור על דברים שגויים בסוגיא.

2. "וישמחו בי חברי": הוא מבקש שלא יעשה טעות שהציבור ילעג לו. אדרבה, שלימודו יתקבל אצל חבריו.

3. "אל יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם" — תפילה כפולה: בבית המדרש רותח, אנשים מתווכחים, אנשים מתחרים. התפילה מבקשת שני דברים: (א) שהחברים לא יכשלו, ו-(ב) אפילו אם הם יכשלו, שהוא לא ישמח מזה. שניהם כלולים.

4. מקבילה למרחץ: כמו שבמרחץ קורה שנכווים (סכנה פיזית), בבית המדרש קורה שמתביישים (סכנה רוחנית). זו ה"סכנה" של בית המדרש שצריך להתפלל עליה.

5. [דיגרסיה: תחרות בלימוד לעומת מסחר]: מי שכל היום בבית המדרש ה"כיף" שלו לא היה שמחת התורה אלא שמחה שהחבר נכשל — הוא הולך בדיוק כמו "יושבי קרנות". הסוחר שמח שיש לו יותר כסף מהחבר; הלומד ששמח שהוא "ניצח" במחלוקת — זה אותו דבר. לכן צריך את התפילה "ואשמח בהם" — ששמחתי תהיה שמחה של תורה, לא של תחרות.

הלכה: ברכת הודיה ביציאה מבית המדרש

דברי הרמב"ם: "מודים אנחנו לך ה' אלקינו ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות."

פשט: מודים לה' שחלקנו בחיים הוא בין היושבים בבית המדרש, לא בין היושבים בפניות הרחוב.

חידושים:

1. "חלקי" — מה זה אומר? "חלקי" פירושו כפשוטו: העבודה שלי, חלקי בחיים, המעמד שלי, המקום שבו אני מסתובב.

2. "יושבי קרנות" — שני פירושים: (א) בטלנים — אנשים שיושבים בפניות הרחוב ומבזבזים זמן לחינם. (ב) סוחרים — אנשים העוסקים במשא ומתן, כמו הפסוק "שיחי בי יושבי שער וגגיות שותי שכר". שני הפירושים מוזכרים גם בהלכות קריאת התורה. "יושבי קרנות" לא פירושו פועלים שהולכים לעבוד — היהודי שיוצא מבית המדרש כן הולך לעבוד. "יושבי קרנות" פירושו אנשים שלא עובדים — הם מבזבזים זמן במקום ללמוד.

3. "שאני משכים והם משכימים": שניהם קמים מוקדם, שניהם עובדים קשה — "אני עמל והם עמלים". ההבדל: "אני עמל ומקבל שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר". מי שמגיע לכולל בשעה אחת עשרה לא יכול לומר "אני משכים" — צריך באמת לקום מוקדם כדי לומר זאת.

4. "אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת": "באר שחת" פירושו גיהנום? הרמב"ם בסוף הלכות תשובה הסביר ש"באר שחת" פירושו איבוד הנשמה. ההסבר: יכול להיות שאנשים שאין להם דעת, לא יכולים להיות להם חלק לעולם הבא — נשמתם אובדת.

הלכה: הנכנס לכרך

דברי הרמב"ם: "הנכנס לכרך — יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו שתכניסני לכרך זה לשלום", וכשנכנס בשלום אומר "מודה אני לפניך ה' אלוהינו שהכנסתני", כשיבקש לצאת מבקש "שתוציאני מכרך זה לשלום", וכשיצא בשלום אומר הודיה ארוכה יותר: "מודה אני לפניך... שהוצאתני מכרך זה לשלום, וכשם שהוצאתני לשלום כן תוליכני לשלום ותסמכני לשלום ותצעידני לשלום ותצילני מכף אויב ואורב בדרך".

פשט: בכל שלב של נסיעה לעיר חדשה — כניסה, שהייה שם, יציאה — יש גם בקשה מראש וגם הודיה אחר כך.

מדד ואחר כך ביקש רחמים שתהא בו סאה — הרי זו תפילת שוא."

פשט: לפני המדידה מותר לבקש ברכה. אחרי המדידה לבקש שיהיה יותר — זו תפילת שוא.

חידושים:

1. למה "למדוד" עדיין לא תפילת שוא? בזמן המדידה עדיין יכול לקרות משהו — זה יכול ללכת לאיבוד, זה י

כול לא לצאת טוב. "למדוד הוא שלב שבו עדיין יכול להיעשות." אבל אחרי המדידה זה כבר גמור.

2. עיקר היסוד של תפילת שוא: תפילה הולכת על המציאות של העולם, לא על ניסים. "תפילה לא הולכת על ניסים, תפילה הולכת על המציאות של העולם." אסור להסתמך על ניסים.

3. הבדל בין ברכה לבקשה: ברכה (ברוך השולח ברכה, או דיין האמת) אפשר לומר על מה שיש. אבל בקשה שיהיה יותר אחרי הספירה — זו תפילת שוא.

4. דיון גדול: האם חולה קשה מותר להתפלל על חייו?

- קושיה: אם תפילת שוא פירושה שלא מבקשים על דברים שכבר קרו — מה עם אדם שיש לו מחלה שבה 99% מתים?

- תירוץ/הבדל: אדם שנלחם על חייו — זו לא תפילת שוא, כי "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים."

- עיקר ההבדל: ההבדל היסודי הוא בין שינוי סדר העולם (= תפילת שוא) לבין משהו שעדיין יכול להיעשות בדרך הטבע (= תפילה לגיטימית). אצל חולה — אפילו עם סיכויים קטנים מאוד — להירפא הוא עדיין בתוך סדר העולם. אבל אצל גורן שכבר נמדד — שיגדל אחר כך הוא ממש נגד הטבע.

- נקודה מעשית: אסור לומר לחולה קשה שלא להתפלל — זה גם עניין של בין אדם לחבירו.

5. דוגמת זכר/נקבה: כשאשתו כבר בהריון והוא מבקש שיהיה בן זכר — זו גם תפילת שוא. ה' יכול בקלות רבה להפוך זכר לנקבה — אצל דינה זה כבר קרה. רק — הוא כמעט אף פעם לא עושה דברים כאלה. תפילת שוא היא לא כי ה' *לא יכול*, אלא כי הוא *לא עושה* דברים כאלה בדרך כלל.

6. הטבע כגדר לתפילה: הטבע קובע על איזו תפילה צריך להתפלל. כשמשוהו כבר נקבע בדרך הטבע, לא מבקשים עליו.

7. הבדל בין בקשה לעתיד לעומת שינוי העבר: כששומעים אמבולנס, אי אפשר לבקש "שזה לא יהיה שלי" (כבר קרה), אבל אפשר לבקש "יהי רצון שהחולה יקבל רפואה שלמה" (עתיד). דוגמת כאב ראש: לבקש שיעבור — לגיטימי. לבקש שגם חצי השעה האחרונה של כאב הראש תיעלם — תפילת שוא.

8. גוסס לעומת לא גוסס: אם זה לא גוסס, פירוש הדבר שעדיין יש אפשרות בדרך הטבע. "עוד סיכוי" פירושו: שלא ימות עכשיו, שיחיה עד שרופא יבוא עם אולי חידוש. העולם מלא ב"ניסים" — רופאים עצמם אומרים "זה נס", שפירושו נגד הסטטיסטיקה. אבל משהו שכבר קרה בעבר אי אפשר לשנות.

הלכה: הנכנס לבית המדרש

דברי הרמב"ם: "הריני נכנס לבית המדרש — יהי רצון מלפניך ה' אלוהי שלא אכשל בדבר הלכה, שלא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא, ועל מותר אסור ועל אסור מותר" — וגם "וישמחו בי חברי" ו"אל יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם."

פשט: כשנכנסים לבית המדרש, מבקשים שלא יכשלו בהלכה, ושהחברים ישמחו בו.

חידושים:

חידושים:

בחיים. בכל אירוע צריך לחפש להודות לה', אפילו זו לא ברכה פורמלית.

4. **הודיה לעומת צעקה** — **הבדל:** הרמב"ם מדבר כאן ספציפית על **הודיה על שעבר** (הודיה על העבר), לא על צעקה על להבא (בקשה לעתיד). לערבב את שניהם — להודות על להבא או לצעוק על שעבר — זה ערוב.

כל המרבה להודות את ה'

דברי הרמב"ם: "כל המרבה להודות את ה' ולשבחו תמיד — הרי זה משובח."

פשט: מי שמודה יותר לה' ראוי לשבח.

חידושים:

1. **אין סתירה לתפילת שוא:** למדנו קודם על תפילת שוא ואפשר להיבהל מעט מלומר יותר מדי. אבל הרמב"ם אומר שתפילת שוא היא **פרט קטן**, והתמונה הגדולה יותר היא שככל שמודים יותר לה' זה טוב יותר.

2. **למה "הודות" ולא "לצעוק"? הלשון "משובח" מתאים רק להודיה** — כי הוא משבח (מהלל) הוא עצמו משובח (ראוי לשבח). בצעקה לא היינו יכולים לומר לשון כזו. הפשט הוא ש"משובח" פירושו **ראוי לעשות כן** — זה ראוי לפי ההלכה.

כשם שמברך על הרעה כך מברך על הטובה — תזכורת קצרה

חידוש: הרמב"ם הזהיר ש"כשם שמברך על הרעה כך מברך על הטובה" פירושו שלגבי עניין אחד צריך להיות "כך" — כלומר **בלב שלם** — אבל הנוסח (המילים של הברכה) צריך להיות **שונה**. כלומר, השוויון הוא בכוונה ובלב, לא בטקסט.

תמלול מלא

ושאנחנו לא רוצים בשום אופן להיות חיות הרעות שנגדן אנחנו מתפללים. הקב"ה ישמור על כל היהודים.

חזרה לקמפיין שלנו. ברוך השם, אנחנו לומדים את השיעורים כל יום. שיעורים יפים מאוד, שיעור ייחודי מאוד. אנחנו לומדים פרק שלם מהרמב"ם כל יום. לימוד הרמב"ם מאוד מהנה, אנחנו תמיד יכולים לקפוץ לתוך הסוגיה. זה לא פשוט כמו שאנחנו נמצאים באמצע פלפול ארוך, קשה מאוד להצטרף לשיעור דף יומי סתם כך. אבל רמב"ם, כל פרק שלומדים הוא תורה קדושה בפני עצמה, ואנחנו לומדים אותו ברוב חברים, שיעור מהנה מאוד. שתפו את זה עם אחרים.

מלבד זאת, ידידי ושותפי ר' יצחק מוציא עוד הרבה שיעורי תורה שונים בכל מקצועות התורה. בימים אלה הוא עושה קמפיין עבור בית המדרש שלו, שיוכל להמשיך ולהרבות את גבולו, יגדיל תורה ויאדיר. אני רוצה להזכיר ולשבח את הנדבנים החשובים, אוהבי התורה ותומכיה הגדולים, שהוא השמן הטוב שסופג לתוכו את כל הבשמים הטובים מכל החכמים וחכמי התורה שאיתם הוא לומד יחד, כמו שלמדנו בפרק הקודם של הרמב"ם. ר' יואל, ואני מזמין כל אחד להיכנס לחם ולשאת בשמים, להיכנס לריח הטוב של כל הנהרות הפורצים של תורה שר' יצחק עושה, ולהיות חלק מהקמפיין, להיות שותפים ולומדים יחד, ואשרי חלקכם.

הלכה א: הקטגוריה של "ברכות אחרות"

אומר הרמב"ם, הנה. מלבד מה שלמדנו ברכות, הרמב"ם כבר לימד אותנו ברכת המזון, ברכת הפירות, ברכות אחרות, ודברים שאין בהן פתיחה ולא חתימה גם חכמים תיקנו. עוד, יש עוד ברכות אחרות כלומר עוד ברכות כפשוטו, כמו שאומרים "ברוך אתה ה'". יש גם, הוא אומר עם שלושה אחרים, יש נוסחאות של תפילה או נוסחאות של ברכה שלא מתחילים בדיוק עם "ברוך" ומסיימים עם "ברוך", כמו שנראה בפרק זה. למשל, דווקא תפילת הדרך, שאנחנו מתחילים, לפחות הנוסח שלנו אנחנו מתחילים "יהי

1. **"כרך" לא פירושו העיר שלו**, אלא **עיר חדשה** שהוא נוסע אליה — לעסקים, לשוק, או לעשות חברים. זה לא אותו דבר כמו תפילת הדרך שהולכת על הדרך עצמה — כאן מדברים ספציפית על **הכניסה לעיר** עצמה.

2. **הכניסה לעיר היתה "דבר מסובך"** — היה צריך לעבור דרך מרחצאות, קשיים שונים — לכן הכניסה עצמה כבר דבר שדורש תפילה.

כללו של דבר — הכלל של תפילה והודיה

דברי הרמב"ם: "כללו של דבר, לעולם יצעק אדם על העתיד לבוא, ויבקש רחמים, ויתן הודאה על שעבר, ויודה וישבח כפי כחו."

פשט: הכלל הוא: אדם צריך תמיד לצעוק/לבקש על מה שבא, ולהודות על מה שכבר היה.

חידושים:

1. **"כפי כחו" — לשון משלו:** "כפי כחו" פירושו שאפשר להשתמש ב**לשון משלו** להודיה, לא רק בנוסח הקבוע. זה מתאים למה שגם הערוך השולחן אמר. הרבה מהברכות הן "הצעות" כאלה ואפשר להשתמש במילים משלו.

2. **שני צדדים של כל אירוע: באותו אירוע צריך גם לצעוק (בקשה) וגם להודות (הודיה)** — כפי שרואים בבירור אצל כרך, שבכל שלב יש גם בקשה וגם הודיה. אפשר גם לומר: "בורא עולם, עזרת לי עד עכשיו — מבקש ממך, עזור לי עוד."

3. **הכלל כהרחבה:** ה"כללו של דבר" לא פירושו רק המקרים הספציפיים שהגמרא מנתה (בית המדרש, מרחץ, כרך), אלא **אלפי דברים אחרים**

הלכות ברכות פרק י' — ברכות אחרות: תפילת הדרך, שהחיינו, והטוב והמטיב**הקדמה: תפילת הדרך ואחריות בנהיגה**

אנחנו לומדים הלכות ברכות פרק עשירי. הלכות ברכות פרק עשירי.

לפני שאנחנו הולכים לשיעור, רציתי לומר דבר חשוב כזה. קודם כל, אנחנו נמצאים באמצע קמפיין עבור בית המדרש שבו אנחנו לומדים את השיעורים, בית המדרש עין למחשבה. אני אחזור לזה.

אבל רציתי לומר כך: היום יום שישי, ערב שבת קודש פרשת בהעלותך, היו שלושה תאונות בבורא פארק, ובאחת מהן בחר נפגע קשה מאוד. הקב"ה ישלח לו רפואה שלמה, ואנחנו נתפלל עליו.

בפרק זה אנחנו לומדים את התפילה של תפילת הדרך. הרמב"ם אומר, הרמב"ם פוסק — נלמד זאת בקרוב כשנלמד את השיעור בפנים, זו סוגיה יפה שהוא מדבר שם על תפילת הדרך, מה הגדר שלה — אבל אנחנו אומרים שם כך, אנחנו מבקשים מהקב"ה שיציל אותנו "מכף כל אויב ואורב בדרך", או בנוסח שלנו אנחנו אומרים "אויב ואורב וליסטים וחיות רעות".

פעם נהגתי, והרבה פעמים אני גם נכשל בזה, נוהג מהר יותר מהחוק וכדומה, ופתאום הבנתי שאני חיות הרעות שמהן אני מתפלל שהקב"ה יציל אותי. דבר נורא כשהבנתי את זה. כי אדם הוא הסכנה הגדולה ביותר לעצמו, כי כשאדם, אם חס ושלום מישוהו פוגע במישוהו, הוא אומלל כל חייו. ומי הן חיות הרעות כאן? ממי צריך להזהיר כאן? הקב"ה יציל אותך מעצמך. זה דבר נורא.

אז אם נכניס יותר את תפילת הדרך לחיינו, מלבד שנעשה פשוט יותר ברכות ותהיה לנו השמירה של לבקש מהקב"ה ולהודות לקב"ה, זה גם יזכיר לנו כל הזמן את הדבר הפשוט של איזו אחריות יש לנו כשאנחנו יושבים ליד ההגה,

עם אכילה בלי ברכה שעוברים, שהוא גוי, יהודי לא יכול לאכול בלי ברכה. אין הלכה כזו שיהודי לא יכול ללבוש בגד חדש בלי שהחינו. כך לומדים הרבה ראשונים.

למה לא תופסים את הברכות? – ברכה על אירוע, לא על הפץ

כשלמדתי את זה חשבתי קצת אחרת. אנחנו דיברנו קודם על הנאה שחייבת, על ברכת הריח היה לנו את השיחה. הדברים האלה שאנחנו הולכים לראות כאן הם בעיקר ברכה לא על דבר חפצי, אלא על רגש אפשר לומר, או מצב רוח מסוים, שהוא אירוע. אה, אירוע. אז אירוע קשה מאוד לחייב אנשים, כי עושים את הברכה על השמחה. למשל, הרואה את חברו זה נפלא למישהו ששמח כשהוא רואה את חברו וזה באמת חבר. פירוש הראב"ד הוא שזה יותר טובה, זה באמת שמחה, או אומרת הגמרא שם, הוא כל פעם מתרגש כשהוא רואה מישהו מת. אולי רק כשהוא מתרגש. כל אחד מתים אנשים. בואו נבין, בואו נבין. זה דבר אחד. אבל יש רגש מסוים שעליו עושים את הברכה.

אז, בואו נסיים. מה שרציתי לסיים ממש בזה הוא, זה הרמ"א אומר ש"כמו ברכת התפילה". כשהוא אומר "כמו ברכת התפילה", הוא החליף. כלומר, יש ברכות שהן... הסיבה, אני חושב שהסיבה האמיתית, לא נראה שהסיבה... זה דבר שאתה אומר, לא רוצים להגיע לספק. אבל נראה שהסיבה למה אנשים לא תופסים לעשות את הברכה, זה הרבה פחות אם מתנהגים או לא מתנהגים, זה יותר שלא תופסים.

למה לא תופסים? כמו שדיברנו לאחרונה על הריח. מסיבה כלשהי, כשמגיעה הבדלה ולוקחים את הבשמים ביד, אומרים, אה, בורא מיני בשמים. אבל אתה הולך לעסק שלך, או אתה בא הביתה ואתה קונה קפה טרי אפוי, לא אפוי, קפה שרוף שהוא קלוי, זה כראוי מוגמר, זה כראוי... אתה פשוט לא תופס. אנחנו מוכנים... אנחנו באמת כך מסודרת ההלכה. יש אכילה, אז יש גם ברכת הריח, מלבד אם זה פטור בברכה.

כאן העניין, נכנס יהודי, סיפרו לך שפלוני מת, ואתה לא תופס שחל עליך חובת ברכה. וזה אמת, אפילו לפי הרמב"ם שאומר שזו חובה, הרמב"ם לא אומר שזו רשות, אפילו לפי הרמב"ם שלומד שזו ממש חובה בתקנת חכמים, לא פשוט שעכשיו אתה צריך לברך על הבשורה. לא, יש כמו ברכות, יש באופן כללי אדם עובר ריח, כמו בשמונה עשרה אומרים תפילות על כל דבר בדרך, והקב"ה עשה תקנה שבמצבים האלה עושים את הברכות הספציפיות. זו ברכה לקב"ה.

נגד הדגש על רגשות: ברכה על עובדה, לא על רגש

לגבי זה, אני לא מסכים עם מה שאתה אומר והרבה אחרונים אומרים, שזו ברכה רק אם מרגישים, אם לא מרגישים בשמחה. זה שטויות עם לוקשן. הברכה היא... לא חס ושלום שטויות, כי גדולים אומרים את זה גם, אבל נראה, ואתה כבר מכיר אותי, אני נגד הדגש של היום, הכל על הרגש, מרגישים כן, מרגישים לא. אף אחד לא שאל אותך אם אתה מרגיש. שמחה היא עובדה, לא רגש. יהודי מת, יש דבר עצוב. אומרים לקב"ה, "דיין האמת", אנחנו מאמינים שאתה יודע מה אתה עושה, שהרגת יהודי, ואנחנו לא חולקים עליך חס ושלום. אותו דבר בשמחה, אנחנו אומרים "שהחינו". זה לא אומר אני מרגיש, אני לא מרגיש.

השוואה לברכות השחר

תן לי לומר לך מה אני חושב. הברכות האלה, קל מאוד להשוות לברכות השחר. כשירידים אומרים, מלביש ערומים אומרים. אלה כולם מעשים שאדם עושה והוא מודה על זה. ובאמצע היום, מה אדם עושה? הוא כבר סיים לקשור את הנעליים שלו, אבל הוא הולך, הוא פוגש חבר, הוא רואה שריפה, הוא שומע דברים טובים, דברים רעים. כל הזמן הוא עושה ברכות. רק זה לא כתוב בגמרא כי אלה דברים אירועים, לפעמים קורה יותר, לפעמים פחות.

ברכות אחרות: להכניס את הקב"ה לכל היבטי החיים

שתי שיטות בברכות: רגש מול דעת

רצון מלפניך", זה מסתיים אבל עם "ברוך". אנחנו מסיימים, והרמב"ם לא מסיים. ודברים אחרים, כמו בכניסתו לבית המדרש אומר, זה לא... זו ברכה, אבל לא עומד נוסח של שם ומלכות. מסיימים אין להם שם ומלכות, מסיימים אבל אין להם בתורת ברכה.

אז חכמים תיקנו דרך שבה והודאה לקדוש ברוך הוא.

מה המשמעות של "דרך שבה והודאה"?

מה פירוש המילים "דרך שבה והודאה לקדוש ברוך הוא"? **כמו ברכות התפילה שכבר כתבנו, והן אלו.** לכאורה מה צריך להיות בנוסח ברכת התפילה? אם הברכות... נאמר כך, הרמב"ם כבר כמה פעמים, הוא רוצה לומר כך, ננסה לומר, צריך לכתוב בדיוק את הנוסח, אבל לפחות מה שהוא אומר כך: אנחנו כבר למדנו שתיים, שלוש, אולי ארבע פעמים, שאנחנו כנסת הגדולה תיקנו לישראל ברכות ותפילות, נכון? הם עשו תפילות, אנחנו קוראים לזה תפילות, אנחנו קוראים לזה תפילות שמונה עשרה, זה גם ברכות. אנחנו צריכים לזכור, רוב הדברים שאנשי כנסת הגדולה עשו הולכים עם נוסח של ברכה, "ברוך אתה ה'", שמונה עשרה, תשע עשרה שמונה עשרה, יש שבע, ברכות קריאת שמע, וברכות אחרות, קידוש, הבדלה, ברכות הנהנין, ברכת המזון, כל אלה דברים שהרמב"ם אומר שאנשי כנסת הגדולה תיקנו את סוג הדברים האלה.

עכשיו, מלבד זה, עכשיו מוסיף הרמב"ם, הוא הולך מלבד זה, החכמים, הוא לא אומר כאן אנשי כנסת הגדולה, אני לא יודע למה, זה מעניין, יכול להיות שזה היה חכמים מאוחרים יותר, אני לא יודע, תיקנו עוד דברים.

עכשיו, יש ברכת המזון שהיא מצווה בפני עצמה, מצווה דאורייתא ברכת המזון, והוא אומר ברכות הנהנין זה חיוב בפני עצמו, אסור להנות מהעולם בלי ברכה. עכשיו יש עוד ברכות שהן לא ברכת הנהנין, לא ברכת המצוות, זה לא איסור הנאה, זה לא חיוב, אסור לקנות דבר חדש בלי לומר שהחינו. זה יותר דומה לתפילה.

אני חושב ש"כעין ברכות התפילה" הוא מתכוון פשוט, כמו שכבר אמרתי, שאנשי כנסת הגדולה עשו תפילות, אבל אולי הוא מתכוון גם שהברכות האלה יותר דומות לתפילה מאשר הן דומות לברכת הנהנין, ש"דרך שבה והודאה" זה לא כמו ברכת הנהנין שהיא כדי להודות לבורא עולם על זה ברוך הוא, שלמדנו.

לפי הפירוש הראשון שזה דבר שעל כל דבר צריך לעשות את הברכה על הפרי, על האוכל, הכל תורת רשות, הכל לקדש את שם הקב"ה על הדבר, על הדברים האלה זה לא כל כך שייך, כן? כי זה הבית כולו, או זה חבר, או זו שמועה, זה לא דברים שתופסים עכשיו ל"דרך שבה והודאה", מודים לקב"ה, ולא תמיד מודים לקב"ה על משהו. רואים בתפילה אנחנו אומרים, שלוש הברכות הראשונות והאחרונות של שמונה עשרה גם כאן ברכות. והברכות צריכות... זה מעניין, כי אני חושב שכל אלה שהוא הולך להביא כן, יש לכולם פתיחה וחתימה. אלה שאין להם, ה"הי רצון"ים, הם כבר באופן תפילה יותר.

יש, יש, יש. יש גם יציאת בית המדרש שהיא הודאה, אבל יש תפילה. אמת, הרמב"ם לא מדבר על הדבר שצריך לקחת בקשות. ברכות בקשות, כן, בסוף הפרק נראה גם ברכות בקשות. אבל העניין הוא, מה הדבר החשוב, וצריך לזכור את זה, אולי נדבר על זה יותר בקרוב, הוא מביא כאן בצד את הראב"ד, לא כאן במקום, במקומות אחרים הוא טוען שכל הברכות שאנחנו הולכים ללמוד הן ברכות הרשות, לא חובה.

שיטת הראב"ד: ברכות הרשות

לכאורה, המשמעות היא, אנשים גם היום מזלזלים מאוד בכל הברכות האלה. כמעט אף אחד לא עושה, מלבד מסיימים שעושים באמת, שהחינו. גם באמת אין שום סיבה לא לעשות עם שם ומלכות על כל אחד. מתנהגים רק על ממש הקרובים עושים באמת עם ברכה, אבל אף אחד אחר לא עושה. אין שום סיבה באמת לזה.

הסיבה, התירוץ ההלכתי שאפשר להתנהג כך, היא שיטת הראב"ד והראשונים האחרים שטוענים שלא כתוב במשנה "חייב". זה לא פשוט כמו

תרגום לעברית

אבל עכשיו, הקב"ה נמצא בבית המדרש. סיימנו לנעול את הנעליים, סיימנו ללכת למקווה, סיימנו לעשות הכל, הולכים לבית המדרש, מודים להקב"ה. סיימנו את כל היום לעבוד, עסוקים, הולכים ומודים להקב"ה בבית המדרש. אז הוצאנו את הקב"ה מה"בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך" שלו.

דרך פקודיך (בני יששכר) — ברכות על עוד דברים

כשנכנסים למקום, הולכים אה, אומרים ברכה על הריח הטוב. השאלה היא למעשה למשל, ה"דרך פקודיך", הזקן הקדוש ה"בני יששכר", הוא מדבר גם על כך שצריך לברך על דברים אחרים, כמו מצוות עונה, או על מזג אוויר טוב, על מראות יפים כתוב למעשה, רואים את הים וכו'. עניין שלם, שלא לכלוא את הקב"ה בהיכל. בעל העבודה הרי הקב"ה בהיכל.

זה למעשה של רבי אורי, רבי אורי מסטרעליסק קהל, לפני כן הוא מנהיג להחזיר את כל הברכות האלה, כי צריך לזכור שהקב"ה, כשאדם הולך על... דיברנו שהוא הולך לקראת בואו מלך טריפ, שהיה פעם המנהיג, הולכים לגן החיות או משהו כזה, מברכים על כל דבר יפה, עושה מעשה בראשית, שכוחו וגבורתו מלא עולם, משנה הבריות וכו'. יש את הברכות המיוחדות, ברוך טובות ואילנות טובות.

ביקורת על המנהג של גרירת משאית עם עץ

אותו דבר, וזה גם מעמד, זוכרים, גוררים משאית עם עץ כדי שיוכלו לברך את הברכה. זה לא אומר את זה. כי הכבוד משהו עשה את המשאית. ואני כתבתי אז, מורי ורבי ר' יחזקאל עוד חי אז, מורי ורבי ר' יחזקאל, שאלתי אותו, הוא אמר שזה משהו לא, אתה יודע, זה לא דבר כל כך טוב.

אבל זה קשור לעניין, כי בריות טובות ואילנות טובות פירושו שאדם לא יתבייש, הוא רואה אדם יפה מאוד, שלא יתבייש לברך ברכה. יש לו הנאה, זה כל כך יפה, הוא רואה נער יפה. אצלנו נעשה לעניין מתי עושים, האם מותר לעשות דקה אחרי חודש ניסן, הסופרים מברכים את הברכה.

אנחנו התרחקנו מהטבע, צריך להכניס את הקב"ה לחיינו. "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך", בזה מסיים הרמב"ם. הרמב"ם מתחיל ומסיים בכך שצריך... בכלל, אם למשל חסר לאדם בשבת מאה ברכות, שיעשה לעצמו עצה, והוא פותח את העיתון והוא רואה שם שמועה טובה, מברך "הטוב והמטיב". רואה שמועה רעה, מברך "דין האמת".

בשבת לא קורים את העיתון, אה? לא, כי בשבת לא מברכים "ברוך דין האמת", ובשבת אסור לשמוע שמועות רעות. אין שמחה בשבת. שבת היא יום הנזק. שבת היא יום הנזק, אז אסור לקרוא את העיתון. אוקיי, אמת, סתם ככה, מה עם צער? אוקיי, ועל מה אנו עומדים? כבר, ועל מה אנו עומדים? בואו נתחיל שלוש פעמים ככה.

הלכה: הבונה בית חדש או הקונה כלים חדשים — שהחיינו

"הבונה בית חדש", מי שבונה בית חדש, "או הקונה כלים חדשים", מי שקונה כלים חדשים, מכונת כביסה חדשה, או סתם מכונת חדשה, מחשב חדש, אייפון חדש. הם התירו לעצמם טלפון חדש. טוב מאוד.

הם התירו לעצמם טלפון חדש, אבל הם שכחו לומר לעולם הלכה, שהעולם מתנהג לשרד את הטלפון שלהם כל כמה שנים, וכשקונים טלפון חדש חייבים עם הרבנים לברך "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה". יצא האיפון החדש. יכול להיות אפילו כשמישהו מחכה שיצא החדש, וכשהוא רואה אותו כבר יכול לברך את הברכה, כמו על פירות.

דין: שיעור של שמחה ומנהג העולם

כן, אבל על כל דבר. יש פשרה מרובה על זה. הוא מביא שיש מנהג לגבי זה. למה למעשה?

לא, לא, המנהג הוא כן לברך שהחיינו. לא, המנהג הוא, למשל, אנחנו רואים הרי ביום טוב אומרים שבלילה כשלא בטוח שהוא מברך שהחיינו, יכול לברך ברכת שהחיינו על הבגדים החדשים. הולכים בבגדים חדשים.

לא, לא, אין ספק שהמנהג הוא על פירות. אבל גם על דברים חדשים שקונים, שלי, כי קשה לדעת את השיעור. כי אנשים הולכים לקניות וכל

אני יכול לומר שעל דברים שאדם עושה בידיים, הוא עושה ברכה על הדבר שהוא עושה. אבל כל היום, אתה יודע, יש מסוימים, אדם בא הביתה, הוא היה שתיים עשרה שעות, הוא הסתובב, קרו הרבה אירועים טובים ואירועים רעים. על מה שרע, הוא יעשה נדרים, הוא יבחר את הברכה. על מה שפרקטי, מעשים, אפשר לומר. אבל על רגשות...

אני אומר, המהלך, מי שאומר רק כשמרגישים, זה פשוט על דברים שנוגעים בך באמת. אבל לר' יצחק יש נקודה חזקה להיפך. העניין הוא הרי, שצריך כל הזמן להזכיר את הקב"ה, שיהיה כל הזמן שבח והודאה, דרך שבח והודאה. אז פשוט יותר כמו הפשט, כמו כל דבר שאתה עושה, אתה מזכיר את הקב"ה.

אתה לובש נעליים, איפה נכנס כאן הקב"ה? לא, אתה מכניס את הקב"ה לחיים שלך. הקב"ה נתן לך את הכוח, את השכל לנעליים, ולכך שאפשר לעשות לחם מחיטה, מוציא לחם מן הארץ. אותו דבר, כשקורה מה שלא יהיה, אתה רואה חבר, זו שמחה, וזה יכול אפילו להיות לפי ר' אברהם, אלה הדברים של הגמרא.

כל יום, ר' יצחק עכשיו הולך להתחיל עם הקמפיין שלו. כל פעם שהוא הולך להיכנס למישהו, הוא הולך לומר לו, "אני נתן לך עשרים אלף דולר לקמפיין". אבל שיעשו לו ברכה. הטוב והמטיב, שהחיינו, ברכת הראיה. שיעשו על חבר טוב. אפילו משהו שראו אותו כבר אתמול, ראו אותו שלשום, אבל עכשיו אתה רואה שהוא חבר שלך. זה הרי עכשיו נעשה התראה. בדיוק נעשתה ראיה, זה נעשה עכשיו ראיה.

אבל הוא חוזר ליסודות, שצריך כל הזמן להכניס את הקב"ה לחיים. ממילא אין לזה כל כך קשר לרגש.

למה אנשים לא עושים ברכות ספונטנית — השאלה המרכזית של דעת

גם אני לא מסכים שלא מרגישים. כמו שאתה אומר, כשאני אוכל חתיכת קוגל, גם אני לא מרגיש כלום. מה רודפים אותו שיעשה ברכה? ומה השאלה? אדם שומע חדשות, צריך כל דקה לעשות ברכה. בסדר, ומה רע? מה יכול להיות שיעשו עשרים פעם ביום את הברכה? הרמב"ם מסיים עם זה, שצריך באמת לעשות ברכות. זה כל הרעיון. "חייב אדם לברך על כל שמועה טובה ורעה".

יש לנו חבר, ר' ארי הולצמן, הוא מרגיש מאוד חזק לעשות ברכת שהחיינו, הטוב והמטיב. כשהוא פוגש אותי, הוא עושה שהחיינו בשם ומלכות. אני מתכוון, הוא בא מארץ ישראל, אז הוא עושה הרבה מיד אחרי שלושים יום. "ומניין לו שיעשה כן?"

אני מתכוון, זה יכול אבל גם להיות עניין מסוים שהרבה שמועות טובות ושמועות רעות נכנסות, ואין את הרגע המדויק. ראיית חבר באמת כן. ברוך דין האמת כן, כששומעים על קרוב. אבל אפילו ברוך דין האמת אומרים בדרך כלל בלוויה, קורעים קריעה. זו גם שאלה, למה מתנהגים כך?

אני מתכוון, זה מאוד לא ספונטני. כי לימדו אותנו שקוגל מחייב ברכה, או אכילה מחייבת ברכה. אמת. זה אחד הדברים למה אנחנו לא עושים את זה ספונטנית. כי צריך להיות דעת. זה לא ספונטני.

אדם מקבל אבחנה רעה, צריך להיות בראש שלו דין האמת. אמת. אבל אנחנו, קורעים קריעה, השמש, זה נעשה כזה... זה מאוד דומה לברכת אשר יצר שאומרים בבית המדרש. לא אומרים את זה כי לא רוצים לצאת. זה משהו מאוד מוזר, ואני חושב שזה כי אין שכל.

צריך הרי להיות דעת. מה זה אומר דעת? דעת זה דבר אקטיבי, נכון? הוא נזכר, "אה, עכשיו חל החיוב של דין האמת, עכשיו צריך לומר דין האמת". זה קשה לאנשים. אני חושב שבגלל זה זה נעשה. זה עושה הבדל עמוק מאוד.

הקב"ה בהיכל מול "בכל דרכיך דעהו"

גם, כשאדם חי עם זה שהוא מכניס כל הזמן את הקב"ה לטבע, הוא לובש את הנעליים שלו והוא נזכר שהוא עם הקב"ה לובש נעליים. הוא קיבל, הוא עשה עסקה טובה, השידוך טוב, כן, העסקה עברה, הוא מודה לקב"ה.

בורא פרי העץ. הוא לא יודע שאפשר לברך בורא מיני בשמים, בורא ריח טוב בפירות, שהחיינו גם צריך לתפוס, הטוב והמטיב על ממש טוב... לא, הטוב והמטיב רק אם מביאים יין, ועוד יין טוב יותר.

אבל, רבותי, אפשר הרי בזמן הסעודה לברך כמה ברכות שלא זוכרים שצריך לברך. שהחיינו! אפשר אולי להיות להיפך, שאפשר לברך שהחיינו שלם. כן, פעם בשנה אנחנו מברכים שהחיינו על הפירות, זה לא דבר מובן מאליו. אוקיי.

הלכה ג: שמע שמועה טובה — מברך הטוב והמטיב; שמועה רעה — מברך דיין האמת

לשון הרמב"ם

דובר 1: שמע שמועה טובה. על הראייה, כן? כן, הלאה.

שמע שמועה טובה מברך הטוב והמטיב... על שמועות רעות מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם דיין האמת.

דיון: מה הגדר של "שמועה טובה"?

דובר 1: שמועה טובה לא אומרת משהו עליך, כביכול. שמועה טובה היא משהו שעושה איתך עסק. לא, משהו שאכפת לך ממנו, אבל חדשות טובות. חדשות טובות? מה המעורבות? אין שום דבר עליך? היה לו תינוק, הוא צריך לזכות בבחירות, הוא זכה, מברך הטוב והמטיב.

מה השאלה? שמועה טובה. צריך לחשוב בדיוק מה הגדר של שמועה טובה. יכול להיות שזה אומר כשלקרוב שלך יש שידוך, ואתה שמח. אתה הכי שמח להיות, כי הצוות שלך ניצח, זה לא אמיתי... אני לא יודע. צריך לחשוב.

דובר 2: רצית שיקרה מלא, זה הרי טובה. מה השאלה לא? אני לא הייתי... אני לא מבין את הבעיה. כל פעם הוא דופדף חדשות, צריך לומר כל הזמן הטוב והמטיב?

דובר 1: לא אמרתי כך. שאלתי אותך טוב. אדם לוחץ צ'יפס תפוחי אדמה, והוא מברך על כל כופתה חלבית מברך על כל צ'יפס תפוחי אדמה חדש. זה סוג אחר של דבר. הוא מברך ברכה על האוכל שהוא אוכל. אותו דבר, הוא מברך ברכה. אבל הברכה היא לא...

אבל זו לא ברכה של הנאה מקריאת חדשות. זו ברכה שהקב"ה עשה שתהיה לך הנאה מלעשות דברים טובים.

דובר 2: טוב מאוד. אז זה דבר טוב שראש העיר של אותה עיר שאתה לא מכיר, וקורה להיות שקראת את הטוויט שלו על עצמו? עשה לי טובה, הלאה, הלאה.

דובר 1: זו קושיה על האדם, למה הוא קורא את המעשה? אבל אם מישוהו קורא בשורה טובה שמשמחת אותו...

דובר 2: אני לא מבין. תגיד לי, ברמב"ם הקדוש לא כתוב הדבר. מאיפה אתה מרגיש, לא כתוב. הלב לא צריך להרגיש.

דובר 1: זו שמועה טובה. אני אומר שאם מישוהו עושה עיתון, וחצי עיתון יכתוב חדשות טובות וצד אחד יכתוב רעות, אפשר לדפדף ולהמשיך לומר "ברוך הטוב והמטיב", וכל הזמן לומר "דיין האמת".

דובר 2: למה לא?

דובר 1: כי הוא לא שומע כלום, הוא לא קורא. הוא מדפדף, הוא מדפדף עיתון.

דובר 2: מה זה אומר שמועה רעה? זה אומר שזה נוגע לו. דודתו מתה, שכנו הפסיד. זה נוגע לו.

דובר 1: זו הייתה הלכה אמיתית גרועה. הוספתי הלכה שלא כתובה ברמב"ם. אני יודע, אולי בפוסקים המאוחרים יותר כתוב.

דובר 2: הם לא היו לו הגדר. אבל אתה הולך לומר לי...

דובר 1: אין גדר. שמועה טובה לזונן. אדם יכול 24 שעות ביום לברך "הטוב והמטיב" ו"דיין האמת". לא רק זה, הוא יכול לעשות 24 שעות ביום שלום עליכם, שלום עליכם. אמת, אמת, אמת.

הזמן מביאים דברים חדשים. האם לברך כל יום שהחיינו?

איפה כתוב שיש שיעור? לא כתוב. מספיק שיש שמחה שמברכים את הברכה. לא כתוב שלא מברכים. אתה, קצת סבלנות, תראה תירוצים למה אנשים נמנעים. יותר, יותר, מבטלים את מנהג העולם.

אבל אתה רואה איך אתה אומר, משתמשים בזה אפילו כשיש ספק. רואה כמה קל זה? יש ספק, מה הכיסוי? יודעים שקונים שאל חדש. לאחרונה שמעתי שהרב צריך לקנות שאל חדש. כיפה חדשה, אפשר לברך ברכה בטוחה.

ר' חיים קנייבסקי אומר שגרביים חדשים לא חשוב, הוא אומר שזה לא מתאים לו, זה לא נקרא כלי חדש שם. אבל חולצה חדשה או בגד חדש, בטוח שמברכים על זה ברכה.

הלכה: ראיית חבר — שהחיינו ומחיה המתים

מי שרואה את חברו אחרי שלושים יום שלא ראה אותו, מברך שהחיינו, הוא שמח שזכה לראות שוב את חברו. גם אפשר להסתובב בבית המדרש, ואנשים נוסעים היום הרבה, יכול לתפוס את ברכת שהחיינו.

ואם ראהו לאחר שנים עשר חודש, אם ראה אותו אחרי שנים עשר חודשים, מברכים עוד ברכה חזקה ומעניינת יותר: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם מחיה המתים. כי אחרי שנים עשר חודשים זה זמן שהאדם כבר אפילו לא יודע אם החבר שלא ראה אותו כבר זמן רב, אולי הוא כבר מת בכלל.

הלכה: הרואה פרי המתחדש משנה לשנה — שהחיינו

הרואה פרי המתחדש משנה לשנה, כשמישהו רואה פרי שמתחדש, כלומר הפירות גדלים ומתחדשים משנה לשנה, כשהוא רואה את הפירות החדשים, מברך שהחיינו.

ביקורת על מנהג ט"ו בשבט

גם זה, אני חושב שמה שמתנהגים היום בט"ו בשבט, שמוציאים איזה פרי, זה לא על זה, לא זה הכוונה. היום ההלכה הרי, אני מסכים עם אלה שלא עושים את זה היום, אני כמעט לא עושה את זה, כי הרי יש בחנות, אנחנו הרי כמו אנטונינוס ורבי שראו את זה כל השנה.

יש שרוצים לומר שאדם, למשל, אני אחשוב, אולי היום כבר יותר, אבל הרי, יש פירות שאי אפשר למצוא בחנות אלא כמה שבועות בשנה שמוכרים אותם. אז, מכיוון שזה מגיע, יש שמחה, יש שהחיינו. אבל כאן אתה הולך, זה עולה אולי קצת יותר זול, יותר, אין לזה טעם.

הווערטל של הסאטמרער רב והניתוק מהטבע

אבל אני רוצה להוסיף על זה כך, סבתא שלי, הרבנית של אמא של אמא שלי, הרבנית לנדסברגר, הייתה יהודיה מתוקה, היא מאוד רצתה להשריש "סנס אוף הומור". אז היא תמיד בחתונה חדשה אמרה בדיחה, והיא רצתה לראות כמה מהר האחר תופס.

שהסאטמרער רב אמר, הרבי זכרונו לברכה אמר, שבאמריקה הכל יש חוץ מפרה אדומה. למה? כי הכל יש, ממילא אין אפילו הזדמנות לעשות פרה אדומה. זה ווערטל טוב, אבל אני חושב מהצד השני, שהניתוק הוא משהו אחר. שהאדם יש לו כאן על השולחן שולחן ענק עם פירות, והוא מברך רק "חייב אני".

ברכת שהחיינו, הטוב והמטיב, ודיין האמת

דיגרסיה: שהחיינו באמריקה — המחשבה של הסאטמרער רב

דובר 1: היא מאוד רצתה להשריש סנס אוף הומור. אז, היא תמיד בחתונה חדשה אמרה בדיחה, והיא רצתה לראות כמה מהר האחר תופס.

הסאטמרער רב אמר, הרבי זכרונו לברכה אמר, שבאמריקה הכל יש חוץ מפעם של שהחיינו. מה הפשט? כי הכל יש, אין אפילו הזדמנות לעשות פעם של שהחיינו.

זה ממשיך. אבל אני חושב מהצד השני, שהניתוק הוא משהו אחר. שהאדם יש לו כאן על השולחן שולחן ענק עם פירות, והוא מברך רק ברכה אחת,

אומר הרמב"ם, הוא עכשיו אמר שכששומעים שמועה רעה, למשל שלאדם היה הפסד גדול או שמועה רעה אמיתית, הוא אמנם יתן מלמול את הברכה, אבל הוא לא יגיד את זה עם שום לב.

אומר הרמב"ם, **וחייב אדם לברך על הרעה**. אדם צריך לברך ברכה גם על הרעה, גם כשמברכים את הברכה דין האמת, שאני סומך על הקב"ה שהוא דין האמת, כביכול מצדיקים את הדין על הדבר הרע שקרה, צריך לעשות את זה בטובת נפש, בנפש טובה. לשון ייחודית שהרמב"ם אומר, בואו נסיים קודם את החלק נכנס לפרטים של המילים.

שתברך את הברכה בטובת נפש, בטעם טוב, **כדרך שמברך על הטוב בשמחה**. כמו על שמועה טובה, שקרה דבר טוב, מברכים את הברכה בשמחה, כך גם את הברכה על הרעה צריך לעשות בטובת נפש.

המקור: **ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך שנאמר, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך**. שתאהב את הקב"ה בכל לבך, ובכל נפשך, ובכל מאדך.

תרגום השיעור לעברית

מתרגם הרמב"ם, **בכלל אהבה זו היתירה**, כלומר, ואהבת את ה' אלקיך אומר שצריך לאהוב את הקב"ה אהבה גדולה, שהיא בכל לבבך, בכל נפשך, אהבה גדולה מאוד. ובאהבה הגדולה הזו שהקב"ה ציווה אותנו כלול **שאפילו בעת שייצר לו**, אפילו שכואב לו, הקב"ה גרם לו צער, יצר לו או שיצר לו, כן, כשהקב"ה גרם לו צער, כן, כביכול מעשים שהקב"ה גרם לו צער, **יודה וישבח בשמחה**, שימשיך להודות ולשבח בשמחה.

דיון: **טובת נפש ובשמחה — לשון הגמרא**

דובר 2: כן, ממש בשמחה. קודם הוא אומר בטובת נפש, אבל הלשון בשמחה היא לשון הגמרא. הגמרא אומרת שהנפקא מינה של לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, אומרת הגמרא, הנפקא מינה היא שתעשה זאת בשמחה. יש גמרא מפורשת במשנה, לקבלם בשמחה, כן? כן? והמשנה...

דובר 1: הוא לא מביא את לשון הגמרא? המשנה כבר אומרת את הדבר שזה... שזה... על הפסוק "ואהבת את ה' אלקיך בכל מאדך". הגמרא אומרת על "בכל מאדך" - בכל מדה ומדה. המשנה אומרת כך, כך תרגם הרמב"ם קצת... במשנה כתוב - הוא לא מביא את הלשון - במשנה כתוב... במשנה כתוב... נו...
כתוב... נו...

דובר 2: כן, כמו שאתה אומר, המשנה מביאה דרשה שלמה: "**חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה**", כמו שכתוב "**ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך**", והמשנה אומרת "**בכל מאדך**" - **בכל מדה ומדה שהוא מודד לך**.

תרגום הרמב"ם של "בכל מאדך"

דובר 1: והרמב"ם תרגם קצת אחרת. הרמב"ם לא הביא את הדרשה כמו שכתוב במשנה, ש"מאדך" הוא רמז, "מאדך" פירושו ממון. לא, לא, לא, "מאדך" לא פירושו ממון.

הרמב"ם מתרגם כך: הרמב"ם מתרגם את דרשת המשנה. במקום לעשות את המליצה היפה שהמשנה עשתה, "**בכל מדה ומדה שהוא מודד לך, הוי מודה**", המשנה עושה מליצה, "**בכל מדה שהוא מודד**", הוי מודה. יש שלוש מילים שדומות ל"מאד", המשנה עשתה דרשה קטנה.

הרמב"ם תרגם זאת קצת יותר בלי סוג זה של מליצה, והוא כתב "מאדך" פירושו **אהבה יתירה**, הרבה מאוד, כפשוטו של מקרא, "מאדך" - הרבה מאוד. כן, מאוד מאוד מאוד. הוא מתרגם שצריך לאהוב מאוד את הקב"ה.

מה זה מאוד? רגיל לאהוב את הקב"ה זה כשהוא נותן לי טוב. "מאד" - אפילו כשהוא נותן לי רע, אני מודה, אני אומר "שבחך בשמחה".

עיקר השמחה

הפשט שכתוב כאן הוא שהשמחה היא שהקב"ה משוכח, הקב"ה נעשה גדול, ממילא הוא עושה הכל בשמחה. זה התרגום הפשוט שהרמב"ם אומר כאן.

הניו יורק טיימס יש הרי כל יום רשימה של מי מת אתמול באתר. כל יום יש לו מספיק למלא יום שלם. למה לא? אה, לא, אתה מביין שזה בזבוז זמן. אבל למה אתה מסתכל על זה? אני לא מסתכל על אותו אתר, אני מסתכל רק כשזה נוגע לי.

דובר 2: אבל, ר' יצחק, אני חושב שאתה מגזיזם. אני לא מתכוון כשמישהו קורא עיתון. אני מתכוון כשמישהו שומע בשורה...
התרגום של "שמועה" ו"טובה לו"

דובר 1: אני רוצה להבין את המילה. התרגום של שמועה הוא חדשות, תרגום עברי. ושמועה טובה פירושה חדשות טובות, ושמועה רעה פירושה חדשות רעות. אני לא רואה למה הוא לא יברך על משהו שהוא טובה או רעה לאדם.

אדם אין לו כסף בשוק המניות, כל רגע הוא יכול לברך ברכה לפי איך זה עלה וירד. עשה לי טובה, הלאה.

דובר 2: למה לא?

דובר 1: כי זו לא טובה וזו לא רעה. האדם לא עושה כלום עכשיו בכלל. הוא לא עושה כלום. הוא קורא סתם "לישב בדד וידום" עד שהוא מוצא משהו דבר טוב.

דובר 2: טובה פירושה טובה לו. נראה מיד את ההלכה. טובה לא פירושה...

דובר 1: טובה לו, את זה נדע עכשיו הגדר. ואני עדיין לא יודע את הגדר. אני לא יודע הלאה. אני לא יודע.

חדשות טובות פירושו... על חדשות רעות מברכים ברכה "דיין האמת". על חדשות טובות, בשורה טובה, שמועה טובה, אומרת המשנה "**על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב**".

שינוי הלשון של הרמב"ם: "שמועה טובה" במקום "בשורות טובות"

למה הרמב"ם שינה את המילים של המשנה? המשנה אומרת "בשורות טובות", הרמב"ם אומר "שמועה טובה". אני אומר הרי באידיש זה נקרא חדשות, בלשון הקודש זה נקרא שמועה טובה.

מה זו שמועה טובה? חדשות טובות. המלמד של בנך התקשר אליך שבנך טוב, תברך ברכה. הרופא התקשר אליך שהבדיקה חזרה חיובית, תברך ברכה. שמעת שהרבי שלך מילא את ההבטחות שלו, ומישהו פעם אמר שאתה מתקשר פאפא בני ברק תל אביב, אולי כן תברך ברכה "הטוב והמטיב" כי זו שמועה טובה.

אבל זו לא שמועה טובה ולא שמועה רעה. לאנשים יש נטייה, מי ניצח במלחמה באיזו ארץ רחוקה, הוא עכשיו יברך ברכה "הטוב והמטיב" כי הקבוצה שלו ניצחה.

אני אומר לך למה לא: אתה צריך גם לדעת שהעיקר כאן הוא לא אתה, העיקר כאן הוא הקב"ה. גם לקב"ה הייתה הנאה, אוקיי, אבל זה לא אירוע שקרה לך. לא כתוב ברמב"ם שזה חייב להיות קשור אליך. לא כתוב. נראה מיד בפירוש בהלכה שיש הרבה דברים שלא קשורים אליך ואתה אומר ברכה.

אבל הרמב"ם אומר "שמועה טובה", חדשות טובות, ו"שמועה רעה", חדשות רעות. נמשיך הלאה.

וחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה

דובר 1: **וחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה**. על חדשות רעות ואומרים, כן, הם עדיין באמצע סימן ג', כן, **על שמועות רעות מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם דיין האמת**.

רגע, אבל קודם בואו נחזור ל"הטוב והמטיב", כי הקב"ה טוב והוא עושה דברים טובים. מעניין, שהברכה הזו לעשות יש יין שני. מעניין מה הקשר לדבר השני. גם זה דבר טוב.

אומר הרמב"ם הלאה. עכשיו, בזמן שמברכים הברכה על הרעה, צריך לדעת שבמיוחד כאן יש דין של הרגשה, אוקיי?

לשון הרמב"ם: **בטובת נפש**

אומר הרמב"ם, שאין מברכין על העתיד להיות אלא על מה שאירע עתה. לא אומרים ברכה על משהו שיכול לצאת מזה או משהו שיצא מזה, אלא על מה שקרה.

הגאונות הפסיכולוגית של הרמב"ם – התמקדות בהווה

צריך להסתכל על דבר, אדם לא יכול... הרמב"ם אומר דבר יפה, אדם לא יכול להיות כך בראש שלו ובחשבונות. להסתכל על ההווה, אם הדבר שקרה נקרא טובה, בהחלט זו טובה, כי קוראים לזה שמועה טובה, זה מסווג כטובה, כל המחשבות שיש לך בראש, שים בצד ואתה אומר הטוב והמטיב.

ואתו דבר להיפך. דיין האמת פשט לא שהקב"ה עשה לי טובה, כי אז לא אומרים ברכה על טובה. אלא דיין האמת אומר, הקב"ה דיין האמת אפילו הוא לא עשה לי טובה, אפילו זה דבר רע, אבל בכל זאת הוא אמת. כן, הטוב והמטיב פשט הוא עשה לי טוב. כאן הוא עשה משהו, הוא עשה לי רע, הוא עשה רעה, אבל מבחינתו זה אמת, לא טוב אבל זה אמת. הוא צדיק. העיקר הוא שהקב"ה צדיק. הוא צדיק, זה לא טוב אבל זה אמת. כן, הקב"ה צדיק, דיין האמת, הוא לא הורג אנשים, הוא לא עושה למישהו מה שלא מגיע לו. זה המשמעות.

הבהרת בלבול – להיות עם ההווה

גם מאותה סיבה לא יאמר אדם הטוב והמטיב כשקרה דבר רע, כי אני יודע שמזה תצא טובה. זה הרמב"ם. אפילו אתה יודע, אפילו לא רק זה, אפילו הגמרא מדברת על דבר כזה, הגמרא תזכיר את זה. הוא יודע, הוא עדיין במציאות, הוא יודע אבל המציאות הולכת להשתנות. אני לא יודע, עושים ברכה, שעכשיו, אפילו כאן לומדים גם לשיטתי שאנשים חוששים, זה לא בשלמות. אתה חושב שאמר, מישהו היה חולה, הוא החלים קצת, אפשר כבר לעשות הגומל? אולי הוא חזר להיות חולה. ההלכה היא, ברכה קודם כל על מה שהיום לא חזרתי להיות חולה, כבר באה ברכה. אם מחר הוא ימות, יעשה אז דיין האמת. אפשר לעשות על אותו מאורע הרבה ברכות. סתם דיין האמת, הטוב והמטיב, בואו נלך. אני עדיין לא כאן אולי דיין האמת. הגומל לא כתוב כאן. אבל מיד נראה שהגומל אולי קצת אחרת. אבל הנקודה של הטוב והמטיב ודיין האמת, שיכול להיות למישהו באותו עסק יש לו חמישים פעם שמועה טובה ושמועה רעה, ועל כל פעם הוא עושה נוסף ברכה. הברכה באה על מה שאני עכשיו מרוצה, משבח את הקב"ה. זה לא אומר שפסקתי עכשיו... כן, מישהו אומר, הוא שמע שארץ ישראל הרגה את מלך איראן. זו שמועה טובה, עושים ברכה הטוב והמטיב. אה, מחר זה יגרום שיבוא גרוע יותר. אוקיי, מחר עושים דיין האמת.

הגאונות של זה – הבהרת מצבי "מיקסד בג"

מה זה עושה? זה טוב מאוד. אתה לא אוהב לדבר על רגשות, אבל כאן טמונה גאונות נוראה, גאונות פסיכולוגית. שלאנשים יש הרבה פעמים מיקסד בג. הגיעה אליהם ידיעה מסוימת, וזה מיקסד בג. יכול להיות טוב, יכול להיות רע, ואפשר להסתכל על זה בדרכים שונות. אומר הרמב"ם, התמקד במה שהרוב הוא, מה העיקר ממנו. העיקר הוא טובה? שים בצד, שים בצד דברים אחרים. הוא מבהיר כאן מאוד חזק בלבול. יש פעמים שעושים שניהם. זה בקטגוריה שאתה שם את זה, זה בטובה, אל תחשוב יותר על הרעה. לא, הוא מדבר על העתיד. אם זה בשעת מעשה שניהם, נראה מיד, לפעמים עושים שתי ברכות בבת אחת.

נכון, אבל הרמב"ם כאן הולך נגד אנשים שמבולבלים. אדם לא צריך להיות מבולבל. זה בקטגוריה של טוב, עשית שידוך, יש לך אלף מחשבות בראש, האם זה השידוך הנכון? זה... צריך לשמור על המחשבות, וההטוב והמטיב עוזר לאדם לשמור על המחשבות. אבל גם בדין האמת, אל תהיה עכשיו... זה. אם רוצים ללכת עם הרמב"ם, צריך להודות, זה דבר שקשה מאוד לי, זה לא טוב לי, אבל הקב"ה עדיין בורא נכון. לא פגשתי עכשיו את הקב"ה כהטוב והמטיב, אבל פגשתי אותו עדיין כדינו אמת. כן, הקב"ה מאוד נוכח בחיים שלך. כן, כן. וזה כמו התמימות, זו התמימות, זה נקרא תמימות. אנשים עושים יותר מדי חשבונות. מחר יצא מזה רע. תמיד אנחנו מוצאים...

דיון: הרמב"ם נגד השיטה של "הכל לטובה"

דובר 2: חשבתי שהאהבה היתירה היא עצם הדבר שצריך לאהוב בכל לב ובכל נפש. לא דווקא המילה "מאוד" שפירושה מאוד מאוד, אלא יכול גם להיות פירושו ממון. אבל התורה, מכיוון שהקב"ה אומר "ואהבת את ה' אלקיך", הוא אומר שצריך לאהוב אותו.

"מאוד" – ממון או כפשוטו?

דובר 1: "מאוד" ממון זה גם דרשה. הרמב"ם מביא פסוק והוא מתכוון לפשט הפשוט, לא שיהיה פירושו ממון. "מאוד" זה לא תרגום פשוט, לא? זו לא המילה בלשון הקודש ל"מאוד". "מאוד" לא פירושו ממון. לא, אני לא יודע. אני חושב שזה ג'ול.

ברכות אחרות – הלכה ב: ברכה על טובה ורעה

הלכה ב (המשך) – "שאיין מברכין על העתיד להיות אלא על מה שאירע עתה"

זה התרגום הפשוט של מה שהרמב"ם אומר כאן.

דיון: מה פירוש "בכל מאדך" – פשט או דרשה?

מעניין, חשבתי שהאהבה היתירה היא עצם הדבר, שיאהב בכל לב ובכל נפש. לא דווקא המילה מאד, שפירושה מאד מאד, אלא יכול להיות פירושה ממון. זו דרשה של "מאדך ושמך אחד", הוא אומר שזו מידה גדולה. "מאד" ממון זה גם דרשה, לא דווקא. הרמב"ם כשהוא אומר פסוק מתכוון לפשט פשוט. הוא לא אומר שיהיה פירושו ממון. "מאד" זה לא תרגום פשוט. לא, זה לא. בלשון הקודש לא רואים ש"מאד" פירושו ממון. אני לא יודע, אני חושב שזו דרשה.

מה פירוש "אהבה יתירה" – דיין האמת אפילו ברעה

בכלל, אהבה יתירה, כן, טוב מאוד. מה התרגום של הרמב"ם? אני אומר לך, תרגום פשוט יש כאן שהוא משבח את הקב"ה. הוא אומר, "כן, יש לי עוד צרות, אבל הקב"ה תמיד גדול, והקב"ה צדיק". והוא שמח עם זה שהקב"ה צדיק. לא שהוא משבח, "תודה על שעשית זאת." לשבח לא פירושו תודה. לא, אבל הוא מודה. הוא מודה באותה חיות, באותו טעם שהוא אומר שהקב"ה נתן לו טובה. הוא לא אומר שזה טוב. זה התרגום הנוסף שכתוב כאן.

פירוש המשנה בברכות – השוואה

בפירוש המשנה בברכות אומר הרמב"ם תרגום קצת אחר. אני לא יודע אם זה מתאים לגמרי למה שכתוב כאן. שם הוא מתרגם שמי שחכם – אני לא מביא כאן את הלשון הפשוטה – שמי שחכם יודע, אבל זה לא מתאים כל כך טוב למה שכתוב כאן בהמשך, אולי בגלל זה הוא לא מביא כאן את אותו הדבר. שמי שחכם יודע שהרבה פעמים דבר טוב בסוף הוא דבר רע, והרבה פעמים דבר רע הוא דבר טוב. אדם לא צריך להיות אבוד מדבר טוב אחד. אז החלק הבא הולך להסביר קצת מה מדובר כאן. לא, אבל החלק הבא לא מתאים לזה. בגלל זה אני לא אומר את זה.

דברי הרמב"ם: ברכה על ההווה, לא על העתיד

בכלל, זה קצת קשה, כי למשל, כשאדם מודה בשמחה שהקב"ה דיין האמת, והדבר שהקב"ה עשה הוא ביושר ובצדק, מה הוא אומר? הוא אומר שאני מודה שזו הייתה פורענות, או שאולי מזה יצא טובה, או אחד משניהם. אז זה כן קשור למה שהוא אומר.

אומר הרמב"ם, הגיע אליו טובה, הגיע אליו דבר טוב, או שמע שמועה טובה, הוא שמע דבר טוב, אף על פי שהדברים מרמזים שהטובה הזו תגרום לו רעה, אפילו שהשמועה הטובה מביאה איתה פחד כזה שזה מביא אחריו עוד רעה. נראה שמשלמים על זה מחיר. נכון, זה הצליח, אבל... נניח, מישהו עשה כסף כך שיכול להיות שהממשלה תתפוס אותו על זה, נניח דוגמה. אולי הטובה יכולה להביא רעה. אולי האדם עכשיו כך, יש לו את שניהם, הוא שמח על הטובה אבל הוא קצת מודאג, הוא מודאג, הוא אומר הטוב והמטיב, כי העיקר שקרה היה טוב.

נגע אליו רעה, הגיע אליו רע, או שמע שמועה רעה, אף על פי שהדברים מרמזים שהרעה זו גורמת לו טובה, שמזה יצא טובה, ברוך דיין האמת.

מאורות, הן מאירים כאלה, או אומרים מאירות כשמש וכירח. וידינו פרושות כנשרי שמים, הידיים שלנו פרושות.

דובר 1: מה נכנס העיניים? צריך להודות עם העיניים? לא יודעים מה התשובה?

דובר 2: אוקיי. לראות כל דבר טוב.

דובר 1: אה, זה פירוש?

דובר 2: כן, כך הוא אומר.

דובר 1: אוקיי.

וידינו פרושות כנשרי שמים

וידינו פרושות כנשרי שמים זה מאוד מעניין. אבל נשר לא כל כך גדול. אני מתכוון, הוא דיבר על כל העולם, כל השמים. נשר עף מסביב, הוא אומר הוא יכול ללכת, הוא יכול לראות הכל.

תרגום לעברית

דובר 2: אה, הוא יכול לעוף ולראות הכל, לראות את כל הטיפות ולראות את כל הטובות.

ורגלינו קלות כאיילות, שרגלינו מהירות כאיילות שרצות במהירות, עדיין לא היינו מספיקים. ואין אנו מספיקין, לא היה לנו מספיק להודות לך ה' אלוקינו ולברך את שמך מלכנו, אפילו רק על אחת, על אחת מאלפי אלפים ורבי רבבות.

דובר 1: אלף אלפי אלפים זה מיליון?

דובר 2: לא, אלף פעמים אלף זה מיליון. אלף אלפי אלפים זה ביליון. אלף פעמים אלף פעמים אלף.

דובר 1: ועשרת אלפים פעמים עשרת אלפים פעמים עשרת אלפים, זה כמה?

דובר 2: זה נקרא אופן. רוב ריבי רבבות. זה נעשה טריליונים. רוב ריבי רבבות.

דובר 1: אוקיי. זה כמעט אין שיעור. אין שיעור פלוס אחד.

אין שיעור פעמים הטובות שעשית עמנו ועם אבותינו.

ממצרים גאלתנו — פירוש הטובות

הוא ספר, הוא אומר, ממצרים גאלתנו ה' אלוקינו, התחיל הסיפור שלנו ממצרים גאלתנו ה' אלוקינו, ומבית עבדים פדיתנו. ומלבד זה, כל השנים בינתיים, או אולי במדבר, ברעב זנתנו, כשלא היה מה לאכול, וברעב, ובשובע כלכלתנו, וכשכן היה, הקב"ה נתן לנו שפע, או נתן הכנה, שנוכל לקיים טוב מזה, לעשות לחם וכדומה. ומחרב הצלתנו, הוא הציל אותנו מחרב. ומדבר מלטנתו, הוא הציל אותנו ממגפות, מהווירוסים החדשים. מחללים רעים ונאמנים, מלשונות של מחלות גדולות, קשות ורבות, הקב"ה הוציא אותנו. עד הנה עזרונו רחמך, עד עכשיו רחמי הקב"ה עזרו, ולא עזבונו חסדיך, וחסדי הקב"ה לא עזבו אותנו.

וכאן מוסיפים משהו שנראה כמו לשון תפילה, נוסח עתיק, והרמב"ם לא מביא אותו.

על כן אברים שפלתנו בנו — המתנה של הודיה

על כן אברים שפלתנו בנו, האיברים שהקב"ה שתל בנו, הקב"ה נטע בנו. פלגת פירושו חילק, כלומר, לאדם יש איברים שונים, והקב"ה עשה, תדמין אדם שהוא רק דבר אחד, הוא לא יכול לעשות כלום. הוא כמו מפוזר, מחולק, כך אני תמיד חושב כשאני אומר את זה, אני לא יודע אם זה הפירוש.

ורוח ונשמה שנפתח באפינו, הקב"ה נפח, כך כולם מבינים, נפחת באפינו, הקב"ה נפח את נשמתו, הנשימה או החיות, אפשר לחשוב. **ולשון אשר שמת בפינו,** והלשון ששמת בפינו. **הן הם יודו ויברכו וישבחו,** הם אומרים דבר נפלא, שמי שמודה הוא גם הכל ממך.

הידוש: מודים בכלים שהקב"ה נתן

אני אומר, ההלכה השנייה, ההלכה השנייה צריך להבין לפי הקיצוניות, לא קיצוניות, לא הייתי אומר את המילה קיצוניות, אבל לפי אלה שמדברים על בטחון באופן שמה שהקב"ה עשה הוא הטוב ביותר בשבילך, ואתה צריך ממש להרגיש כך. והרמב"ם, ההלכה לא כך. אבל מי שלא כך, פשוט שהוא במדרגה גבוהה יותר או שהוא למטה? כי הרמב"ם אומר שאדם צריך להתמקד במה שקרה. ההוא עושה הכל דינו אמת. כן, זה... דינו אמת. הרמב"ם אומר שהלכה צריך לעשות דינו אמת, אבל... אבל הדבר שהוא... אוקיי, האמת היא ש... סובייקטיבי. גם הדבר מביא גם קצת שאדם יחיה עם הטבע. כשתגיע הבשורה הטובה שיצאה מהבשורה, תעשה אז הטוב והמטיב, אבל כאן להיפך. לחיות עם מה שיש לך עכשיו, לחיות עם ההווה. כן, התמימות, שאנחנו עושים יותר מדי חשבונות.

סטייה: לחיות עם הטבע — נשמת

עכשיו אנחנו אומרים את השיעור, אנחנו מקליטים ביום שישי, הלב שלי דופק אני הולך לומר נשמת. כן, יש... אבל אנשים שחיים יותר עם הטבע, דבר פלאי. מתי יהודי מפעם אומר נשמת? מתי פועל שדה אומר נשמת? הוא אומר את זה כשמתחיל לרדת גשם. הוא חי עם הטבע לגמרי, אז זו הנשמת שלו. יודוך ה' אלהינו על כל רוב מעשיך. אנחנו לא חקלאים, אבל ראיתי בארץ ישראל כל שנה, אנשים שמחזיקים ראש עם מה שממש... אה, אומרים את ברכת השנים. יודוך ה' אלהינו...

הלכה ה' — ברכות על גשם ושדה

ויש לו שדה, אם לאדם יש שדה, התחיל לרדת גשם. אם לאדם יש שדה, **מברך שהחיינו.** מעניין, הוא אומר גם אותו שהחיינו כשהפירות צומחים בפעם הראשונה. יש הרבה שהחיינו על שדה אחד.

אם זה שותפות של אחרים, אם זה שותפות, זה לא רק שלו, גם של אחרים, **מברך הטוב והמטיב.** אתה רואה שזו לשון רבים, שזה טוב לעוד אנשים. כן, נראה, בסוף הרבים יאמרו, אני לא יודע למה. הטוב והמטיב פירושו שהקב"ה טוב ומטיב. גם יכול להיות רעיון שכלל הוא, אני לא יודע למה. עכשיו אני תופס שאני לא יודע אם בייך לא היה כך, גם בבשורה טובה גם לא היה כך, שהרבים גם יאמרו. כאן הרבים יאמרו.

תפילה "מודים אנחנו לך"

כאן הרבים יאמרו, אה, כאן העני נזכר, העני תופס תפילה יפה ארוכה יותר. האחרים גם יכולים לומר. מילה אחרת היא שבעל השדה באמת דופק משמחה, הוא לא צריך הרבה, הוא מתחמם עם המילים, זו תפילה שתגרום לו להודות לקב"ה. הרבה פעמים יש תפילות שהן ספר מוסר, הוא מתחמם להודות לקב"ה. אבל אני חושב שאין סתירה, הוא יכול לומר. הוא אומר, הוא לא מחויב, הוא לא אומר את הברכה, אלא...

מודים אנחנו לך ה' אלקינו, אנחנו מודים לך **על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו,** על כל טיפה שהורדת לנו. זה אומר אנחנו מודים כאן מיליוני פעמים. כן, כל פעם שאדם עושה ברכה כזו, הוא מודה על כל טיפה.

"אילו פינו מלא שירה כים"

אבל הפשט הוא, **אילו פינו מלא שירה כים,** אילו פינו, הפה שלנו, מלא שירה כים, הפה שלנו מלא בשירה כמו הים. זה בא ים שלם של מים, נכנס הים. תחשוב שאז הייתי כן יוצא, אם הייתי באמת אומר כל כך הרבה ברכות כמו טיפות. אבל זה לא כך, כי אפילו אם הפה שלנו היה מלא שירה כים, **ולשונו רנה כהמון גליו,** והלשון שלנו היה לשונות של רינה, של הודיה, שירות ותשבחות, כל כך הרבה כמו הגלים **כרחב הרקיע,** רחב כמו שהשמים גבוהים מעלינו. **ועינינו מאירות כשמש וכירח,** והעיניים שלנו הן מאורות, הן מאירים כאלה, או אנחנו אומרים מאירות כשמש וכירח. **וידינו פרושות כנשרי שמים,** והידיים שלנו פרושות. מה נכנס הידיים?

נשמת כל חי, ברכה על הגשמים, ומת אביו וירשו

נשמת כל חי — המשך הנוסח

והשפתיים שלנו היו מלאות שבח, מספיק מילים של שבח והודאה, כמרחבי רקיע, רחב כמו שהשמים גבוהים מעלינו. ועינינו, והעיניים שלנו, הן

אז כאן החידוש הוא, החידוש כאן הוא הרגשות המעורבים, כי אפשר לברך על אותו מאורע, הרי "טובה ורעה באין כאחד", המיתה עם הירושה קורות בבת אחת, ועל אותו מאורע מברכים שתי ברכות. זה מעניין, אדם צריך לדעת את זה... אבל זה גם בכונה, מברכים קודם דיין האמת, אחר כך הטוב והמטיב.

דובר 2: למה הוא צריך לברך קודם הטוב והמטיב כשהאב מת? קודם הייתה מיתת אביו, ואז קורית הירושה.

דובר 1: צריך להיות אבל מיתה מאושרת כדי... אוקיי, אחר כך נעשה הטוב והמטיב. אוקיי, זה נגרם מזה, אז נגרם הטוב והמטיב.

קושיא: אונן וברכות

אבל זה דבר מעניין, כי אונן פטור ממצוות, נכון? הוא עכשיו נעשה אונן, והוא נעשה עכשיו פטור ממצוות, אבל עדיין לפני כן הוא צריך לברך עוד ברכה.

דובר 2: מכל המצוות?

דובר 1: לא פשוט, הוא צריך לברך כשהוא אוכל. הוא פטור מתפילה, מתפילין, מדברים מסוימים, אני חושב שהוא לא פטור מכל המצוות. אונן, אני לא זוכר הלכות אונן, אני בטוח שאונן צריך לברך את כל הברכות.

דובר 2: הם למדו בהלכות ברכת המזון?

דובר 1: לא ברכת המזון. איך ראיתי שאונן לא מתפלל תפילה, הוא פטור. אני חושב שאונן פטור מתפילה וכן הלאה.

הערה הומוריסטית: מי מברך שהחינו כשהאב מת?

דובר 2: אוקיי, אוקיי, זה האדם היחיד שאני יכול לדמיין שמברך ברכת שהחינו כשאביו מת, זה רבי.

דובר 1: כן. הוא נעשה רבי. מזל טוב.

דובר 2: מתאים לומר מזל טוב ב... מתי? בהכרתה, בלוויה, אני לא יודע מתי.

אז זה היחיד שאני יכול לחשוב, יכול להיות שם הרגשות המעורבים. ירושה, אבל כאן לא מדברים על רבי.

דובר 1: הוא אומר "אם יש ואם אין אחרים", זה לא התשובה בשני בתים.

דובר 2: אוקיי.

כלל: הטוב והמטיב לעומת שהחינו

בקיצור הדבר, בקיצור הדעה היא, בלשון קצוב, הדבר הקבוע ממנו הוא, שכל טובה שהיא לו ולאחרים, שהיא טובה לו ולאחרים, מברך הטוב והמטיב. וטובה שהיא לו לבדו, מברך שהחינו.

דיון: למה שתי ברכות שונות?

זה מעניין, כ... כן, לא ראינו מה הענין. למה יש שני סוגי ברכות שונות? הטוב והמטיב אומרים תודה לקב"ה על הטובה, וזה משהו שהחינו, מודים שזכית לחוות את הדבר הטוב. זה בכלל מטבע אחר שטבעו חכמים, זו דרך אחרת של הודיה על זה. הנוסח אבל שונה. אבל נראה שהטוב והמטיב ושהחינו הן ברכות עתיקות שהותאמו למצב, זה לא כמו ברכה שנעשתה בשביל זה.

דובר 2: מסכים, כי שהחינו פירושו זכינו, ברוך השם זכינו, אבל הטוב והמטיב פירושו הקב"ה טוב. שניהם אומרים ש... שניהם מראים שאנחנו במצב של שמחה, שמחים שאנחנו כאן ושיש לנו את הדבר.

דובר 1: למה הטוב והמטיב הוא לאחרים? הוא אומר, קודם ראינו שהטוב והמטיב הוא כשהיין יש לו חברה, או כשהאדם יש לו חברה, או כשזה היין השני שמביאים. אפשר לחשוב שם מדברים עוד על סעודה שמביאים כמה בקבוקי יין, אבל לא כתוב ברור. אבל הרמ"א אמר שצריך להיות אנשים אחרים. זה פשוט, כי מי ששותה לבד הוא אלכוהוליסט, שותים עם חסידים אחרים, אתה יהודי הגון, אתה חסיד חשוב.

קושיא: מה הפירוש של הטוב והמטיב?

כן, הוא אומר, אם היה לי פה כמו הים, גם אז לא הייתי יכול. אז ממילא, הפה שיש לי כן, אותו אני משתמש. את מה שנתת לי. לא נתת לי פה כמו הים, אני מודה לך לפחות בכלים שנתת לי. אני חושב שזה מה שהוא רוצה להביא. אני לא יכול לעשות לך כמו שצריך, נתת לי רק פה כזה, אני משתמש בזה. כמה שיש לי, כמה שיש לי.

ומסיימים ברוך אתה ה' רוב ההודאות, אל ההודאות, זה הקב"ה שמגיעות לו כל ההודאות, והוא אל ההודאות.

הלכה ו: ברכה על הגשמים

הולכים עוד הלכה אחת על זה, על הברכה על הגשמים. מאימתי מברכים את הברכה על הגשמים? הברכה על הגשמים לא מברכים מיד כשמתחיל לרדת גשם, אלא **משירבה המים על הארץ**, שיהיה הרבה מים על הארץ, עד כדי כך שיעלו אבעבועות מן המטר על פני האדמה, כשיורד גשם חזק, קופץ גם מלמטה למעלה, ויש מצב של מים, ריבוי של מים, בועות.

זהו עיקר השיר — הלשון הפואטית של הגמרא

ויעלו אבעבועות, אומר, זהו עיקר השיר, זו לשון יפה בגמרא. הגמרא קוראת לזה, אני לא יכול עכשיו את החתן בקרטקולא. אבל הרמב"ם רוצה לפרש מה הוא רוצה. שהבועות, אני חושב שבועות פירושו כמו במצב, כן? יהיה ריקוד למעלה, יהיה מצב.

התלמיד חכם מהגמרא, כתוב בשם מי שכתוב הדבר, היה משורר נפלא, כי גם איך שיוורד גשם הוא אמר בדרך פואטית כזו, "חתן לקראת כלה". אתה מסתכל, זה היה יפה... לא בגלל שזה מאוד יפה, אבל ה... זה קשור עוד למצב. "יחיו אביביה זלעקראזה" זה ממש פואטי, פואטי באמת. "חתן לקראת כלה", כן. יפה.

חידוש: המשורר הגדול הוא זה שעושה את התפילה הטובה

דובר 1: לא, כאן אתה רואה שהמשורר הגדול הוא זה שעושה את התפילה הטובה, כמו שדיברת בשיעור של אביך. כי אתה רואה שזה לא רק שאותו יהודי היה מתלהב מהקב"ה, אותו יהודי גם נתפס לגמרי כשראה את ה"אביביה זלעקראזה", הוא ראה בזה חתן וכלה, כן? זו הייתה נפש פיוטית נפלאה, הוא כתב את התפילות.

הלכה ז: מת אביו וירשו — טובה ורעה באות כאחד

אמרו לו מת אביו, אדם מקבל בשורה, באים לומר לו אביך מת, וירשו, או וירשתו, וזוהי היא ירושה. קרו עכשיו שני דברים: קרה דבר עצוב, הוא מאבד את אביו, והוא מקבל את נכסיו אביו. אז, **אם יש לו אחים, מברך בתחילה דיין האמת**. מברכים קודם דיין האמת, שזו הברכה על הרעה, לצדק את הדין על הדבר הרע, על מיתת האב. ואחר כך מברך הטוב והמטיב, כי קרה כאן דבר טוב חדש, הוא ואחיו קיבלו עכשיו נכסים.

והוא נעשה עשיר. מדברים על... לא כתוב כאן ירושה עשירה, אבל הם קיבלו כסף, אז מברכים הטוב והמטיב. **ואם אין עמו אחים**, מברכים את הברכה שמברכים כשמקבלים לבד טובה גדולה, ברכה גדולה בלי אנשים אחרים, מברכים שהחינו.

חידוש: יהודים יכולים לחיות עם "רגשות מעורבים"

אז כאן זה מאוד מעניין, כי כאן קרו בבת אחת שני הדברים. ההלכה כאן מלמדת אותנו שיהודים יכולים לחיות עם "רגשות מעורבים". יהודים יכולים להיות עצובים ושמחים בו זמנית.

דיון: קושיות מעשיות על הדין

דובר 1: זה מאוד מעניין, ראית פעם מישהו שאומר שהחינו כשאביו מת? כמעט כל אחד יורש משהו מאביו, נכון? זה לא מקובל, אבל אי אפשר לברך שהחינו כשהאב מת. אם לא מברכים כל פעם שמקבלים סכום כסף. מי שהלך אחרי הרמ"א הקודם, שכל פעם שמקבלים בשורה טובה מברכים הטוב והמטיב, כשמקבלים בשורה טובה, אפשר לברך גם כאן. כי אז זה לא כל כך מוזר, זה לא כל כך weird. כי כל פעם שמקבלים צ'ק מברכים שהחינו או הטוב והמטיב.

עם, וקהל יודעים שפירושו עשרה, וכתוב הלאה בפסוק **"ובמושב זקנים"**, שזה פירושו חכמים, צריך להיות לפחות שני תלמידי חכמים, **"יהללוהו"**. הלכה מעניינת.

דיון: האם נוהגים כך בפועל?

דובר 2: כן, נוהגים כך? ראית פעם מישהו מחפש שני תלמידי חכמים לגומל?

דובר 1: לא, כנראה החשבון הוא שבין כל עשרה יהודים, בואו לא נהיה מלמד חובה על יהודים, בואו נאמר לפחות עשרים אחוז מהיהודים הם תלמידי חכמים, לא? אה, הוא מביא שהשערי אפרים מביא שלא כתוב שזו רק חובה שזה אם יש, אם אין אז לא מחויב. לא, אבל אולי פירושו שכשיהודי יכול לומר ברכת הגומל, שילך לחפש בית מדרש גדול שיש שם לפחות ביניהם כנראה איזה שני חכמים. כן, או שילך לרב, לרבי. לא שמעת מישהו הולך לרבי לברך הגומל?

דובר 2: לא, זה לא מקובל.

דובר 1: נקבע את זה.

נוסח ברכת הגומל

בקיצור, איך הולכת ברכת ההודיה? **עומד ביניהם**, הוא עומד בין הציבור, ומברך, **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות"**. שהקב"ה נתן אפילו לחייבים, אפילו לרשעים, או אפילו לאנשים שאינם בשלמות, הקב"ה נתן טובות. ומסיים, **"ברוך... שגמלני כל טוב"**. חוזר למעלה לברוך. **"ברוך שגמלני טובות"**, שהוא נתן לי, גומל פירושו טובות.

דובר 2: אה, הוא לא אומר "כל טוב"?

דובר 1: לא, הוא אומר "שגמלני כל טוב". הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב, כן. רמז טוב.

וכל השומעים אומרים, אומרים אנחנו, **"מי שגמלך"**, הבורא שנתן לך טוב, **"הוא יגמלך"**, הוא ימשיך לתת לך טוב, הוא ימשיך להיטיב לך.

ביאור "הגומל לחייבים טובות"

אני חושב שהחייבים זה פשוט, כי הודיה זה פירושו שלמישהו הייתה צרה. זה פשוט הודיה שהייתה לו צרה. כנראה הוא נדון על האמת, הוא הודה שהוא היה צודק, הוא היה אשם במשהו, והקב"ה התנחם עליו, ריפאו אותו או הוציאו אותו מהכלא, הגיוני. אף על פי שהולך דרכים לא עבר עבירה, אבל היה שהוא היה לבד במקום סכנה. במקום סכנה זה כמו כל אחד, כל אחד יכול להיפגע, כי זה כמו... חייב לא פירושו עברייני. חייב פירושו מי שהיה יכול לקבל את פסק הדין יצא גברא להריגה, משהו כזה. משהו כזה.

דובר 2: לא, זה מעניין, כי זה הפעם היחידה שאנחנו קוראים לעצמנו כך רשעים, סתם בעולם.

דובר 1: לא, זה חייבים.

דובר 2: חייבים אין בו ממש את המילה. חייב וזכאי זה לא אותו דבר כמו רשע וצדיק.

דובר 1: אוקיי, זה דומה. זה קרוב.

תרגום לעברית

דובר 2: הפשט הוא, שזו היתה סכנה, הוא הכניס את עצמו בגדר חייבים, בגדר אדם שהוא פוטנציאלית חייב. אילו היה חייב היה הקב"ה באמת מעניש אותו.

דובר 1: אה, להיפך, הקב"ה, לפעמים הקב"ה עוזר אפילו למי שהוא...

דובר 2: יכול להיות שזה כמו לשון ענווה, שאתם לא תחשבו שהקב"ה עושה ניסים רק לצדיקים. אפילו אני מי שאני, אפילו אם אני רשע, הקב"ה עשה לי טוב. זה ענוותני. המבורך אומר בענווה, זו לא היתה זכותי, אלא אפילו אם אני חייב.

דובר 1: נכון, זה מאוד מעניין, כי למשל אני חושב בתהלים, הרבה פעמים רואים כן שדוד המלך, כמו שכתוב בפרקים, הוא אומר "וישב ה' לי כצדקי",

אבל יכול להיות, הוא מפרש כמו שאתה מפרש, הטוב לו והמטיב לאחרים. אני לא יודע למה. הטוב והמטיב פירושו שהקב"ה טוב והוא מטיב. זה גם קצת מבט אנוכי, כאילו הקב"ה טוב לי וגם לאחרים. זה אותו יין שהוא הביא לשניכם, זה לא... לא, זה חייב להיות משהו פירוש אחר. לא שאני המרכז וגם לאחרים.

אוקיי, צריך לחפש פירוש. בטוח יש פירוש פשוט שאנחנו צריכים כאן, למה הכלל הוא. אם מישהו יודע... צריך היה לראות, היוטיוברים הטובים יודעים, כל סרטון מסתיים ב"ספרו לנו מה אתם חושבים". ספרו לנו אם מישהו יודע למה טוב ומטיב הוא כך, ושהחיינו הוא כך. שנלמד ממנו. כאילו אנחנו אומרים, רבי, אלופים ידוע, לומד מן החברא, הרבה דברים. הבא.

תחילת הלכה חדשה: ברכת הראיה

אוקיי, עכשיו לומדים הלכה חדשה, ברכות, מה הפרק? ברכת הראיה, ואנחנו קוראים לזה ברכת הגאולה, זו הלשון. כלומר, זה שונה מקודם. מה ההבדל? בואו נראה.

עכשיו, כמו שדיברנו, למישהו קרה, קרה לו דבר טוב, סתם דבר טוב.

ברכת הגומל — ארבעה צריכין להודות

הלכה י: ברכות הודאה — ברכת הגומל

דובר 1: בואו נאמר, רבנן אלופים ידועים, בואו נהיה מחמירים על הצד היותר.

אוקיי, עכשיו לומדים סוג חדש של ברכות. הפרק הוא ברכות הודאה, ברכת הגומל. זו הלשון. כלומר, זה שונה מקודם. מה ההבדל? בואו נראה.

כן, עכשיו, קודם דיברנו שלמישהו קרה משהו דבר טוב סתם. עכשיו נלמד, הוא ניצל ממשהו בעיה, מצרה. מארבעה סוגי צרות, אומר הרמב"ם.

ארבעת סוגי האנשים שצריכים להודות

הרמב"ם אומר על פי משנה או גמרא בברכות, ברייתא אני חושב, **"ארבעה צריכין להודות"**. ארבעה סוגי מצבים שאנשים עברו צריכים להודות לקב"ה. מלבד שצריך באופן קבוע תמיד להודות לקב"ה בתפילה, או דרך אמירת "מודים אנחנו לך", יש פשוט ענין. הוא כבר יאמר איך ההודיה צריכה להיות.

לכאורה זה בא מקרבן תודה, כשזוכרים, מביאים קרבן תודה על סוגים כאלה של דברים. אני חושב שלומדים את זה מ... אני חושב שהכל מהפסוקים ב"הודו", שם ה"הודו" הוא התפילה שלנו היום בשביל הסיבה.

אז, הארבעה צריכים להודות לקב"ה: **החולה שנתרפא**, חולה שנתרפא. מעניין שכתוב "נתרפא" עם ה' בסוף. זה כמעט כאילו הרמב"ם אומר שכשבני המעיים רפוי הכל בריא. לא, מה נוגע שהרמב"ם סבר שהדקדוק כך? אני לא יודע. זה מעניין. חולה שנתרפא. הוא אומר שבפסוק מוצאים כבר "רפא" עם ה'.

אוקיי, חולה שנתרפא, **וחבוש שיצא מבית האסורים**, מי שהיה כלוא ויצא מבית האסורים. **ויורדי הים**, אנשים שיורדים לים, **כשעלו**, כשהם עולים חזרה ליבשה. מעניין, הים הוא משהו נמוך יותר. כן, **והולכי דרכים כשיגיעו ליישוב**. כבר היה לנו קודם שהולכי דרכים צריכים מיוחד... לא יכולים להתפלל כראוי, וכן הלאה. זה מקום סכנה, מדבר או מה שזה לא יהיה, שהולכים מחוץ ליישוב.

איך מברכים ברכת הגומל

הארבעה צריכים להודות, וזה מה שאנחנו אומרים בפרק של "הודו לה'", שם מונים את הארבעה. אומר הרמב"ם, **"צריכין להודות בפני עשרה"**. איך הוא צריך להודות? יש דרכים שונות להודות. יהודי מודה כל יום, אבל יש ברכת הודיה מיוחדת כזו שיש לה הלכות. שצריכים להודות בפני עשרה, צריך לומר את ברכת ההודיה צריך לומר לפני עשרה יהודים, **ושנים מהם חכמים**, ושניים מהם צריכים להיות חכמים. **שנאמר**, בסוף אותו פסוק בתהלים ק"ז שמונה את הארבעה צריכים להודות, כתוב **"ויורמוהו בקהל"**

דובר 1: לא, אבל זו הברכה. כשהסבא שלך מלפני מאה שנה היו אומרים לו שאתה נסעת בקופסה ברזל לארץ ישראל בעשר שעות, הוא היה אומר לך, "אמרת את כל הברכות שעומדות ברמב"ם? הייתי חושש לעונש." צריך באמת לעשות ברכה חדשה. כן, או הלשון אולי. צריך לעשות שאלת חכם. נכון.

יש שאלה, אבל הרבי מבעלזא לא היה מצווה על זה לעשות. האדמו"ר מקלויזנבורג אמר שהוא שאל את הרבי מבעלזא אם הוא צריך לעשות ברכה על טיסה במטוס, אמר לא. אמר שהרב רצה בזה לפעול שלא תהיה סכנה. כמו "מים שאין להם סוף" נוגע לנהרי מלך.

מעניין. ראיתי שר' אברהם... אני אומר, מקום סכנה, לא צריך לחשוב דרמטית. אבל את זה צריך לחשוב, אולי זה מקום סכנה. אבל זה עדיין גמול טובה מהקב"ה שהמטוס טס ושהכל טס, ושאינן כלום. וגם תפילת הדרך הפשט הוא שכשאתם נוסע הוא מוצא בסכנות. אז אפשר לקבוע, לא רק שהמטוס יכול להתרסק, אבל הוא יכול גם לאחר את המטוס, והוא רץ הרבה יותר, אפשר להיתקע, אפשר להיות בהמות, יכולים להיות מיליוני מיני דרכים. טיול הוא יותר הזדמנות לאדם.

דובר 2: אמת, אמת, צריך לחשוב על זה. צריך לחשוב על זה, כי כאילו לפי מה שאנחנו אומרים שברכה היא דבר קטן יותר, אנשים חושבים שבהחלט אם נאמר צריך לעשות ברכה, אבל הוא עושה על כל דבר קטן ברכה, יכול להיות שצריך באמת גם על זה לעשות.

דובר 1: ראיתי שרב סולובייצ'יק, הרב מבוסטון, אמר שהוא נהג לעשות ברכה.

ברכת הגומל, תפילת הדרך, ברכת שעשה נסים, וברכת מקום עבודה זרה

ברכת הגומל ותפילת הדרך – המשך הדיון

דובר 1: להיגב יכול הוא במיליוני מיני דרכים. אז, טיול הוא יותר הזדמנות לאדם להיות בצרות, מאשר כשהוא בבית. זה אמת, זה אמת, אבל צריך לחשוב על זה, כי לפי מה שאנחנו אומרים שברכה היא דבר קטן יותר, אנשים חושבים שאפילו על דבר כזה צריך לעשות ברכה, עושים על כל דבר קטן ברכה, יכול להיות שאתה צריך באמת גם על זה לעשות.

ראיתי שר' סולובייצ'יק, הרב מבוסטון, אמר שהוא נהג לעשות הגומל, אני לא זוכר אם תפילת הדרך אפילו, כשהוא נסע מבוסטון לניו יורק או מה שזה לא יהיה, ושם הוא התרגל, הוא כבר לא הרגיש שזו סכנה, הוא הפסיק לעשות.

דובר 2: אה, רק כשמרגישים סכנה?

דובר 1: אה, לא הרבי מבוסטון הורוויץ, הרב מבוסטון, ר' סולובייצ'יק.

דובר 2: אה, סולובייצ'יק.

דובר 1: וראיתי שהרב מבוסטון... אני לא יודע, הוא כן אמר שזה קשור להרגשה, שכשהוא לא מרגיש שנוסעים... שכאן אנשים יש להם את השאלה על תפילת הדרך בשכונה, אני מנסה לומר כשיוצאים מהעיר.

דובר 2: כן, איפה העיר?

דובר 1: אנשים אומרים שכשנוסעים על גשר, וזה אומר כשאתה עובר מניו יורק לניו ג'רזי, אה, אתה יודע עכשיו שיצאת. אבל יכול להיות גם שכל פעם שאתה נוסע על כביש מהיר, שזה כבר קצת יותר מקום סכנה, נוהגים מהר, צריך לחשוב.

דובר 2: אוקיי. אה, לא, הדבר שאתה אומר מר' סולובייצ'יק מעניין, שזה כן קשור להרגשה.

דובר 1: אני מסתמך על הרגשה.

דובר 2: שאתה התרגלת לא עושה את הסכנה.

דיון: הרגשה מול שיקול דעת

דובר 1: לא, לא, לא, להיפך, אז יש עוד יותר מקום ל"ולזכור את השם תמיד", כי כשאתה מרגיש דפיקות לב ואתה מתפלל להקב"ה בשקט, עשית

הקב"ה עזר לי מפני שהייתי צדיק. אנחנו לא אומרים, אנחנו אומרים הקב"ה עזר לי אפילו שלא הייתי צדיק.

דיגרסיה: תקנת הבעל שם טוב – הודו ערב שבת

זה מעניין, הבעל שם טוב הנהיג שיאמרו ביום שישי בערב, והוא אומר שאדם עובר בכל שבוע את כל סוגי הארבעה. זה גורם לי לחשוב אולי שהארבעה הם גם ארבעת הסוגים, אבל יכול להיות גם הרבה מאוד דברים שדומים לחולים רעים ונאמנים, למשל אדם עובר מערבולת רגשית. ואני אומר שדברי הבעל שם טוב מאוד מעניינים, כי כשמסתכלים באותם פרקים רואים הרבה מאוד שהוא מדבר על הצרה של האדם שהיא חלק מנפשם, כי הם עשו עבירות, ושם עומדת קללה וכדומה מהחייבים. כן, שם מדברים הרבה, אפילו מטה שלם סני. והרבה פעמים הם פחדו מסכנה, שלא היתה סכנה אמיתית. אומר הוא את דברי הבעל שם טוב, שאדם עובר בכל שבוע — הבעל שם טוב דיבר על עצמו שאדם עובר בראשו בכל שבוע, יש לו עליות וירידות ונסיונות. אבל אומר הוא, אפילו בפסוקים זה לא רחוק. אם ילמדו היטב את הודו יראו שהפסוקים גם דיברו על עליות וירידות נשמיות שאדם עובר, הקשורות ל— כאן נכנסים החייבים, כי הוא סבל בגלל עבירה בדרך פשיעה.

דובר 2: אבל אז לא עושים גומל. אלא אז בא דווקא הודו. אומרים הודו להקב"ה.

דובר 1: מי שיצא מבית האסורים בדרך פשיעה, כן, הוא עשה עבירה, הוא הלך לכלא, או אולי היה גוי, הוא עשה מסירה, אני יודע. באותם פרקים נראה כך, ישראל מדבר שם עוד על זה.

דובר 2: לפעמים מכניסים מעצמנו, אבל... כן, כן. אני מרגיש...

דובר 1: לא, הבעל שם טוב עשה תקנה טובה. זו בוודאי תקנה טובה. הודו ערב שבת עושה הרבה מאוד סנס.

מנהג לתת עליה

אבל כאן הוא מביא, הדברים האלה היו להם, אבל זה לא מדבר על ספירה. אנחנו הוספנו את זה, והמנהג הוא גם שנוהגים לתת לו עליה או איזו הגבהה, כאילו כי הוא עומד שם. זה סתם עניין פשוט של דרך ארץ.

דובר 2: לא, אני חושב אולי התורה היא במקום הסכנה, כי כבר קוראים, אז הוא בוודאי בעל קורא.

דובר 1: אבל בעל הקורא עומד כך, בעל הקורא ובעל התפילה שיהיו זה מעולם לא היה פשוט בקהל, מי שהיה מספיק טוב להיות שליח ציבור. אבל זה לא מעכב. בוודאי שאם למישהו אין ספר תורה, אז הוא מחויב. אוקיי, צריך לדעת מתי בדיוק מחויבים, זה כבר פוסקים עסוקים.

דיון: טיפוט – האם עושים הגומל?

ויש את אלה שיש להם ספקות כך, למשל, טסים מעל ים, האם זה נקרא כמו יורד הים. ולכבוד זה, למשל, אומרים בלי השם ומלכות. זה מאוד ידוע בכל הפוסקים של היום. שמעתי שהרבי מבעלזא, הרבי האחרון מבעלזא, כשבא יהודי שהוא לא ראה אותו זמן מה, תמיד אמר "ברוך השם שרואים". והוא אמר שהם לא נוהגים להלכה לעשות את הרמב"ם ש"מי שלא ראה את חברו" אומר "ברוך שהחיינו", אבל בכל זאת אומרים את זה בידיש "ברוך השם שרואים" ויוצאים. אז יש דבר כזה, אומרים "שלום עליכם, ברוך השם שרואים".

זה מאוד מעניין. אני כאן מחמיר בזה, כי יש עוד את החובה של "להזכיר את השם תמיד". זה כבר עניין, חוששים לכל דבר, ברכה לבטלה. כן, אני לא יודע, אני בדרך כלל מחמיר כאן, אני מנסה לומר שצריך לעשות יותר ברכות. אבל הגומל, הייתי צריך לחשוב לפי זה, כי אני לא עושה ברכה כשאני טס במטוס. אני לא רואה שזו סכנה. זו עדיין בערך סכנה כמו לנסוע במכונית מכאן. זו לא סכנה.

דובר 2: אבל אם זו לא סכנה, צריך עוד יותר יהדות שהקב"ה נתן כל כך הרבה חכמה והוא עשה דבר כזה. צריך לעשות ברכה אחרת.

כבר חצי מצווה.

דובר 2: לא, לא צריך לומר הרגשה, אפשר לומר שיקול דעת. שאדם הוא דבר חדש, הוא יותר זהיר.

דובר 1: זה כבר לא בקטגוריה של פחד.

דובר 2: כן, הוא יותר זהיר, יש לו כל רגע...

דובר 1: זה לא בקטגוריה של פחד.

דובר 2: זה באמת נעשה יותר מסוכן לפעמים, וזה באמת נעשה פחות מסוכן. אולי שבוע ששומעים על תאונה עושים את הברכה, כי יש יותר הרגשה.

חידוש: טבע וברכה

דובר 1: האמת היא, אמרת באמת דבר מעניין, כי הקב"ה ברא את הטבע. החלק של הטבע שהקב"ה עשה שאדם ירגיש שהכל בסדר, על זה לא צריך לעשות ברכה. על החלק של הטבע שנשאר איזה פרצה שעדיין מרגישים סכנה, צריך באמת לומר. כן, "רוגע הים והמו גליו", גורמים לנו לחשוב שהעולם יציב. אבל כשהוא יוצא מהעולם היציב, לברכה יש באמת פלא, זה אמת, אמת.

עושים על הברכה תמיד. אבל הברכה הרגילה היא לא, לא מדברים על זה, מדברים על בטחון. הוא אומר שאדם עושה בזה משנה הבריות, באמת על כל בריאה. למה יותר פני קוף מאשר אדם? הקב"ה עשה את שניהם. אלא זה הולך לפי כוח הדמיון של האדם, לא המציאות. שכבר נעשה נתפעל, אומר הוא. אז השאלה האם הברכה צריכה להוליד את ההתפעלות, או ההתפעלות באה מהברכה? השאלה של הרגשה. האם ההתפעלות מביאה ברכה.

שמעתי שיחה מר' נחמן, איך קוראים לו, בידרמן, אמר שכל יום עושים גומל, כי אומרים בבוקר "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל" בברכת השחר, אז שם לא חייבים את כל החילוק. אוקיי. בסדר.

הלכה ט: ברכת שעשה נסים

דובר 1: עכשיו אפשר ללמוד על הברכה של שעשה נסים. נכון? טוב מאוד. יש את הרמב"ם, "הרואה מקום שנעשו בו נסים לישאאל". שמי שרואה מקום שנעשו שם נסים לישאאל, כגון ים סוף, רואים את ים סוף, איפה שזה לא יהיה. זה דבר קשה, כי הרמב"ם היה יכול לתת מילה בתוך שיעור, אותו ים. הרמב"ם לא אומר את זה. כאן יש מחלוקת. כן, כאן צריך שר' אורי הולצמן יגיד מה זה ים סוף ומה זה מעברות הירדן. טוב מאוד.

צריך לחשוב על זה, האם זה אומר שצריך לעמוד בדיוק במקום שהיהודים עמדו. ומתי ידוע? בזמנים של המשנה ידוע בדיוק? יכול להיות שהולכים בים, כאן היה המקום של ים סוף. נו, לא יודעים.

מעברות הירדן

מה זה אומר מעברות הירדן? הלשון מעניין. המקום שהיהודים עברו את הירדן. מעברות זה מעניין. אני מתכוון שזה היה איזה מקום. אני מתכוון שזה אומר אורי שהוא יודע איפה זה. אה, איפה מעברות הירדן? והוא הולך לשם, הוא עושה את הברכה. אני יכול לשאול אותו. הוא עושה מה שהוא רוצה.

אבל ים סוף, אם קובעים איזה ים זה, לא צריך להיות במקום בים. זה ים גדול. יודעים איפה ים סוף. ים סוף הוא הים האדום. איפשהו בין מצרים וארץ ישראל זה צריך להיות. אבל דיברתי עם ר' אורי לאחרונה. יודעים, יש לנו ידיד, ר' אורי הולצמן, הוא יודע איפה הכל, ואפשר להתקשר אליו, הוא נותן סיורים, צריך לשלם קצת בשביל זה, והוא יודע איפה מעברות הירדן עושים ברכה. כמו שאתה יודע איפה אבן מריבה שמשה רבינו היה צריך לבקע וכדומה.

חידוש: "כגון" – מאז ועד היום

דובר 2: לא, אבל הדבר המעניין הוא שכתוב כאן כגון. מאז ועד היום נעשו עוד אלפי נסים בארץ ישראל. כל מקום שכל השונאים ניסו להשמיד, בכל מלחמה, בכל עמק. אז זה שלא צריך להיות... בוודאי שכל אחד ייקח את ר' אורי הולצמן, אבל צריך להיות מודעים לכל מקום שהיה, טיל כמעט, או כל המקומות...

דובר 1: אם היה נס לרבים, צריך שם לעשות את הברכה.

דובר 2: נס לרבים זה נס ליחיד.

דובר 1: לא, ישראל מתכוון לכל היהודים.

דובר 2: חלק ממקום שנעשו בו נסים לרבים, אוקיי.

הברייתא ונוסח הברכה

דובר 1: אבל בברייתא כתובות הרבה יותר דוגמאות: ים סוף, נחל ארנון, וכדומה. הרבים, האבן שישב עליה משה רבינו בשעת מלחמת עמלק. זה מעניין, יש מישהו שידוע איפה האבן? אולי על זה באמת הברייתא לא כתבה, שאנחנו לא יודעים איפה היא. אבל זה בסדר, בואו נמשיך.

ים סוף והירדן הם שלכם, המילים ידועות. אני מתכוון, זה רק עושה טעויות, זה היה במרחק מייל. אנחנו יודעים איך זה הלך, אנחנו יודעים פחות או יותר איך, תן לי לומר הירדן, זה יותר קל לדעת, נכון? זה היה מול יריחו, כמו שכתוב בפסוק. אנחנו יודעים איפה יריחו, אותה עיר כמו פעם. אנחנו יודעים איפה הירדן. אז מה זה? אני טועה, זה קילומטר, אני לא יודע אם זה מעכב.

זה צריך להיות, כי הברכה היא ממש אותה ברכה, "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". כלומר, אותה ברכה היא על הזמן, זה חנוכה. וזה "במקום שנעשו בו נסים", על המקום. אז עושים את אותו נוסח, "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", וזה "במקום הזה".

דובר 2: מה כתוב בשאלות ותשובות על חנוכה?

דובר 1: אה, כן. וההבדל הוא רק שבברכה לא הוסיפו "על הנסים". כלומר, לא הוסיפו יום שנצחו במלחמה. יש כאן מקום. מקום כן יש, אם מישהו בא לשם.

נס לרבים

דובר 1: אוקיי, בואו נראה את הבא. "כל מקום שנעשו בו נסים לרבים", כל מקום שהיה נס לרבים צריך לעשות את הברכה. נעשה את הברכה. אני לא יודע מה זה אומר.

דובר 2: למה למשל, כל פעם שיהודי היה במירוון, שנה אחת באמת נהרגו נפטרו, אבל כל שנה אחרת היה נס לרבים שלא נהרגו אנשים.

דובר 1: לא, זה לא נס לרבים. אני בכלל לא שמעתי מה אתה אומר. או קריעת ים סוף, או כמו מלחמה היא אמונה.

דובר 2: כמו מלחמה היא אמונה. האם זה שינוי הטבע? אה, כן. אני לא יודע על שינוי הטבע. "אבני אלגביש" זה "אבנים שהושבו למשה". אוקיי. אני לא יודע על שינוי הטבע. זה צריך להיות לפחות איזה אירוע שקרה לכלל ישראל.

נס ליחיד

דובר 1: אבל "מקום שנעשה בו נס ליחיד, אותו יחיד ובנו ובן בנו", האם הוא מתכוון לכל הדורות? או? הוא לא אומר. הוא אומר "בנו ובן בנו", ומברך כשרואה אותו מקום. והוא אומר כאן בלא"ז, הוא אומר הוא מברך "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שעשה לי נס במקום הזה", או "שעשה לאבי נס במקום הזה". כלומר, אם זה היה לו עצמו אומר "לי", אם זה היה אביו אומר "לאבי", אם זה סבו אומר "לאבי אבי".

דובר 2: כן.

נס לצדיקים

דובר 1: וכאן יש דבר שלישי, כמו שקרה נס לא לרבים, אבל גם לא סתם לאדם שהוא רק של סבו, אלא זה נוגע לכלל ישראל, שכתוב בפסוקים, או דבר כזה. "הרואה גיא ארוך זה כבשן האש", מברך "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שעשה נס לצדיקים במקום הזה".

זה מעניין, צריך לדעת האם אפשר כאן גם להגיע ל...

דובר 2: אתה מתכוון מה הספרים אומרים גם כגון?

דובר 1: לא, האם... למשל, אם אדם יכול לעשות, אני יודע, המקום שהקדוש, אני יודע, האדמו"ר מסאטמר ניצל מהנאצים.

הלכה י: ברכה על מקום שעובדים בו עבודה זרה ומקום שנעקרה ממנו עבודה זרה

דובר 1: אתה יודע, הייתי פעם למשל בוותיקן, ראיתי כזה ענק, ביוטיפול, יש להם בניינים יפים מאוד, אין לנו בניין כל כך יפה בכל העולם. כמו המנהג שאתה אומר לומר "שקץ תשקצנו", למשל. התשובה היא הפוך, מאוד טוב. אין לנו מנהג כזה, יש לנו מנהג לומר "שקץ", אבל התורה אומרת, אתה רואה צ'רץ' יפה...

אבל כתוב כאן "**מקום שעובדים בו**", זה לא שאתה רואה את העובדים. לא, הוא מתכוון בוודאי שזה אולי לא פשוט להיות, סתם לכל אחד, כל העולם הוא מקום שעובדים עבודה זרה, אני לא מתכוון ככה. לא, הוא רואה קבוצת גויים משתחוים, לאו דווקא הצ'רץ', מה שהם עושים באותו רגע... לא, המקום פירושו בוודאי איזה בניין, משהו כזה, והוא רואה את הצ'רץ'.

אני רק אומר ככה, אני מנסה לומר את הפשט שלי. אני טוען שאתה רואה דבר יפה, מה אתה אומר, "שקץ"? "הודו לה' כי טוב", אני לא יכול לומר ספציפית על עבודה זרה, זה באמת יותר יפה מה שאתה אומר. אומרים, איפה, הקב"ה טוב מאוד, הוא נותן להם בניין כל כך יפה אלפי שנים. זה מאוד יפה. זה הרבה יותר יפה מאשר לומר, לירוק ו"שקץ תשקצנו", אתה חושב. זו רמה אחרת לגמרי של דבר כזה.

אתה משבח את הקב"ה שלקב"ה יש איזו הנאה מהמקום. לא, אבל המקום מוכיח את אריכות אפו. אני אומר שכאן יש לך סילבר ליינינג מסוים, כאן מעלה במקום, שהמקום מראה גם גדולתו של השם, זה מראה את מידתו של ארץ אפים. אתה חושב שהמקום מראה כביכול הפוך? אני אומר לא, המקום מראה אורך אפיו של הקדוש ברוך הוא. כמו שכתוב "אם לעוברי רצונו כך", על מה זה כתוב? "אם לעוברי רצונו כך"? על עושי רצונו על אחת כמה וכמה. ראיתי שיש שכתוב שכשראו כמה טוב לגויים, אמרו, נו, קל וחומר כמה מגיע לך...

מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה

דובר 1: כמה מגיע לך... **מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה**, כשרואים מקום שעקרו ממנו עבודה זרה, אז כבר היו מחויבים במצוות הלכות עבודה זרה. ועקרו עבודה זרה, יש בארץ ישראל מברך **ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שעקר עבודה זרה מארצנו**. זה מעניין, כי למשל אם יהודי אדם עוקר, יש גם אולי ברכת המצוות, ואפילו בחוץ לארץ יש, מברך **שעקר עבודה זרה מן המקום הזה**.

אבל כמו נעקר, פירושו כמו באופן טבעי, הוא לא אומר משהו כשיהודים באו לעקור. זה סתם נשבר. נכון, לא יהודים באו לשבור, אבל הוא מדבר גם על מקרה כזה. זה נעשה ישן וזה נשבר. נעקר פירושו שהם ביטלו, הם החליטו שלא עובדים יותר עבודה זרה, הולכים משהו כזה. זה מעניין, כי או אדם עוקר כי הקב"ה זיכה אותו במה שהוא כתב בתורה כאילו שזו מצוה לעקור. או אדם היה נס ונעקר. האנשים הפסיקו והחליטו שאין יותר, משהו כזה.

ובחוץ לארץ, מברך **שעקר עבודה זרה מן המקום הזה. ואומר בשתייהו, אומרים בשתייהו, כשם שעקרת, זה מעניין הדיוק, ה'ה' בסוף, כשם שעקרת זה מעניין. כשם שעקרת מן המקום הזה, כך תעקור, כך תעקור עבודה זרה מכל המקומות, ותשב לב עובדיהם לעבדך**. אה, זה מאוד חזק.

"ותשב לב עובדיהם לעבדך" – תפילה על עובדי עבודה זרה

דובר 1: לא מקללים כאן את עובדי עבודה זרה, אלא מתפללים עליהם תפילה שעובדי השם ישתנו, יעשו תשובה, יעבדו את הקב"ה. זה דבר נפלא. אם מישהו שואל אם יש איפשהו תפילה שאנחנו מתפללים על עובדי עבודה זרה, לא שהם מהרה יכרתו, אלא... מהרה יכרתו אומרים על היהודים, על המינים. על מינים. או כמו שאומרים כל הרשעה כולה כעשן תכלה. אבל כאן יש דבר שאתה מתפלל **ותשב לב עובדיהם לעבדך**. גם על ארץ ישראל כתוב זה כאילו. מאוד מעניין.

דובר 2: כן, רגע רק. אלה שעובדים כאן. לא רק בגלות.

דובר 1: מדברים בכלל, אני אומר לך, מדברים כאן על בניין יפה. חבל, הבניין יכול היה להיות בית מדרש. הערבים עשו את זה, יכול להיות שזו גם

דובר 2: לא, אם יכול להיות שהצדיקים...

דובר 1: מה שקרה לצדיקים, כמו שהוא אומר, זה דווקא בפסוקים.

ברכות על ראיית מקומות מיוחדים (המשך)

דובר 2: לא, אם זה עשה קידוש השם.

חידוש: "לצדיקים" – קידוש השם

דובר 1: מה שאתה חושב, כך הוא מביא מהראש, כמו שאמרתי, שזה קשור לקידוש השם שהוא עשה. "לצדיקים" זה לא סתם "באשר הם צדיקים", לא שהקב"ה אוהב צדיקים, אלא שהצדיקים מסרו נפשם שלא להתחווה לצלם, וממילא הקב"ה עשה את הנס.

"במקום הזה" – המקום הספציפי

זה מעניין, כי הרמב"ם לא אומר שהגיא ארוך הוא בבבל. אפשר היה לחשוב שבכל מקום שהולכים ורואים גיא ארוך, צריך להיזכר בנס. הוא אומר **"במקום הזה"**.

דובר 2: והגרסה שלך היא...

דובר 1: לא, לא כמו שזה, אלא אני שואל אותך מה הגרסה שלך.

דובר 2: אני שואל אותך, הגיא ארוך, מה זה גיא ארוך? גיא ארוך זה שם שהשליכו את חנניה מישאל ועזריה. והז"ל כשהם מדברים על גוב אריות, אומרים גוב אריות שבבבל.

דובר 1: כן, זו עיר בבבל, זה בעיראק. זו עיר, עיר הבריה, אני לא זוכר איך קוראים לה. לא בגדאד, אבל עיר אחרת.

דיגרסיה: למה הפסיקו לעשות מקומות קדושים?

היה לנו פעם מהלך יפה למה הפסיקו כל כך לעשות מקומות. בתנ"ך רואים הרבה פעמים שקרה נס במקום, עשו שם מצבה, הביאו שם קרבן, או עשו שם לנצח מקום, מגדל נועם, מה זה אומר, יד אבשלום עד היום הזה. זה רק כשיהודים שולטים במקום, יכולים לעשות מקומות, יכולים להוציא גילויים. אבל בגלות לא ראינו מעולם, אחרי ארץ ישראל לא ראינו שעושים מקומות. הדבר היחיד שיהודים שולטים עליו זה סדר היום שלהם, זה הלוח שלהם. אז כן התחילו לעשות, כמו מגילת תענית, כל מיני ימים, לציין ימים. אבל כאן אתה רואה כן, שיש גוב אריות שנמצא בבבל. זה לא מקום קדוש, אבל מברכים שם ברכה.

מקום שנעשו בו נסים, לא התלבטו לגבי המקום בתור... לא חפצו מאותה תורה. אוקיי.

ברכה על מקום עבודה זרה

דובר 1: הרואה מקום שעבדו בו עבודה זרה, הוא רואה מקום שעבדו בו עבודה זרה, מברך **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם..."** באמת, הוא מגיע למקום כזה, אומר, מודים לקב"ה **"שנתן ארץ אפים לעוברי רצונו"**, שהקב"ה מתאפק כביכול.

ביאור: ארץ אפים

זה אומר שארץ אפים פירושו הפך מלהתפוצץ מהר. וחרון אף פירושו שהוא נעשה חם יותר ויותר, ונשימתו נעשית קצרה יותר ויותר, גופו נעשה... הכל משלים. כשאדם בכעס, אם אין לו נשימה ארוכה... תמיד אומרים לנשום פנימה, מדברים על ברדוויל, כשנושמים פנימה זה מרגיע את הכעס. אז ארץ אפים פירושו ממש נשימה ארוכה. זה בדרך משל שהקב"ה מחזיק מעמד.

חידוש: מקום עבודה זרה כאתגר לאמונה

זה אומר שהוא מגיע למקום עבודה זרה עולה לו שאלה, למה זה הרשע טוב לו? למה הקב"ה לא עושה עונש במקום? הקב"ה הרי ארץ אפים לעוברי רצונו. אפשר לראות את זה כאילו המקום שאומר לעבודה זרה הוא כמו קצת אתגר לאמונתו, והוא עונה על זה, אז הוא כמו מחזק את אמונתו שהקב"ה ארץ אפים.

ברכות על ראיית מקומות מיוחדים

עכשיו הזו"ל... ברוך מציב גבול אלמנה... כתוב פסוק, "יצב גבול אלמנה" במשלי, "ונחלה צדיק".

דובר 2: אהא. יש פסוק.

דובר 1: אומרים שהקב"ה הוא מציב גבול אלמנה. כתוב שזה מאוד מעניין, כי נראה שאנחנו לא רוצים להשתמש יותר מדי בבנות ישראל, כי אנחנו הרי עצובים, אנחנו לא בחזרה בארץ ישראל.

דובר 2: משתמשים מאוד. בתפארת.

דובר 1: לא, מציב גבול אלמנה, הפשט הוא, היא נשארה אלמנה. היא לא מצאה בעל חדש שלקה אותה.

דובר 2: לא מסכים. לא מסכים. איזו פליטה מצאו לה?

דובר 1: הקב"ה כמו בינתיים.

דובר 2: יכול להיות גם מי שאפליטה. לא חייב להיות. אלמנה שמתחתנת שוב, אומרים גם מציב גבול אלמנה. לא חייב להיות. זו מציאות. אנחנו שמחים ביחד.

דובר 1: בינתיים, אבל בינתיים זה מציב גבול אלמנה. שמחים על זה עד ששוברים כוס ברנפן. אנחנו מחכים לגאולה.

דובר 2: לא חייב להיות. לא חייב להיות. אני לא אומר שזה חייב להיות. אני לא אומר שאני אומר שזה חייב להיות. אם זה חייב להיות, זה לא חידוש. אבל אני חושב.

דובר 1: אמור, אמור, אמור.

הלכה י: ברכה על ראיית קברי ישראל

נוסח הברכה

דובר 1: הלאה, **הרואה קברי ישראל**. רואים קברי ישראל, רגע, אומרים את הברכה. אתה לא יודע? כתוב בכל בתי הקברות. כתוב ככה: "**ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין**". הקב"ה ברא אתכם בדין.

למה... עכשיו, אתה הולך לגלות את הסוד למה ברכות מסוימות יודעים כן וברכות מסוימות לא יודעים. כי מי שעושה את בית הקברות כתב שלט עם הברכה, ממילא העולם יודע מזה. ליד גבול אלמנות לא כתבו שלט, ממילא העולם לא יודע מזה. אני חושב שזה מאוד פשוט. אתה מסכים?

דובר 2: כן.

דובר 1: אוקיי, מה עושים? אומרים ככה, זה סוג של דין, אומרים צידוק הדין כזה, ומדברים על תחיית המתים. אומרים ככה: "**ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין**". הקב"ה ברא אתכם בדין. כתוב כבר כמו האלפים... הקב"ה מחליט על מי ייוולד. הנקודה היא, הקב"ה צודק בכל העניין. הבן נברא בדין, והבן הוא בדרך כלל שהוא מקבל פרנסה. החילוק הוא שהוא נכנס לגן עדן ויש לו מה לאכול. מחיה מתים זה בדין, ובכל זאת מחיה מתים שהוא דן למיתה, הקב"ה עושה שאנשים ימותו, אבל בסופו של דבר יש עתיד לבוא, שיש לו כוח של מחיה המתים לעתיד לבוא, ולכן הוא עתיד להעמיד אותם מחדש לעתיד לבוא, וגם זה בדין, "**ברוך אתה ה' מחיה המתים**".

דין: למה "יוצר אתכם" – לשון נוכח למתים?

דובר 2: למה יש קושיא על "יוצר אתכם בדין"? מדברים למתים, לא מדברים למתים, מדברים לקב"ה.

דובר 1: מדברים למתים, למה לא אפשר לדבר למתים? לא כמו שכל הליטאים אומרים שאסור לדבר למתים, מדברים הרי כן, יש הרי ברכה שהחכמים תיקנו שמדברים אליהם. למה הם לא ישמעו? הם מתים, הם לא יכולים לשמוע? אתה יודע שיש הלכה של לועג לרש, שלא הולכים עם ציצית, ולא מתפללים, ולא עושים שום מצוה שם, כי זה לא מתאים.

דובר 2: אני שומע, כל השאלות ההן שומע.

דובר 1: מדברים, הם אנשים, מתים היו פעם אנשים, קצת יותר כבוד לאדם. למה זה פלא למה אומרים לשון נוכח למתים? לא צריך עכשיו תשובה

העקירה, אם זה הופך מצ'רין' והופך לבית מדרש.

דובר 2: לא, יכול להיות שותשב לב עובדיהם לעבדך פירושו שהם יהפכו את הנזק שהרמב"ם חישוב בהלכות עבודה זרה, שהם פתאום יזכרו שכל הדברים היו רק, עבדו את השמש כי רוצים באמת להודות לקב"ה, ועושים את המקום לבית מדרש.

דובר 1: אבל לא, את המקום הזה צריך לעקור.

דובר 2: לא, המקום, המקום, אתה אומר מקום, עושים את מקום עבודה זרה, עושים את מקום עבודה זרה, לוקחים את הצ'רין' ועושים מזה מקום של עבודת השם, זו גם עקירת עבודה זרה.

דובר 1: לא, ותשב לב עובדיהם זה מאוד מעניין. זה הרי דבר נפלא כל כך, כמה יהודים כאלה שתועים, הוא מחפש לעבוד את הקב"ה, הוא פשוט הגיע למקום הלא נכון. תחזיר אותו, אתה מחפש לעבוד, לא היינו מודעים שזו סכנה כל כך גדולה להיות עובד עבודה זרה.

אז שאלתי אותו, שאלתי אותו, אמרתי לו, "אם אתה רוצה, אני אביא לך גוי, אני אביא לך יהודי שהוא לא ממש, תינוק שנשבה, שגדל בעולם מאוד רחוק".

הלכה י: ברכה על ראיית בתי ישראל ביישובן ובחורבן

ברכת "מציב גבול אלמנה" – ביישובן

דובר 1: עכשיו נלמד איזו ברכה אנחנו מברכים כשאנחנו באים לליקווד. **הרואה בתי ישראל**, רואים בתים יהודיים ביישובן, אם רואים את זה, יישוב פירושו סתם שזה התבנה מחדש. לא, זה חי, יש כאן עיר יהודית יפה. מונרו, הולכים למונרו, איזו ברכה מברכים? מברכים ברכה, "**ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם מציב גבול אלמנה**". שהיהודים גורשו והם התיישבו מחדש. היהודים היה להם חורבן גדול, חורבן עולם, גירשו אותם, היה חורבן בית המקדש ומלחמות וכן הלאה, אבל מתיישבים מחדש, הקב"ה מציב מחדש את גבול אלמנה.

אבל הרמב"ם לא אומר בארץ ישראל, הרמב"ם אומר אפילו בחוץ לארץ. אנחנו אומרים הרי בפסוקי דזמרה, איך אנחנו אומרים על האלמנה באחת הברכות?

דובר 2: כן, כאלמנה, שאנחנו נעשינו מגורשים מירושלים.

דובר 1: נחם, השיבנו לארץ ישראל.

דובר 2: לא, אבל יש בפסוקי דזמרה, אנחנו אומרים כמו אלמנה ועקרה.

דובר 1: לא, אנחנו אומרים כן, "כיבץ בניה לתוכה", שם כתוב עקרה, לא אלמנה.

דובר 2: לא, אבל יש בנחם אומרים אנחנו שציון בוכה כמו אלמנה בלי בניה.

דובר 1: וכאן זה מציב גבול אלמנה, שהיהודים חזרו להיות ביחד, היהודים ממשיכים לבנות. אבל לא כתוב שזה צריך להיות בארץ ישראל, לא כתוב. לכאורה על מונרו גם מברכים את הברכה.

ברכת "דיין האמת" – בחורבן

דובר 1: **ובחורבן**, אם נוסעים לקרית יואל, אז מברכים **דיין האמת**. איזו ברכה מברכים אם נוסעים לאירופה ורואים את כל הערים היהודיות שחרבות? דיין האמת. ברוך דיין האמת.

הולכים לבית הקברות, השתיים עד עכשיו העולם לא יודע. השתיים האחרונות ההלכה יודעים כן.

דובר 2: כן. הרואה קברי ישראל, הרואה קברי ישראל.

דין: למה העולם יודע את הברכה האחת ולא את האחרת?

דובר 1: המציב גבול אלמנה תמיד מאוד מעניין אותי, כי זו ברכה מאוד ייחודית שנאמרת בצורה כל כך פואטית. לא שהברכות האחרות... כמעט כל הברכות פואטיות. המציב גבול אלמנה זה כבר מאוד חזק, כי יש לך אולי דימוי של יבם כזה, גיס מבוגר שהציל את גיסתו מהאלמנות.

הברכה על יהודים — "חכם הרזים"

אבל היהודים בארץ ישראל, אנחנו יהודים בארץ ישראל. כן, מה רע ביהודים בארץ ישראל? כי, אה, תראה, אני אומר לך מה הברכה. על באר אומרים את הברכה "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם חכם הרזים". הגמרא שם מסבירה חכם הרזים, שיש שם כל כך הרבה סוגים שונים של אנשים, וכל אחד חושב אחרת. שם כתוב "כשם שאין פרצופיהם שוות, כך אין מחשבותיהם שוות". והקב"ה, "יודע מחשבות בלב כל אדם". הרמב"ם לא היה אומר לשון כזו בדיוק, אני לא יודע.

אבל התירוץ הוא כך, מי שהוא יהודי, הוא יודע שבחוץ לארץ הוא יודע, חושבים כל היהודים את אותו הדבר. בארץ ישראל, הוא יודע, חושב כל יהודי משהו אחר. אז רק בארץ ישראל יש חכם הרזים.

דובר 2:

אתה יודע, יש רשב"א, "הקדוש ברוך הוא יודע מחשבות". אז זה אומר חכם הרזים הוא הקב"ה.

דובר 1:

זה הכלל שאתה אומר. חכם הרזים זה בוודאי הקב"ה. כן, הוא יודע סוגים שונים של זה, ואחרים ידעו את כל אלה מכל האנשים כאילו את ידיעותיהם. הקב"ה, חכם פירושו בוודאי הולך על הקב"ה. כן, כן, כן.

זה אומר שהקב"ה הוא החכמה הכללית של כל האנשים. אוקיי, מה שתרצה. אבל למה רק בארץ ישראל? למה רק בארץ ישראל? אני לא יודע. בחוץ לארץ הם פייק. יהודים בחוץ לארץ הם פייק.

אוקיי, הוא מביא, מה אומר הצל"ח? תורות. נו, הוא יכול גם את זה, כמו שהוא אומר הוא יכול גם את זה. כן, אבל ארץ ישראל יותר חכם. אוקיי, צריך באמת לדעת את ההבדל. ההתקבצות של היהודים בחוץ לארץ היא פעם אחת קצת פייק. זו המציאות. תסתכל מסביב תראה.

הרואה חכמי ישראל / חכמי אומות העולם

טוב, עכשיו מה הברכה אומרים כשרואים חכם? איך רואים חכם? כי יודעים שזה חכם?

זה באמת פלא, מה הפשט של ארץ ישראל? אוקיי, אני צריך עוד להסתכל. "הרואה חכמי אומות העולם". ברוך חכם הרזים. מבורך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שנתן מחכמתו לבשר ודם. אני יודע, למשל משהו הולך לרופא, הוא אדם חכם שלומד לאנשים חכמה, אני יודע, הקב"ה נתן מחכמתו לבשר ודם. נו טוב, הקב"ה נתן את חכמתו לאנשים.

דיון: ההבדל בין "חכם הרזים" ו"שנתן מחכמתו"

אז, זה מעניין, כי חכם הרזים פירושו גם שהקב"ה נתן חכמה לכל האנשים. לא שהוא נתן, שהוא הוא. נכון? חכם שהוא הוא. ההבדל בין שני הדברים, כאן הקב"ה נתן חכמה לבשר ודם. חכם הרזים יכול להיות גם שכל שש מאות אלף האנשים חושב כל אחד בדרכו, וכולם קיבלו את חכמתם מהקב"ה.

חכם הרזים זה תרגום שזה איזה לשון שהקב"ה כולל את כל החכמות, חכמת כל האנשים. חכם הרזים זה לשון שעומד איפשהו? לא, הוא עושה שנתן מחכמתו. יש, כן, מקום שהגמרא אומרת שעל חכם אחד עושים חכם הרזים כי הוא כל כך חכם כמו שש מאות אלף אנשים, איזה לשון כזה.

"ליראיו" לעומת "לבשר ודם"

חכמי ישראל אומרים, ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שנתן מחכמתו ליראיו. ליהודים שהם יראי ה'. זה מעניין, כי חכם ישראל שאינו ירא שמים, אפשר גם לומר לכאורה, כי ליראיו פירושו ליהודים שהם יראיו. לא מתכוונים לאדם הספציפי. ישראל בכלל לא פירושו אדם שנולד לאמא יהודייה. ישראל פירושו מי שמתנהג יהודית. חכם ישראל פירושו רופא יהודי, הוא יכול להיות לא שומר מצוות, אני לא יודע איך הוא הולך, הוא יכול ללמוד תורה, אבל הוא רופא יהודי. עושים שנתן מחכמתו ליראיו? כי הוא חלק מהיהודים. או חכם ישראל פירושו חכמה של חכמת ישראל.

במקום. אני מאוד מרוצה מזה. כשלא מרוצים, צריך לומר שזה נשאר קשה. זה פלא, לא מדברים למתים. מדברים כן, מדברים כל הזמן למתים. מה לא מבין?

דובר 2: זה דבר מופלא שהלשון היא "יוצר אתכם" ולא "יוצר אותם", האנשים. הוא לא מדבר אליהם, הוא מדבר "אתה ה'", הוא מדבר אליך. למי הוא שולח את המייל? לקב"ה.

דובר 1: לא, לא, לא, זו לא בעיה. שאלת את הקושיא הכי גדולה על לשון הברכה, זו לא בעיה. כל ברכה בעולם מתחילה בנוכח ומסתיימת בנסתר, ואין שום בעיה עם זה. כשאנחנו הולכים לעבודה שלנו, הביתה, תמיד אנחנו רואים,

ברכות על קיבוצים גדולים של אנשים, חכמים, מלכים, ובריות משונות**הרואה ששים רבוא בני אדם כאחד****דובר 1:**

הוא שולח את זה לקב"ה? אבל לא יותר מאוחר ממחר. לא, לא, לא, זו לא בעיה. כל ברכה בעולם מתחילה ב"ברוך" ומסתיימת ב"ברוך", ובאמצע זה... לא, לא, בבקשה, אל תתחיל...

ברכות הראיה: משנה הבריות, שככה לו בעולמו, ושלא חיסר בעולמו כלום

רבותיי, רבותיי, רבותיי, לפעמים אנחנו רואים שמתחשבים עם האדם. אלו לא דברים אנושיים שקורים. אדם מת, נגמר האדם, לא מתחשבים איתו. אני לא נכנס לחקירה שיש לגמרא בברכות לגבי אנשים רואים או לא רואים. זו אנושיות בסיסית. למה צריך לדבר אליהם? וזה כל כך עצוב, כביכול, שהוא מת. אומרים, "בוא, הוא נולד, הקב"ה הוליד אותך, הקב"ה נתן לך לחיות. זה זמן שקט, תלך לחיות עוד."

אוקיי. "הרואה ששים רבוא בני אדם כאחד". רבותיי, רואים שש מאות אלף אנשים בבת אחת. כאן צריך לשאול את ר' משה פיינשטיין האם זה חייב להיות ממש כאחד, או שזה חייב להיות שש מאות אלף.

דובר 2:

אה, אתה מתכוון עם השאלות של העידים?

דובר 1:

אני אומר, שש מאות אלף פירושו שצריך לספור? שש מאות אלף פירושו הרבה מאוד. נכון? לא? אני לא יודע. כן.

הברכה על גויים — "בושו אמכם"

"אם גויים הם אומר 'בושו אמכם מאד חפרה יולדתכם'". מה הפשט? אה, הרי הם גויים, כתוב "בושו". הרבינו מנוח אוהב מאוד לתרגם את הלשונות של הפסוקים. "בושו אמכם" — אני לא יכול להסתכל בספר עכשיו, זה יפריע לוידאו שלי. "בושו אמכם מאד" — אם אתה רוצה להסתכל, תסתכל בשבילי. "בושו אמכם מאד" — תתבייש אמכם. מה הקשר לכאן? שהאמא תתבייש? כן, בעיקרון. "חפרה יולדתכם הנה אחרית גויים מדבר ציה וערבה". איך מתקיים הפסוק? הגויים לא הולכים ככה.

זה מעניין, קודם אצל עובדי עבודה זרה בירכו אותם, "לא תבושו ולא תכלמו", ועכשיו מתאספים יחד. למה מתאספים יחד גויים? למה? כדי לראות ספורט? אני לא יודע מה.

אומרים שלילי על הששים רבוא. גויים שלא ירבו. לא שהם לא, אומרים שאחרית גויים. הרמב"ם לא אומר, הוא אומר שיש, וכאן הוא לא מביא את כל התשובה. אני לא יודע.

הרמב"ם לא אומר, הוא אומר שיש, וכאן הוא לא מביא את כל התשובה. אני לא יודע.

אני חושב שהיהודים צריכים להיות חלק. זה מיוחד ליהודים. אני לא יודע כל כך גויים כמו שבאים שניים שלוש יהודים. שם יתביישו הגויים. כן. שם יתביישו הגויים. למות הם הולכים.

אוקיי. עוד ברכות מעניינות, למתי שאנשים רואים דברים מעניינים שמושכים את תשומת ליבם, שיזכרו שהקב"ה עשה את זה כך. הקב"ה עשה עולם מעניין. הוא לא רק עשה דברים שזה מאוד חשוב. מלך חשוב לשמור על סדר. למה צריך להיות אנשים מצחיקים שהולכים בקרקס? בשביל הכיף.

הרואה את הכושי, משהו רואה... זה לא לכל אחד, למה זה? כמו שהרמב"ם אומר, צריך להודות לקב"ה על כל דבר שמעניין. כשמישהו רואה משהו שמאוד מעניין אותו, למשל, אדם ממקומות לבנים בא והוא רואה שחור, או לכל הדעות יהודים ממקומות שחורים, יהודים תימנים באים והם רואים בפעם הראשונה אדם אירופאי עם שיער לבן. הרמב"ם אומר **הרואה את הכושי**, הרואה את הלבקן עושה את אותה ברכה. אני מסכים. או בא לכאן יהודי מקהילה גדולה של שחורים, ופתאום רואים הם בפעם הראשונה אנשים לבנים. כן, אולי. **או משונה בצורת פניו או באיבריו**. זה כנראה לא אומר שהם נראים חולים, שהם נראים רע. צריך לעשות את הברכה באמת, והם הרי מוזרים מאוד. אבל סוגים אחרים, באותו אזור כל האנשים היו כך. **משנה הבריות**, שהוא עשה כל מיני שינויי הבריות.

דיון: מה פירוש "משנה הבריות"?

מה זה? אתה יודע את המעשה, היה ילד שהיה מאוד קטן, איזה בריסקר הרים אותו ועשה "אה, משנה הבריות", הוא כעס, לא, זה לא פירושו. זה פירושו שאתה הולך למקום זר. לא, משנה הבריות נראה שזה דומה לבורא נפשות רבות וחסרונן. הקב"ה עשה variety, הקב"ה עשה עולם רחב. כמו שלמדנו שתפוח, התוספות אומר שתפוח זה משהו שהיינו יכולים להיות בלעדיו, עושים בורא נפשות. מודים אולי על ה-variety, לא? על הבחירה.

דובר 2:

מה אתה מבקש? משנה פירושו שהוא עשה שונים, או שהוא שינה אותו ממנו?

דובר 1:

לא, זה לכאורה "בורא מיני בריות משונות", זה מה שזה צריך לומר. זה לא שהקב"ה לקח... שכל שחור זה פשוט שהקב"ה לקח לבן וצבע אותו, מרח עליו משחת נעליים.

דובר 2:

אבל כולא דעלמא, כל הפירות הם גם כך.

דובר 1:

כן, אבל זה לא הפרטים. אנחנו מניחים שבכלל יש אנשים נורמליים ויש משונים. כשהם נורמליים, אתה הולך כל הזמן עם הדרך המודרנית של חשיבה, אולי האדם האחר משוגע.

ברכות הראיה: משנה הבריות, שככה לו בעולמו, ושלא חיסר בעולמו כלום

הלכה יב: ברכת "משנה הבריות" על אנשים עם מומים

דובר 1:

שואל הוא, האם משנה פירושו שהוא עושה שונים, או שהוא שינה אותו מ... לא, זה לכאורה **בורא מיני בריות משונות**, זה מה שזה צריך לומר.

לא שהקב"ה לקח לבן וצבע אותו, מרח עליו משחת נעליים. אלא כאילו את כל המינים הוא יוצר מינים אחרים.

דובר 2:

כן, אבל זה לא התרגום. אנחנו מניחים שכאילו יש אנשים נורמליים ויש משונים. כשהם נורמליים, אתה הולך כל היום עם הדמיון הזה וחושב אולי שהוא משוגע.

אבל נסה, אתה רוצה אז, מילא תרגם משנה הבריות. אבל ההלכה לא אומרת שההלכה היא רק נורמלי. אז אומרים, עושה את הברכה, אני לא יודע, אבל לא עכשיו.

דובר 1:

לא, לא, אני חושב שחכם ישראל פירושו חכם יהודי. ההבדל הוא שהוא ירא, זה פשוט הבדל, זה דבר יפה. על יהודי לא אומרים סתם בשר ודם. יהודי הוא לא סתם בשר ודם, יהודי הוא יהודי, זה מאנשי הקב"ה, מחסידי הקב"ה, יראיו.

ואומות העולם, אנחנו כבר יודעים שגם אומות העולם יכולות להיות להם חכמה, הוא לא נתן את זה ספציפית ליראיו. הוא לא נתן את זה לבשר ודם. זה עניין שאתה יהודי. טוב מאוד, אבל היהודי... אבל כל ברכה הולכת לי נחת... אני חושב שיש כמו כל הברכות, ככל שיותר חשוב מקבל ברכה מיוחדת, כמו הבוחר בפרי עץ.

דובר 2:

לא, אבל אני אומר על השנתן, שנתן מחכמתו ליראיו. הייתה רק הברכה שנתן מחכמתו ליראיו.

דובר 1:

אמרתי את האפשרות שחכמה היא לא לכל אחד, הקב"ה נתן חכמה. לא, יש הרי חכמה לבשר ודם, הקב"ה נתן לכל בשר ודם. זו העובדה, שכל אחד יכול להיות חכם.

דובר 2:

לא, ממה שהוא נתן לך, ממה שהוא נתן לך. מה שהוא לא קנה, הקב"ה לא נתן.

דובר 1:

אתה חושב שלא נעשים יותר חכמים דרך לימוד, אבל הקב"ה נתן הכל. כל הברכות עושים, כי הקב"ה עושה הכל.

הבדל בנוסח — "שחלק" לעומת "שנתן"

אבל אני לא חושב שזה שונה. כאן בגמרא כתוב נוסח אחר, "שחלק מחכמתו" או "שנתן"? אצל היראיו כתוב "שחלק", ואצל האחרים כתוב "שנתן". גם אצל המלכים, אצל הרמב"ם הוא לא מביא את ההבדל, אצל הרמב"ם יש בשניהם "שנתן". **"מלכי אומות העולם, ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שנתן מכבודו לבשר ודם."**

הרואה מלכי ישראל / מלכי אומות העולם

דיון: מה פירוש "כבוד" אצל מלך?

זה אומר שכן, כבוד כאן פירושו יותר שליטה מאשר כבוד עכשיו. כבוד מלכות. **מלכי ישראל, ברוך שנתן מכבודו ליראיו**. כבוד כאן מתרגם כוח אתה חושב? אני לא יודע. נראה שמה שמלך... ואתה לא אומר דווקא כשאתה רואה אותו עם הכבוד שלו והכח שלו. שיש לו את ההנהגה של הארץ. אולי זה פירוש כבוד. אני לא יודע, צריך לחשוב. כבוד פירושו שהוא הולך בבגד יפה? זה לא כבוד.

דובר 2:

אני לא יודע מה אתה אומר, אני לא יודע. מה הדבר שאתה רוצה לומר שלמלך יש יותר מאנשים אחרים?

דובר 1:

הרי יש כבוד וגבורה. אתה רואה, יש כבוד וגבורה באותו רמ"א. אני לא יודע מה אותו רמ"א אומר. כבוד וגבורה, אוקיי. אנחנו הולכים עם הנוסח, מובן. אני רק רוצה לדעת מה המציאות של הדבר? אני רק רוצה לדעת... איך אומרים על מלך? אני חושב שבפסוק כתוב תמיד "מלך הכבוד". מלך זה דבר שיש לו כבוד. לא כתוב שלמלך יש כוח. אני לא יודע מה אתה אומר. נשמע שביידיש, בלשון חכמים, לשון התורה, הדרך איך לדבר על מלך, מלך זה דבר שיש לו כבוד. כך זה נראה. אני חושב שאתה יכול לקרוא לזה פרסום, honors. ולא, כבוד לא פירושו שנותנים עלייה, זה מה שאני מתכוון להוציא. כבוד זה משהו רחב יותר בהלכה. כבוד זה ההכרה בגבורתו או משהו כזה.

הרואה את הכושי / בריות משונות — משנה הבריות

כאן יש מצחיק, משנה הבריות מתרגם שהקב"ה עושה בריות מצחיקות. זה התרגום הנוסף.

אתה אומר פשוט פרוגרסיבי טוב. הם מתכוונים...

דובר 2:

לא, אין לזה טענות, אתה יכול להיות פרוגרסיבי, אתה יכול להצטרף לבהקנים, בהקנים... אבל זה לא אז.

דיון: מה פירוש "בהקנים"?

דובר 1:

אוקיי, נראה כבר. כי ככה, מדברים באמת צרות.

מה קורה כשאתם רואה אנשים שהם משונים, אבל שזה דבר עצוב? למשל, הוא רואה סומא, או קיטע, אדם שחתכו לו רגל, ומוכה שחין, אנשים שיש להם שחין, ובהקנים.

אני חושב, בהקנים מתרגם אנשים שיש להם נמשים? אני לא חושב, כי נמשים זה לא... משהו גדול מאוד... אבל משהו יותר מנמשים.

חשבת שזה יכול לומר לפקות, יודע מה זה אומר? האנשים שהם מאוד חיוורים, יש להם פיגמנט לבן, הם מאוד לבנים, ויחורות בהם.

שזה דבר עצוב, האנשים האלה מרגישים כנראה... והאחרים, פשוט, סומא, קיטע, או חסרון, אבל הבהקנים נראה שהוא מרגיש אחרת, או... צריך לדעת מה המעשה של הבהקנים.

דובר 2:

יותר צורה הוא אמר. משהו דבר קשה, כן, לא סתם דבר קטן. זה מין צרעת. זה מין צרעת.

דיון: "ממעזי אמן" — איזו ברכה?

דובר 1:

ואם היו ממעזי אמן, זה אומר שהמוכה שחין או בהקן הוא כך ממעזי אמן, אומרים גם דיון האמת, וגם משנה הבריות? או רק משנה הבריות? לברוך, ברוך משנה הבריות?

דובר 2:

לא, לכאורה רק משנה הבריות.

דובר 1:

אה, כך זה! זה אומר, כי אולי כאן בפונקציונריו... אני חושב שבא גם הדין האמת, השני יצא. אבל הוא נכנס נולד סומא, זה מה שהוא, הוא לא מרגיש עצוב כמו כשהוא נעשה סומא. מבין אתה כך?

לא פשוט שהקב"ה עשה את האדם הזה שהוא עושה סומא. אולי עד אז מקבל את זה את זה את זה את זה מזהה.

דובר 2:

לא, לא, זה נאמר יותר טראבר. נולד אדם...

דובר 1:

כן, אבל אתה מבין מה אני אומר. לא, אולי רק אתה לא יכול על סומא, אולי זה הולך על צואל. זה הולך על בהקן, אני חושב כך. לא יודע.

ברכת "משנה הבריות" על בעלי חיים

דובר 1:

הרואה פיל וקוף וקיפוף. כשרואה פיל, קוף... פיל זה... אה, פיל זה פיל. וקוף, וקיפוף זה שני סוגי קופים, קוף גדול וקוף קטן.

גם מברך משנה הבריות, כי זה נראה מאוד מאוד אחרת. אז כנראה גם ג'ירפה. או כל דבר. לא הפרות והתרגולות הרגילות. משהו נראה מאוד נורמלי.

החידוש הוא, הוא נראה דומה לאדם. זה רוקט. הוא החיה היחידה שנראית נורמלית. כמעט אדם. האחרים עושים מאוד נורמלי.

יסוד כללי של ברכות הראיה

דובר 2:

לא, לא, אני מתכוון לומר שזה דבר נדיר, שאדם רואה ומושך מאוד את תשומת הלב, כשזה חריג. אולי אפשר לעשות כלל כזה לכל ההלכות האלה.

Anything that catches your attention, בא לזה ברכה מסוימת. כל דבר, לפי הענין. הגיוני.

כשאדם מתפעל, הוא צריך להביא את הפוליטי לקב"ה, הוא צריך להכניס את הברכות. בערך כך, זה אפשר אולי לומר.

זה גם אפשר לומר כמו שחז"ל מנצלים כל הזדמנות. כשאדם שם לב למשהו, אז... אבל תשומת הלב של יהודי היא דבר מאוד יקר. קשה כבר לתת לזה ללכת.

אה, זה תופס. כשהוא רואה סרט איזו ברכה צריך לעשות, אבל כי אחת מהברכות. זה תופס הרי מה שזה עשה להעסיק את תשומת הלב, לא?

סטייה: ברכות הריח

דובר 1:

כבר דיברתי על ריחות. אנחנו צריכים להגיע לזה. אבל הרואה בריות טובות.

ברכות על נאטור-ערשינונגען, קידוש לבנה, והפנימיות של הבריאה

כן, הכפפה שלנו דיברנו, הוא שואל שם סיגריה החקלאי ורבי דברי יששכר והדברים הפשוטים לעשות. אני מריח סיגריה ברחוש רח. והוא מביא עוד דברים שונים. שהדבר לא יהיה טמא. אבל יכול להיות שזה בכלל אחת מהתקנות. אנחנו לא יודעים.

הלכה יג: ברכת "שככה לו בעולמו" על בריות יפות

דובר 1:

הרואה בריות טובות ומתוקנות ביותר, זה בריות יפות. עד עכשיו דיברנו, אוקיי, עד עכשיו שמענו בריות, כלומר בני אדם.

דובר 2:

כן, beautiful people.

דובר 1:

יכול להיות בריות טובות ומתוקנות ביותר, הוא מתכוון למשל אדם שהוא מאוד פיט, אדם שהוא מאוד בריא, הוא נראה מאוד מתוקן, הוא נראה מאוד בריא, attractive באנגלית. לא כתוב יפות, טובות ומתוקנות יכול לומר שאנשים הם מאוד בריאים, ההיפך מהחתומה וחולה עם ה... ואני חושב שהוא מתכוון גם יפה.

אוקיי, ואילנות טובות, זה עצים יפים. כתוב תחילה גוי או בהמה, אילנות טובות, מה כתוב כאן? זו טעות? אני לא יודע.

אילנות טובות, זה אפילו לא רק בני אדם או בעלי חיים, אלא אפילו עץ, משהו כזה. כאן אני חושב, מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שככה לו בעולמו, שיש דברים יפים כאלה בעולמו.

אנחנו אומרים שברא בריות טובות? לא לא לא, זו עוד ברכה.

דיון: דיוק בנוסח "שככה לו בעולמו"

דובר 1:

אה, ברוך שככה לו בעולמו, זה מעניין, כי אתה לא נותן כאן קרדיט מלא שהקב"ה עשה את זה. אתה אומר רק שדברים יפים כאלה יש בעולמו.

אני יודע כבר, אפשר לדייק בזה בדיוק. זה חוזר לחקירה, העולם בכלל לא הסכים לשיטה שלי שאי אפשר לדייק מהלשונות. אני עדיין מחזיק בזה, אבל ראיתי שהקהל הוציא לי טוב שאף אחד לא מסכים להיות.

אי אפשר לדייק. שככה לו בעולמו, משמע שמישהו לא עשה את זה, אלא הדבר יוצא ברכה לפי מה שאתה מאמין שיש לו דברים יפים כאלה בעולמו.

דובר 2:

כן, זה התרגום.

זה באמת שאלות טובות, כי אנחנו גם דיברנו על ברכות הריח. למה כשאדם אופה עוגת שוקולד אין? כי הוא לא יכול לעשות "ריח טוב בפירות". יש אולי שאלה על ריח בפסח.

אני זוכר שהרמב"ם לא הביא את זה. אם יש אולי נוסח, אני מבין כי לא עושים "שנתן ריח טוב בפירות" או משהו כזה. כך? אני זוכר, אני זוכר משהו כזה.

אומר הרמב"ם הלאה, "על הריחות", יש משהו לא, אני מבין שרק על זה לא עושים, כי פת עשוי לאכילה, אבל כאן הוא אומר שכן אומרים שעושים. היה על זה מחלוקת. הרמב"ם אומר שעל פת כן.

דובר 2:

טוב מאוד. "על הריחות שנושבין מן העשבים", אה, את זה אני יכול להבין, הריח של עוגת השוקולד, יש לי רק הנאה מאכילת עוגת השוקולד, כן?

דובר 1:

לא, זה לא כל כך שונה מריח טוב של פרי. אמת.

דובר 2:

אם כן טוב מאוד, כתוב ברמב"ם, נכון? כתוב "יש אומרים המריח פת, יש אומרים דבורא שנתן ריח טוב בפת, ויש אומרים שאין דבורא שאין אין לריח בה". אתה לא צריך ללמוד את הרמב"ם.

דובר 1:

מה? אני עדיין לא הרחתי את הפת, אתה צוחק ממני. בקיצור, לכאורה צריך לעשות ברכה. לפי... כתוב כבר בגמרא, הרמב"ם מביא את זה.

דובר 2:

ובשר? אפשר לעבור על כל דבר. בשר לא... כשעושים גריל ומריחים את הבשר הטרי, אני אוהב את זה, אתה לא? אני לא יודע, אני אוהב את זה, אני רוצה לעשות ברכה.

דובר 1:

בקיזור, על פרח לכאורה אפשר לעשות "שכוהו וגבורתו מלא עולם". לא יכול להיות, אני אשאל אותך, אתה הולך לגנים הבוטניים, פרח הוא הדבר היחיד שמוציאים כסף לקנות אותו בשביל היופי.

למעשה, הולכים לאולם חתונות, משהו סידר מאוד יפה, שבועות, כן, מגיע עכשיו שבועות, שמים בבית מדרש חמישים אלף דולר של פרחים, לא עושים על זה ברכה? לא יכול להיות. "שכוהו וגבורתו מלא עולם". אז, פסק הלכה, עושים "שכוהו וגבורתו מלא עולם".

הלאה, ואם רואים את הרבי תחת החופה עושים גם "שחלק מחכמתו ליראיו", אם זה יהודי ישר ליראיו, אבל אם זה סתם יהודי שרואים... לא, אומרים את זה על כל יהודי, "חכם ליראיו".

הלכה יד: ברכות על תופעות טבע

דובר 1:

אממ, כן, אומר הרמב"ם הלאה, "על הריחות", לא, זה צריך להיות, כן, "על הריחות שנושבין", משהו לא מסתדר. תן לי את לשון הרמב"ם.

"על הריחות שנושבין בזעף", על רוחות חזקות מאוד, טורנדו, כן, דברים כאלה, "ועל הברקים" על ברקים, "ועל הרעמים" על רעמים, "ועל כל האויר שתשמע בו רעמים גדולים", שומעים רעשים חזקים.

מה הרעשים של דייס? זה רעמים? לא, משהו אחר? זה משהו אחר מרעמים, ברור. קולות ורעמים. אה, שומעים כאלה קולות. זה נשמע כמו רעמים גדולים, ששומעים את גלגלי המרכבה.

דובר 2:

הגמרא אומרת שאי אפשר לשמוע את זה. יש שאומרים שזה עושה רעש, אבל אנחנו לא יכולים לשמוע.

דובר 1:

ברכת "שלא חיסר בעולמו כלום" על אילנות בימי ניסן

דובר 1:

כן, היוצא לשדות או לגנות בימי ניסן, וראה אילנות פורחות וניצנים עולים, הוא רואה את העצים פורחים וניצנים עולים, עולים העלים היפים, אומר הוא את הברכה ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום, הוא עשה שלא יחסר כלום בעולמו. זו דומה לכמו בורא נפשות וחסרונן, הכל יש. וברא בו בריות טובות נאות, כדי להנות בהן בני אדם, שבני אדם יהנו מזה.

אצלנו כתוב להנות, אצלנו אומרים אנחנו להנות, אבל כאן כתוב כדי להנות בהם בני אדם. שבעל הבית של זה, שתולה את זה מול הבית, הוא צריך להנות מזה.

חידושים של הרמב"ם

דובר 1:

הרמב"ם לא אומר שזה צריך להיות עץ פרי למשל. אני לא מבין למה. הרמב"ם גם לא אומר שני דברים: עץ פרי הוא לא אומר, והוא לא אומר שזה חייב להיות חודש ניסן. אתה יכול גם לעשות באייר, אתה יכול גם לעשות באדר.

דובר 2:

כן, זה פשוט.

דובר 1:

הוא מתכוון לומר, אתה יוצא החוצה, אתה רואה הכל ביוטיפול, אתה צריך לעשות ברכה. אין ספק. אני לא נכנס לפסק הלכה, אבל עצי פרי זה עוד חידוש גדול יותר שאין לזה טעם. אתה יוצא החוצה, אתה רואה שהכל יפה.

אגב, אני נוסע הביתה מהדרך, הכל בפריחה, נהדר. תעשה את הברכה, כן, צריך לעשות את הברכה. בוודאי.

דיון: ברכה על אדם יפה

דובר 2:

גם שם שרואים מה שהוא אדם יפה, "שככה לו בעולמו". זה מאוד מעניין. זה הקב"ה עושה פרי. זה קשור ליופי.

דובר 1:

לא, כאן זה מתאים דווקא עם עץ פרי. הקב"ה עשה שמלבד עץ פרי תהנה עוד כמה שבועות בשנה שעץ הפרי יוצא ביוטיפול פרחים. זה עושה מאוד יפה.

שאלה מעשית: ברכה על פרחים

דובר 1:

אגב, אולי אפשר לעשות את זה כל פעם שקונים פרחים לשבת. איזו ברכה עושים על להביא פרחים לשבת? אין ברכה? "שככה לו בעולמו"? משהו כזה?

מה כתוב כאן? "אילנות פורחות ונוצרות בעולם". הוא לוחץ מאוד בעקשנות. יכול להיות משהו, על כל דבר יש ברכה. יכול להיות משהו, אדם קונה פרחים טריים. על ראייה יש רק את זה כאן.

כשאתה מריח את הפרחים, אתה יכול באמת לעשות "בורא מיני בשמים". אבל על ראייה, על ראייה יפה, יש לך "בריות טובות". אה, הקודמת. "שככה לו בעולמו".

"אילנות טובות" לא כתוב מתי האילנות נטועים או משהו. "בריות טובות" יכול גם לומר... "בריות" לכאורה פירושו בני אדם, אבל זה יכול לומר כל בריאה יפה. אדם רואה טווס עם כל הנוצות הנהדרות. בריאה שהיא מאוד יפה. פרחים יפים.

בניין אולי זה "שנתן מחכמתו לבשר ודם" לאדריכל. אני לא יודע.

דיון: ברכה על ריח של פת ודברים אחרים

דובר 1:

אבל זה טיפה מעניין, "עושה מעשה בראשית" צועק כאילו זה הרבה פחות מהקב"ה צועק עכשיו. "שכוחו וגבורתו מלא עולם" זה הקב"ה צועק עכשיו, כן? "עושה מעשה בראשית" זה הקב"ה הכניס לבריאה שכך וכך יקרה. הקב"ה עושה את זה בהווה, כן, לא הוא עשה את זה, אבל הקב"ה עושה את זה.

הוא לא אומר "מעשה בראשית", הוא אומר "עושה בראשית". אוקיי, זו גם לשון כפולה, "עושה מעשה בראשית", לא? אוקיי.

ברכות על הרים, ימים, נהרות

הכל עוד הלכות, על ההרים. הוא לא אומר "הרואה הרים", על ההרים ועל הגבעות ועל המדברות. הוא לא אומר "הרואה", הוא אומר "על". יכול להיות אפילו לא "רואה", אני לא יודע, סתם הערה. אבל נכון אפשר לומר "על ההרים". על ההרים ועל הגבעות ועל המדברות ועל הימים ועל הנהרות. אה, אם רואה אותם מעת לעת אחר שלשים יום, כאן זה בא אבל. אם מישהו גר בין הרים, הוא לא יכול כל יום, כי הוא לא מתפעל. אבל אם מישהו רואה עכשיו הר אחרי שלושים יום, הוא מתפעל, אומר הוא ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם עושה בראשית.

הרואה את הים הגדול, הים הגדול גם כן, אם רואים אותו משלושים יום לשלושים יום, עושה... הרואה את הים הגדול. מה הפירוש של ים הגדול אנחנו לא יודעים, אמת? זה יכול לומר כל ים גדול שאתה אמרת. גדול פירושו אוקיינוס, לא אגם. כמו האטלנטי, השקט, הים התיכון, וכן הלאה. אתה אמרת הוא אומר גם נהרות, לא? הוא לא אומר נהרות. אה, נהרות. הוא אומר ים הגדול. מה הברכה? עושה את הים הגדול. לכאורה זה הגיוני.

שאלה: ל' יום באצל ברכות אחרות

מה העניין? כי הרמב"ם לא אומר לנו אילו דברים זה רק ל' יום ואילו דברים... כי אם מישהו רואה כל יום פיל, זה גם רק ל' יום? כי על פיל יש משנה הבריות וברוך... נראה שהסברא היא שפיל זה דבר שלא רואים כל הזמן. אבל מה קורה שאדם גר בכפר שבו מגדלים פילים? הוא לעולם לא יעשה.

ואם מישהו גר, למשל, זכיתי שיש לי חברים שאני יכול לעשות עליו כל יום שהיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. זה גם רק פעם אחת בל' ימים? או כמו הרואה את חברו? לעולם לא. כמו הרואה את חברו עושה שהחיינו, אם הוא רואה אותו כל יום הוא לא עושה. נכון, אולי רק פעם אחת בל' ימים. אבל הרמב"ם לא כל כך ברור.

אותו דבר כשהולכים לבית החיים, זה גם רק פעם אחת בל' ימים. הרמב"ם גם לא אומר שכשהולכים לבית הקברות זה גם אותו דבר. אם מישהו גר... אבל תחשוב, אם מישהו... בדיוק כמו הרואה את חברו, כן? אם אתה לא רואה אותי כל שלושים יום אתה עושה ברכה. אם אתה רואה אותי, אתה הולך שלושים יום שלא ראית אותי.

אוקיי, והרואה בריות טובות אתה יכול גם לומר רק פעם אחת בשלושים יום. אבל אם כשהוא קונה פרחים, זה לומר שהוא הלך לקנות, זה יותר כמו הנאה, כמו דומה להריח. אני באמת לא יודע, צריך להבין את כל ההלכות האלה. I don't know the answer.

סברא: התפעלות לפי הענין

זה אמת שהדברים הקודמים שאמרת, הרואה פירושו הוא רואה עכשיו בפעם הראשונה סומא, כשהוא רואה אותו בפעם הראשונה. לא שאם למישהו יש איזה סימן שומה הוא יכול לעשות עליו פעם אחת בשלושים יום את הברכה. זה פשוט לא ברכות בענין הזה. כל הברכות האלה תלויות בהתפעלות מסוימת, נראה לכאורה לפי הענינים.

אז ממילא צריך לומר שלפי הענין. אני לא יודע, רעם למשל, קורה רעם פעמיים ביום, אתה עדיין אבוד. זה לא טבע. אבל ים, אוקיי, אני כבר מכיר את הים, הוא בחצר האחורית שלי, זה לא מעניין. אני חושב שאפשר להבין את זה, זה לא פשוט כך.

מה הפירוש? יותר הרוח, איזה סוג רוח שעושה רעש גדול.

ברכות על תופעות טבע, קידוש לבנה, והפנימיות של הבריאה

ברכה על רעשים חזקים: רעמים, רוחות, רעידות אדמה

כששומעים רעשים חזקים. אילו רעשים זה? זה רעמים, לא? משהו אחר? משהו אחר מרעמים, בוודאי.

אה, למה זה נשמע כמו רעמים? זה נשמע כמו רעש חיות גדולות, ששומעים את הגלגלים עובדים קשה. הגמרא אומרת שאי אפשר להפריע. הרבה אנשים אומרים שזה עושה רעש, אי אפשר להפריע. מה הפירוש? או הרוח, איזה סוג רוח שעושה רעש חזק. אני לא יודע, הוא לא מסביר.

כל זעות הארץ, אומר הוא, מביא רש"י, גיא, רעידת אדמה עושה רעש. שמיעה של סוג רעידת אדמה.

הבנת הרמב"ם של מטאורים וכוכבי שביט

ועל העד שבשחקים שיראו כאילו הם כוכבים נופלים ורצים ממקום למקום. מאוד מעניין כאן. כלומר, הרמב"ם אומר שאתה רואה מה שאנחנו קוראים "שוטינג סטאר", אומר הרמב"ם, אבל זה לא באמת כוכב. זה רק הגז שעף מהכוכבים או מה.

הרמב"ם מתכוון ל"מטאור". אתה יודע מה זה "מטאור"? קוראים לזה "שוטינג סטאר" באנגלית. האמת היא שאלו עצמות כאלה, אבנים מ"ספיס" שכשהם באים, נעשה סביבם קצת אש. זה ה"עד שבשחקים". הרמב"ם קרא לזה "עד שבשחקים". "עד" פירושו כמו אוויר, כמו "וויפור". "וויפור", כן. "וויפור" שבשחקים שיראה. מעניין.

גם על כוכב שיש לו זנב, זה "קומט" שרץ. האם הרמב"ם עדיין החזיק שזה משהו "עד". האם באמת מה שהרמב"ם, לפי איך שהוא הבין כוכבים, לא התאים שזה יהיה כוכב. הוא אמר, "מה שאתה רואה שם, זה נראה כך, שזה משהו בלון של אוויר או מה שרץ."

הברכה: "שכוחו וגבורתו מלא עולם"

על כל אחד מאלו מברך, ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שכוחו וגבורתו מלא עולם. מאוד מעניין, כי הקב"ה הוא זה שמסובב את הגדולים מהגלגלים. הכל גורם לגלגלים לסובב את הכוכבים. אבל כשמתפעלים ממהו, עושים ברכה. איפה, זה משהו ענק, כזה רעש, שכוחו מלא עולם. אצלנו כתוב "שכוחו וגבורתו מלא עולם". אוקיי, זו לשון כפולה.

הערה מעשית: ברכה על רוח

אותו דבר, זה מאוד מצחיק, מלמדים את כל הילדים שכששומעים רעם צריך לעשות ברכה, אבל הם לא יודעים שכששומעים רוח גדולה צריך לעשות את אותה ברכה. אין שום הבדל, קופי הלכה.

אני חושב שזה הכל שייך רק ביום. כשנלקחים מוואו, איך שיש לזה שם, וכן, מתפעלים, מסכימים, נפגשים מול הגדול... אני לא יודע. אבל זה קורה.

מעשה אישי: רעידת אדמה באמצע הלילה

לפני כמה שבועות היה לי כאן קצת רעידת אדמה, אני לא יודע איך קוראים לזה, אבל זה היה באמצע הלילה, שהרגשתי כאילו כל העולם נגמר. אבל אז צריך לדעת, עשיתי ברכה, "שכוחו וגבורתו מלא עולם", בלי שום ספק.

אומר לך, אנשים הם פשוט עמי הארץ, יודעים רק מה שהרבי אומר אחרי. מה צריך לצפות, כולה האי ואולי.

שתי ברכות: "שכוחו וגבורתו מלא עולם" ו"עושה מעשה בראשית"

הרמב"ם אומר, אם רוצים אפשר לעשות או "שכוחו וגבורתו מלא עולם" או "עושה מעשה בראשית". שתי אפשרויות, או אפשר לעשות את שתיהן. או שתיהן?

הבדל בין שתי הברכות

אני חושב ש"שכוחו וגבורתו מלא עולם" זה הולכים על הפחד, ו"עושה מעשה בראשית" זה באמת אם מישהו הוא חכם והוא אומר, אה, רעידת אדמה, אני יודע איך הטבע עובד, אני יודע מה זה. "אוקיי, זה "עושה מעשה בראשית". אני לא יודע, אין בזה תורה, אני לא יודע. אתה יכול לחלוק עלי.

בטן" זה ממש לשאת אנשים שאמנם נשאה אותם בבטן, אבל כאן נראה שמדברים איכשהו כמשל, שהקב"ה לקח אותם. "כצאן אשר רועה יוסף".

שעתידין להתחדש כמותה ולפאר ליצורם על כל כבוד מלכותו. יפה. הקב"ה אמר ללבנה שפעם בחודש היא תחזור לזרוח ממה שהיתה פגומה, היא היתה אבודה, היא חזרה, כדי שיהיה "עטרת תפארת", שהיהודים יקחו מזה סימן שהם גם עתידים להתחדש, ויוכלו לפאר ליצורם על כל כבוד מלכותו.

התכלית של קידוש לבנה

מה פירוש "לאורו אנו נהור"? בדיוק כמו הלבנה, כך היהודים יראו את עצמם תמיד מתחדשים. ומודים לקב"ה, ומודים לפעולתו בקידוש לבנה, הוא חושב על זה. הפעולה היא שש ושמה לעשות רצון קונו, כמו שהלבנה שש ושמה לעשות רצון קונו, כך היהודים גם ששים ושמים לעשות רצון קונם.

אתם צריכים לדעת, עיקר ההלכה מעניין, אבל נראה כאן שכל התכלית של זה שהלבנה תתחדש כל חודש היא בשביל עטרת תפארת, מה שזה לא אומר, אמרנו שמתכוונים לתלמידי חכמים.

ברכת קידוש לבנה, ברכת החמה, וברכות הראיה

ברכת קידוש לבנה — הלבנה והיהודים

דובר 1: בדיוק כמו הלבנה, אבל היהודים יראו את עצמם תמיד טריים ומתחדשים ומודים לקב"ה. כן, כן, ומודים לקב"ה עכשיו, בקידוש לבנה, הוא חושב על זה, **פועלם על יצורם על כל מעשיהם, וברוך אתה ה'.** כמו שהלבנה **עתידי להתחדש כמותה**, כך אנחנו היהודים גם **עתידיים להתחדש כמותה.** צריך לדעת עיקר ההלכה...

דובר 2: מעניין, אבל נראה שכל התכלית של זה שהלבנה תתחדש כל חודש היא בשביל **עטרת תפארת.** מה שזה לא אומר, אמרנו שכל התכלית היא... לא אמרתי שזו התכלית, אבל הוא אומר שהלבנה תתחדש כל חודש כדי שהיהודים יראו מזה. איך זה בנוי על פסוק?

דובר 1: זה פיוט יפה של המחבר של זה, אני לא יודע, אנשי כנסת הגדולה שעשו את הברכה.

דובר 2: לא, אבל איפה אתה רואה שהיהודים הם כמו הלבנה שמתחדשת כל חודש? כתוב כאן, כתוב הרי.

דובר 1: לא, מעניין. כתוב פסוק? אני זוכר שכתוב בפסוק. כתוב בקידוש לבנה, בברכת הלבנה, ברכת חידוש הלבנה.

ההלכה של ברכת הלבנה — חידוש וחיוב

דובר 1: צריך לדעת את ההלכה, ההלכה היא שהקב"ה מחדש. מעניין, אתה רואה שחודש חדש נקרא חודש, מה הקשר ללשון "מחדש". חודש זו אותה המילה כמו "חידוש", לבנה חדשה.

אומר הרמב"ם, צריך לדעת את ההלכה, ההלכה היא שהברכה עושים... הולכים לראות ברמב"ם גם, כשרואים את הלבנה החדשה צריך, חייבים לעשות את הברכה, כמו כל ברכות הראיה. הרמב"ם לומד שזה חיוב.

יש פשוט חומרות וחידושים מעניינים של ראשונים שצריך לעשות זאת רק אחרי שבעה ימים, אחרי שלושה ימים, טענות שונות שאני לא מבין, והם נוהגים על פי קבלה. ונוהגים גם לעשות זאת בבית המדרש, אבל יכול להיות שמי שנוהג כך צריך להקפיד לא להסתכל על הלבנה עד אז, כי אם לא נעשים חייבים לעשות את הברכה, ואי אפשר לומר שכבר ראינו.

את כל הברכה עושים על ההתפעלות, נכון? אתה מסתכל החוצה, מי שיוצא החוצה קצת בלילה רואה שהלבנה נעשית קטנה יותר, ואז איפה, זו לבנה חדשה.

השוואה לברכות השחר

דובר 2: בסדר, זה מעניין. נשאר את זה פתוח, שהולכים לעשות זאת לא כמו ברכות השחר. זה היה צריך להתאים לאותה ברכת השחר של הרמב"ם, אבל התשובה תהיה כאן שוב אותו הדבר: אנחנו כבר לא מתפעלים.

אני רואה שהרמב"ם אומר באמת שאפשר לעשות את שתי הברכות, גם שכוהו וגבורתו מלא עולם וגם עושה מעשה בראשית. הרמב"ם נראה שהוא הבין שצריך לומר אחת מהן.

ברכת קשת בענן (קשת בענן)

הרואה קשת בענן, כשמישהו רואה קשת בענן יפה, הברכה היא שר' שמעון בן יוחאי לא זכה לומר. אומר הוא כך, **מברך**, מה הוא עושה את הברכה? אנחנו אומרים את זה, זו ברכה ארוכה מאוד. הוא אומר כך, **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם זוכר הברית**, שהוא זוכר את הברית שהוא עשה, כתוב ברית עם נח מיד אחרי המבול שהוא לא יביא שוב, אלא "את קשתי נתתי בענן", במקום מבול יבוא קשת בענן. אומר הוא עכשיו, **זוכר הברית**, הקב"ה זוכר את הברית, **ונאמן בבריתו**, הוא נאמן בבריתו והוא עושה באמת כך שבמקום מבול הוא מביא קשת, **וקיים במאמרו**, קיים פירושו גם נאמן, הוא קיים, הוא מקיים, הוא עומד במאמרו, הוא ממלא.

ברכת קידוש לבנה, ברכת החמה, וברכות הראיה

ברכת קידוש לבנה

כתוב בגמרא נוסחאות שונות, והגמרא בברכות נ"ט אומרת שנהגו לומר את כל השלושה, או שניים או שלושה. כן, זוכר הברית אומרים בזכרונות ביום כיפור, כן, זכרונות, ראשונה, יום כיפור של יובל, ראשון, כן.

הרואה לבנה בחידושה, כשרואים את הלבנה כשהיא מתחדשת, זה גם אחת לשלושים יום, צריך לומר אחרי החודש החדש, כן. **מברך**, עושים את מה שאנו קוראים ברכת קידוש לבנה, והוא אומר כך, **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם**, ברכה ארוכה מאוד, **אשר במאמרו ברא שחקים**, הוא ברא את העולם במאמרו, כתוב בעשרה מאמרות נברא העולם, הוא ברא את העולם, ברא את השחקים, את השמים, במאמרו, **ורוח פיו כל צבאם**, רוח פיו פירושו גם במאמרו, זו דרך נוספת לומר במאמרו, הוא ברא את כל צבאם, את כל צבא השמים, הוא ברא את השמש ואת הלבנה ואת הדברים, **וחוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם**, הוא הכניס אותם לתוך גבולותיהם, הקב"ה אמר בכירור לשמש שתשקע ותזרח כל שתיים עשרה שעות, והלבנה אחת לשלושים יום, **ושלא ישנו את תפקידם**, הם תמיד מקיימים.

השמחה של צבא השמים

ולא רק זאת, **ששים ושמים לעשות רצון קונם**, זה שבכל פעם שהלבנה יוצאת, היא שמחה שוב לקיים את מה שהקב"ה ציווה לה אז שתתחדש כל שלושים יום. הלבנה לא עושה זאת בעצבות או בעצלות, עושה זאת בשמחה. כן. מה הקיום, **פועל אמת**... איך יודעים שהוא עושה זאת בשמחה? כי הוא לא איחר, אם הוא היה כמון הוא היה מגיע שעה מאוחר יותר לזמן, לסדר.

פועל אמת שפעולתו אמת... יש פנימיות בפירוש בזה, צריך להבין. בסדר. זה דומה למה שאומרים "כל אל" ובמקומות אחרים בתפילה ש... אומרים את אותם המילים, אבל מה הפירוש? צריך להבין. כן, פועל אמת... זה הפרק של "השמים מספרים כבוד אל"... איכשהו זו השמחה שרואים את... כשזה יפה, אומרים שהלבנה עצמה שמחה. בסדר. אבל הם בעלי נפש?

חידוש: "פועלי אמת" — צבא השמים הם בעלי נפש

אה, **פועלי אמת**, רואים מכאן שהרמב"ם לקח אותם שהם בעלי נפש. אני לא יודע מה הרבי אומר שם במכתבים, אבל כאן מדברים עליהם כאילו היו בעלי נפש. כי אנחנו אומרים "פועל אמת שפעולתו אמת", מתכוונים... כשאנחנו אומרים "פועל", כאן אומר "פועלי". אנחנו אומרים "פועל אמת" עולה על הקב"ה. אבל כאן נראה ש"פועלי אמת" עולה על צבא השמים, **שפעולתם אמת**.

הלבנה כעטרת תפארת לעם ישראל

וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמו בטן. הקב"ה אמר ללבנה שהקב"ה עושה שהלבנה תתחדש כל חודש, להיות "עטרת תפארת לעמו בטן" שתהיה יופי לעם ישראל. זה סימן יפה לעם ישראל. "עמו בטן" — הקב"ה לקח אותם, כאילו הקב"ה אמר שהם נבראו מאין, משהו כזה. "עמו בטן"

לא כל שנה זה מגיע באותו יום בשבוע.

ועכשיו, כמה רבעים, חילקו את כל יום לרבע, יוצא כל יום הוא ארבע, יש עשרים ושמונה תקופות או חלקים של שבוע. כל שבוע יש עשרים ושמונה חלקים. וכל שנה, שנה היא בערך רבע יום, אם אני זוכר, יותר ארוך מהשלוש מאות שישים וחמש ימים.

אז כל שנה נעה תקופת החמה, כשמתחילה התקופה החדשה של תקופת ניסן, שאנחנו מחשבים בניסן נברא העולם לגבי זה. שאז זה מתחיל, כל שנה זה נע ברבע יום. מבין? כל שנה זה נע רבע יום. במילים אחרות, אנחנו אומרים שבריאת העולם היתה תקופת ניסן ביום רביעי בבוקר, והשנה הבאה זה היה ביום רביעי בחצות, היום הבא יום חמישי בלילה, וכן הלאה.

יוצא, כיוון ששבוע יש עשרים ושמונה תקופות כאלה, לוקח עשרים ושמונה שנה שיהיה שוב ביום רביעי בבוקר. זה הכל. זה לא מחזור אמיתי של השמש, זה רק מחזור שהתקופה של השמש מתחילה באותו זמן בשבוע.

דובר 2: אבל מה פירוש שהעולם נברא ביום רביעי בבוקר? כך אומרים ביום ראשון, נכון?

דובר 1: לא, לא, השמש, השמש, השמש, השמש, השמש, השמש, השמש, השמש, יום רביעי בבוקר, **יום רביעי נתלו המאורות.** השמש נבראה ביום רביעי, יום רביעי של ניסן. זה מסמן את הבריאה המקורית של השמש, עושים עושה מעשה בראשית.

דובר 2: בדיוק, זה הכל. שיהיה לך בריאות, יכתוב שם דברים שהלבנה, מיט תחילת מזל טלה בתחילת החודש. ולא תהיה נוטה לא לצפון ולא לדרום. עושים גם את אותה הברכה, וחיים, גם עם הכוכבים עם אותו הסדר. הלבנה יש לה אותו סוג זמן שהלבנה... וכל צבאות השמים כשהם באותו מקום כמו כשהם נבראו?

דובר 1: כן. צריך לחשב הכל? זה לא אותו מקום, זה אותו חישוב בחירה לא. החודש מתאים לזמן שזה נברא.

דובר 2: אהה, וחיים שיחזרו כל כוכב וכוכב מחמשת הכוכבים הנשארם, כאן שבעה כוכבים, שניים מהם כבר חישובו את השמש ואת הלבנה. החמישה הנותרים, כשהם חוזרים לתחילת מזל טלה... מזל טלה זה איך אנחנו מחשבים את ההתחלה של השמים תמיד. אבל לא תהיה נוטה לא לצפון ולא לדרום זה אותו דבר. תקופת ניסן פירושו גם שאז השמש.

אז הנקודה היא, מכל הדברים, שכשזמל טלה זה פשוט כשהרמב"ם מאריך בהלכות קידוש החודש, שכשמחלקים האסטרונומים מחלקים את השמים ל-12 חלקים, החליטו שמזל טלה יהיה איפה שמתחילים. אבל זה משתנה כל יום. המזלות יש להם גם מחזור שהם משתנים.

אז כשכל הכוכבים מתחילים מההתחלה באותו מקום, לתחילת מזל טלה לא למעלה ולא למטה, אז זה אומר שהעניין הוא על ניסן שהוא ראש חודש או על טלה. אז ממילא, ההתחלה של זה, אם אותו כוכב שמתחיל כאילו שם אנחנו אומרים. העולם נברא בניסן, ואז זה היה. אותו דבר, אם המאדים תלי בקצה המזרח, זה אומר שהוא הראשון, אז עושים את אותה הברכה. עד כאן, עד כאן הלכות כוכבי השביט, הלכות תלי עולם בקצה המזרח.

דובר 1: כן. היום אנחנו לא יודעים מה כל הדברים האלה בכלל, רק ברכת החמה נשארה לנו. גם את זה אנחנו לא יודעים, רק אומרים לנו.

דובר 2: אז למה לא אומרים לנו את זה?

דובר 1: אני לא יודע, אולי יש מי שידוע והם שומרים על זה. אני לא יודע.

רואה בתי עובדי כוכבים — "בית גאים יסח ה"

דובר 1: טוב, עוד הלכה. למדנו קודם מה ההלכה כשרואים בתי ישראל. מודים לקב"ה על בתי ישראל. מה קורה ברואה בתי עובדי כוכבים? זה כך: **הרואה בתי עובדי כוכבים ביישובן, אומר "בית גאים יסח ה"**.

וכאן אני לא מבין, מה קורה כאן? אנחנו מחפשים משהו שהקב"ה ירוג גויים? בתי עובדי כוכבים פירושו סתם עובדי כוכבים, או אולי פירושו דווקא רשעים? כי כתוב "בית גאים יסח ה", זה אומר גויים רעים.

הדרך היחידה להתפעל היא שאומרים לעצמנו, "בואו נלך עכשיו להתפעל ולצאת מניין ביחד ולומר ביחד." לא שאני אתפעל ואני אעשה זאת באמת. אבל אנשים אחרים, ההזדמנות היחידה שיחשבו שללכנה יש משהו לעשות איתם, או שחידוש הלבנה אומר משהו ליהודי, זה אם יש תקנה של קידוש לבנה בציבור. והם לא עוברים.

דובר 1: בסדר, אני עוקב. אני אלך למה שרצייתי לומר. בואו נראה את הנוסח הנכון תמיד. כל הדברים... לא, דווקא, זה הדפוס. הדפוס אומר סתם דברים הרבה פעמים. לפרטי דברים זה כל התפילה.

רמ"א: מעומד — כאילו מקבל פני השכינה

דובר 1: אומר הרמ"א הלאה, **"וצריך לברך ברכה זו מעומד"**. את הברכה צריך לעשות בעמידה. למה? **"שכל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני השכינה"**. כאילו הוא קיבל פני השכינה.

מאוד מעניין. כי הלבנה היא הנקבה, השמש הוא הזכר, והשכינה היא כאילו על... כן, זה על פי קבלה. אבל על פי פשוט זה פשוט אומר, מזכירים, מכירים בחידוש הבריאה כל חודש, זו קבלת פני השכינה. זה מתורגם.

יש לי הרבה פעמים הנאה לשאול אנשים אחרי קידוש לבנה, "למה עושים קידוש לבנה בעמידה? למה מביאים כבר החוצה קצת ספסלים?" רוב האנשים לא יכולים להיזכר שקראו או למדו פעם על זה. עד שאני אומר להם, "מה היה לך בראש כשאמרת 'אמר ר' יוחנן צריך לומר מעומד?'" "אה, שיהיו שידוכים טובים לילדים." זה טוב מאוד, כי כשמדברים לקב"ה אפשר לבקש כל דבר, אבל טוב לפעמים לדעת מה מבקשים.

הזמן של ברכת הלבנה — עד ששה עשר יום

דובר 1: **"אם לא ברך עליה בלילה הראשון"** — אם לא עשו את הברכה בלילה הראשון, אומר הרמ"א הלאה, כמו שאתה צודק, כשזה בחידושה, **"יש לו לברך עליה עד ששה עשר יום בחדש"**. יש עד היום השישה עשר בחודש אפשר עוד לברך על חידוש הלבנה. זה קצת רעיוני כמו שאמרת. **"עד שתתמלא פגמיתה"**.

לא, "לא ברך" פירושו שהוא לא ראה, הוא לא שם לב. הוא שם לב עכשיו, "אה, אני רואה קצת לבנה חדשה". נכון, עד שהלבנה נעשית מלאה לגמרי, אז כבר אי אפשר לומר "מחדש", כי זה כבר לא מחדש. זו כבר לבנה ישנה, זה כבר יורד בחזרה, זה כבר ההפך.

ברכת החמה — מחזור של עשרים ושמונה שנה

דובר 1: אומר הרמ"א הלאה, זה מה שקוראים ברכת החמה. **"הרואה חמה ביום תקופת ניסן של תחילת המחזור של שמונה ועשרים"**. השמש מסתובבת כל יום, אבל יש לה גם מחזור. אתה יכול להסביר מה זה? לא זוכרים מחודש לחודש, אבל לשמש יש מחזור של עשרים ושמונה שנה וזה נקרא ברכת החמה. אין לה בדיוק מחזור, יש לה רק מה?

דובר 2: לא לא, **שעת קביעותה בתחילת ליל רביעי**. בסדר, במילים אחרות, מתי התקופה בתחילת ליל רביעי? כשמתחילה תקופת ניסן, לא אנחנו עושים זאת ערב ראש חודש, אבל תקופת ניסן, אני מתכוון, סליחה, ערב פסח אנחנו עושים. אה, זה קשור למתי התקופה יכולה לחול בזמנים אחרים. המחזור של עשרים ושמונה, כל פעם הזמן של המחזור החדש של העשרים ושמונה, אומר הרמ"א **שעת קביעותה בתחילת ליל רביעי**. מה אז, שוב, ההתחלה של המחזור העשרים ושמונה היא ההתחלה של התקופה בתחילת ליל רביעי.

דיון: החישוב של ברכת החמה

דובר 1: במילים אחרות, כן, הנקודה היא כך: יש תקופה של השמש, מה שאומר מחלקים את השנה לארבע, מחזור השמש. השמש נוסעת סביב העולם, או העולם סביב השמש, איך שתרצה להגיד, שנה שלמה. מחלקים את זה לארבע, זה אומר ארבע תקופות, בסדר? כל אחת היא בערך תשעים יום.

עכשיו, התקופות, השמש נוסעת סביב העולם בערך שלוש מאות שישים וחמש עם כמה שעות, נכון? אני כבר לא זוכר בדיוק. וממילא זה לא שווה,

מעניין. זה דבר מעניין, כי זה פשוט קצת ברכה... לא, לא, תקרא את כל ההלכה. **אם התחיל למדוד**, אם הוא כבר מדד, **אומר ברוך השולח ברכה בכרי זה**. הוא מודה לקב"ה על השפע, על הברכה שהוא מצא. **אבל מדד ואחר כך ביקש רחמים שתהא בו סאה, הרי זו תפילת שוא**.

נראה שבשעת המדידה עדיין יכול להיות. נראה שגם אז, זה יכול ללכת לאיבוד, יכול להיות שהדרכים לא טובות, יכול להיות שזה לא הולך טוב עכשיו. זה חייב להיות, לא יכול להיות שזה קסם ברכה מעצמו עכשיו. מדברים עכשיו על ההלכה של תפילת שוא. נראה שלמדוד זה שלב שבו עדיין יכול להיעשות.

דיון: העיקרון היסודי של תפילת שוא

דובר 1: זה מעניין, העניין של תפילת שוא, מדד ואחר כך ביקש רחמים, זה דבר מעניין, כי העיקר תכלית הוא שהאדם יזכור את השם תמיד. כן, יש לו עכשיו חרדה לגבי הגורן שלו, והוא מבקש מהקב"ה. למה אתה נכנס לגדר של תפילת שוא? זה לא שייך עכשיו.

אוקיי, אוקיי, בוא נבין את הסוגיא. זו סוגיא מאוד פשוטה. תפילה לא אומרת, אמונה לא אומרת דמיונות.

דובר 2: כן, טוב, אבל קודם הוא אמר ברכה שאומרים כשואים אילן.

דובר 1: לא, לא, זו לא הברכה. זו תפילת שוא. זו לא הברכה. זו בקשה. הוא יודע שהוא מבקש. הוא על בקשה.

כשהוא התחיל למדוד, אומר ברוך. ברוך אתה יכול לומר מתי שאתה רוצה. על כמה שיש, הוא עושה ברכה. על דבר רע הוא עושה דיין האמת. אבל ללכת ולומר, "רבונו של עולם, עזור שאמדוד הרבה", זה הוא לא יכול לבקש. הברכה הוא לא יכול לומר.

כלל גדול יש לנו, אומר הרמב"ם, הרי זו תפילת שוא. אי אפשר לבקש לעולם על... זה מעניין, זה הפוך. אני רוצה להגיד לך את זה, שלא כל פעם שיש לך עצבנות, שיש לך חרדה, זו דווקא תפילה. זה צריך להיות דווקא במקום. כשאדם עצבני על איזושהי ישועה שהוא צריך, זה דבר נפלא. אבל אם הוא סתם עצבני, והוא עצבני על משהו שכבר קרה, כלומר אפילו הוא עדיין לא יודע מה קרה, כמו שהגמרא אומרת במשנה. התפילה עדיין לא נולדה, היא כבר בהריון, אבל זה לא משתנה. אתה לא אומר שהקב"ה יכול לעשות ניסים. זה לא הולך כך. תפילה לא הולכת על ניסים, תפילה הולכת על המציאות של העולם.

דובר 2: אמת. לא להסתמך על ניסים לעולם.

דובר 1: כן. אומר הרמב"ם הלאה, "הנכנס לבית המדרש" - אחד נכנס לבית המדרש, "שלא יפול בית המדרש". זו גם תפילת שוא, כמו ברכה לבטלה, כמו "ברוך אתה ה'". כן כן, בלשון שוא, ברכות שוא איסור, יכול להיות שזה איסור. "שקורא שם שמים לשוא". כן.

דיון: האם חולה קשה רשאי להתפלל?

דובר 2: צריך לדעת, אם מישוה חולה במחלה ש-99% מהאנשים שיש להם את המחלה מתים, זה בערך גם תפילת שוא. למה? כי אולי, אולי נעשה אולי נס.

דובר 1: אבל זה צריך להיות הגיוני, כשיש עת צרה צועקים לקב"ה. זה אז...

דובר 2: אבל על דברים שיכולים להשתנות, לא על דברים שלא יכולים להשתנות.

דובר 1: טוב, אבל אדם רשאי לבקש על חייו, אבל לבקש שיהיה קצת יותר גורן... כבר.

דובר 2: אז הכל תפילת שוא. באותה דרך.

דובר 1: לא, מה זה? כל הדברים שהסטיסטיקה אומרת שזה לא משתנה, זו המציאות.

דובר 2: סטיסטיקה לא אומרת כלום.

שוב, אני לא מבין את זה. אבל אולי אפשר לומר שבתי עובדי כוכבים שנמצאים בארץ ישראל, למשל, אפשר להבין, כי הם לא שייכים שם. אבל יהודי מסתובב בויליאמסבורג, וצריך להרוג את כל אמריקה? אה, שונאי ישראל, רשעים או מה.

ביישובן אומר... היה לנו קודם מה אומרים ביהודים, שברוך מציב גבול אלמנה וכו'. בעובדי כוכבים זה הפוך, אבל אין כאן שום... הוא עבר מברכה לפסוקים. יאמר, הוא לא אומר "ברוך אתה ה'" כלום.

אמת, זה לכאורה חלק מהדברים שאינם לא ברכה ולא... כמו שהגמרא אמרה בתחילת הפרק, שלא הכל זה ברכות. יש תפילות, יש פסוקים, יש עניינים, דברים בדרך של הזכרת הקב"ה, להיזכר מהקב"ה, אבל אין על זה ממש ברכה. לא מודים לקב"ה. "בית גאים יסח ה'" אין על זה ברכה. רק נזכרים בקב"ה. זה פסוק שהרבנן אמרו שצריך לומר אותו.

נקמות. שהחורבן של בתי עובדי כוכבים היה חורבן על מה שהם עשו קודם לאחרים ליהודים.

ראה קברי עובדי כוכבים

דובר 1: ראה קברי עובדי כוכבים, אומר "בושו אמכם מאד". אותו פסוק... אה, לא אותו, פסוק דומה. כשהם חיו אומרים "בושו אמכם חפרה יולדתכם", ואחר כך אומרים "בושו אמכם מאד" וכו', מה שכתוב הלאה באותו פסוק בירמיהו.

הנכנס למרחץ — התחלת תפילות ובקשות

תפילת שוא — גבולות התפילה

הלכה: הנכנס למרחץ / הקזת דם

דובר 1: אה, לא אותו פסוק, פסוק דומה. כשהם חיים אומרים **בושו אמכם חפרו יולדתכם**, וכשהם מתים אומרים **בושו אמכם מאד** וכו', מה שכתוב שם בהמשך הפסוק בירמיהו.

הנכנס למרחץ, אחד נכנס למרחץ. אוקיי, עד כאן בעיקר, עכשיו מתחיל דבר חדש, יותר כאלה בקשות גם כן, נכון? עד עכשיו היה כמו עניינים של תפילות שאתה אומר לפני הקב"ה על מצבים שאתה רואה, וזה איזושהי תפילה. נכון.

הנכנס למרחץ, למדנו שמרחץ היום אין, אבל זה קונסוונציה, כלומר יש לזה השפעה על הבריאות, זה יכול גם להיות אולי לא בריא אם עושים את זה לא טוב. נראה שהייתה תפילה, זה יכול להיות מקום סכנה ואפשר לעשות את זה בדרך לא נכונה. אומרים, **יהי רצון וכו' שתצילני מזה וכיוצא בזה, שלא יארע לי דבר קלקלה ועוון, ואם יארע לי, תהא מיתתי כפרה לכל עוונותי**.

וכשיצא מן המרחץ אומר מודה אני לפניך ה' אלקי שלא שלטוני מן האור. כלומר, שתציל אותי מהאש. נראה שהמרחץ היה כל כך חם שזה היה משהו לא מפיח בטיחותית, ה-FDA לא היה מאפשר את זה. ובקיצור, היו צריכים להיזהר.

הנכנס להקיז דם, היה גם דבר דומה, אומר **יהי רצון מלפניך ה' אלקי שיהא עסק זה לי לרפואה, כי רופא חנם אתה**. כלומר, הקב"ה מרפא בחינם, הרופאים כבר לוקחים כסף. **וכשיצא אומר ברוך רופא חולים**. רופא חיים כתוב כאן. אה, רופא חיים. הקב"ה מציל אפילו לא את החולים. הגירסא האחרת היא דווקא חולים, אבל כנראה הגירסא יותר נכונה. אני הייתי אולי אומר יותר ברוך רופא חיים, כי זה היה כי רופא חיים אתה. וזה גם מסתדר, אתה רואה כאן מחלוקת בין חיים לחולים, אז אני אגיד שכל הדבר השלישי הוא חיים. ברוך רופא חיים. לא בגלל שיש לך שתי גירסאות אתה יכול להמציא גירסא שלישית.

הלכה: ההולך למדוד את גורנו — תפילת שוא

דובר 1: אוקיי, עוד הלכה. כן. **ההולך למדוד את גורנו**, הוא הולך למדוד את השיבולים שלו, כן. אומר, **יהי רצון מלפניך ה' אלקי שתשלח ברכה במעשה ידי**.

דובר 2: אוקיי, אוקיי, יודע הוא לא רוב, כל אחד.

דובר 1: אוקיי, צריך לדעת. אם זה בשלב שאפשר עוד להיות על אשתו, אז נאסר עליו. אשתו לא אגונה, הוא כבר מת, לא צריך דבר, ורק מכיר את זה. הוא עוד חי, הוא עוד חי, אבל אם משהו רואה רק דייס, ואחר כך... אם זה 0.99% הוא כבר היה מת לשלמות, הוא שואל שעדיין יש, שעדיין יעשה טבע עדיין שייך שהאדם יתרפא, ובוודאי זה תמיד יותר מורכב, אפילו אם הסיכויים מאוד גבוהים, הוא מבקש מהקב"ה שיעזור לו, אפילו אם מותר לבקש מהקב"ה על ישועה, צריך לדעת את הגדרים, לכאורה הנקודה כאן היא, כמה מותר לבקש דבר ששינוי טבע של עולם. כשצריך להתרפא, אפילו אם הסיכויים מאוד קטנים, זה לא שינוי מסדר העולם.

שוב, שגורן שכבר נמדד, שהקב"ה יגדל אותו אחר כך, למרות הכל, זה לא יכול להיעשות, זה נעשה עד כמה שזה נעשה שאנשים מודדים, אז על 99% שמתים, כבר ספרת את הכסף ובליילה גדל עוד סאה, היה טעות והמונה, זה מאוד נדיר, זה נעשה בדרך, נפילת בית המדרש, אומר הרמב"ם.

דובר 2: לא, אתה צודק, אבל צריך לחשוב, הגמרא יש כאן אולי דוגמא. אתה צודק שהדוגמא של הרמב"ם שהוא מביא היא אולי דבר חלש.

גם הדבר האחר, שיהיה בן זכר לא בת, זה גם...

דובר 1: לא, זה גם, זה "שמא כל צרתו תבוא", "לא משום דלאו רעותא היא אלא משום דלאו רעותא היא בביתא", נכון? מה זה אומר? הוא שומע שנוסעים אמבולנסים, "רבנו של עולם, עזור שזה לא יהיה שלי".

הוא יכול לומר, "רבנו של עולם, עזור שאותו חולה יהיה".

הלכות תפילה – תפילת שוא, נכנס לבית המדרש, וברכת הודאה

המשך דיון על תפילת שוא

דובר 1: נכנס לבית המדרש, אומר הרמב"ם.

דובר 2: לא, אתה צודק, אבל צריך לחשוב, הגמרא יש כאן אולי דוגמא. אתה צודק שהדוגמא של הרמב"ם שהוא מביא היא דבר חלש. אבל הדבר האחר, שיהיה בן זכר, לא בת, זו גם דוגמא. "שמא כל צרתו תבוא", ואמר לשליח "רוצה אני שיהיה זה בבית", נכון? מה זה אומר? הוא שומע שנוסעים אמבולנסים, "רבנו של עולם, עזור שזה לא יהיה שלי." הוא יכול לומר "רבנו של עולם, עזור שאותו חולה יהיה לו רפואה שלמה", אבל זה לא עושה את זה... לא, זה גם משהו שכבר קרה. כי זה כבר קרה.

הוא יכול לבקש "יהי רצון שאם מישהו בבית שלי יש עכשיו אמבולנס, שיהיה לו רפואה." זה הוא יכול לבקש. יהי רצון לטובה תוך שעתים לא הגיוני, כי זה כבר. אתה שומע את ההצלה אנשים כבר בבית, מה אתה מבקש עכשיו? ואם זה כן עכשיו, הקב"ה לא מעבד לעשות פרטיות על השכן שלו? אבל ישועה אפשר לבקש. אני יכול לחשוב בערך כמה שאני יכול לחשוב על דברים אחרים. אוקיי, בוא נמשיך.

דיון: השאלה של בן איש חי על "נכנס לבית המדרש"

דובר 1: לגבי בית המדרש, "נכנס לבית המדרש". הבן איש חי, אני לא יודע, השאלה היא שאלה טובה. מה הייתה אותה שאלה אם היו אומרים על אדם שעדיין לא שלם? שיאמרו לו "היכנס לבית המדרש"?

דובר 2: לא, כן, אפשר להגיד לו, זה דומה.

דובר 1: לא, זו באמת שאלה, אפשר להגיד לו את זה לענינו, אין בעיה, אפשר להגיד לו את זה.

חזרה ליסוד של תפילת שוא – סטטיסטיקה וטבע

דובר 1: אוקיי, בעצם המחלוקת היא על כמה דברים. השאלה היא האם סטטיסטיקה, זה דבר של מאה אחוז, או שזה אפילו תשעים ותשעה אחוז? לא, אני אומר בדיוק להפך. מכניסים את זה עוד כאן שזה עדיין יכול לקרות בדרך הטבע. זה גדר אחד.

על זה הוא אמר באמת חידוש גדול, זה לא גוסס. מה זה אומר לא גוסס? לא גוסס אומר שעדיין יש איזה סיכוי. עדיין יש סיכוי אומר שהוא לא ימות עכשיו והוא עוד יחיה עד שיגיע לרפואה הבאה, עד שאולי רופא יבוא עם

דובר 1: מי שחולה מאוד יכול כן להתפלל, אבל מה שאין כן מי שמתפלל שהכסף שהוא כבר ספר יהיה יותר זו תפילת שוא, ואני חושב שכל אחד יכול להבין את החילוק.

אומר הרמב"ם, "הנכנס לבית המדרש".

דובר 2: אתה לא יכול לומר שאדם לא יכול לבקש על חייו כשזה נגד מה שהוא קרא בנוגל, זה לא הגיוני. גוגל לא יודע, אבל אם גוגל יודע כן... אוי, אתה לא טוב.

דובר 1: אבל אדם מבקש על חייו, אין שאלה למה הוא מבקש על חייו. אה, להפך, על זה כתוב "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם", שזה אומר אפילו הסטטיסטיקה היא... אל יתייאש מן הרחמים, כי אדם לא מתייאש ממהו שחשוב לו מאוד. אבל המודד אמר לו שהוא רוצה אלף, אבל הוא רוצה אלף ומאה כאן. הוא עושה כבר ספר עד אלף. אתה עושה חילוק כי זה חשוב. אני לא רואה, כי זה חשוב צריך היום להיות דמיונות. אם מישהו... אולי אין כזה מקרה, אולי אני אגיד סטטיסטיקה, לא אומר כלום. סטטיסטיקה אומרת רק שיש עוד סיכוי אחר. אבל דבר שכבר היה, למישהו יש איזושהי... איזושהי מחלה. יש לו מחלה כרונית. אני לא יודע מה. הוא אומר, שזה יעלם, וכולי. שזה יעלם. למה שיעלם? בכל מקרה, צריך להתפלל שקרה לו שתהיה ישועה.

דובר 2: שוב, האם אי אפשר לבקש על נס בדרך של נס, או שאפשר גם לבקש על משהו שקורה מאוד נדיר. משהו רוצה את זה על החשבון...

דובר 1: לא, מודה, אם אני הולך אני איזה צעקה הייתה בישועה, כי זה סוג של אמונות. מה שכבר נספר. אוקיי, אני יכול להגיד לך...

דובר 2: אבל מישהו שלא נספר אצלו כי הסיכויים מאוד גבוהים כי לא יהיה בדיוק מבואר הוא רוצה מאוד מאוד לחיות מבקש מהקב"ה שהאחד מאלף אנשים שנרפא יהיה אני...

דובר 1: רגע רגע *you keep on putting in* את זה מאוד כי הוא רוצה מאוד מאוד... הישועה רוצה מאוד מאוד... כן... אבל תראה את הבסיס שאנחנו מדברים על רצון האדם לעשות סיפורי הקב"ה.

דובר 2: לא לא לא לא מדברים אומר מדברים על המציאות לא מדברים על הדמיונות. זה מה שאתה רוצה מאוד לא עושה את זה יותר. זה עושה את זה...

דובר 1: אתה יכול לשאול את ר' מייך בודמאן? אני אספר 24 מופתים של אנשים שנרפאו?

דובר 2: אחרי שזה קרה... בוודאי זה קרה ישירות, קרה שבדיוק אז באותו יום היה הפסק שהשכן שלו זה קרה. אני יכול לספר לך, אני יכול להמציא הרבה מעשיות איך זה יכול לעזור, אבל זה דבר אחר.

דובר 1: אבל זה דבר אחר, אי אפשר לבקש על שינוי עכשיו סדר עולם, כי הוא רוצה להיות גורן גדול יותר. אבל אדם זכאי לבקש על...

דובר 2: רגע, רגע, אתה אומר לי חידוש ועוד חידוש, שלא כתוב. יש לך שני חידושים. שאם זה מאוד חשוב, אז מותר כן לבקש על נס. כי זה מאוד חשוב, הוא עושה שהוא יהיה עשיר או עני או כך הלאה, כתוב הקב"ה רוצה כך, אתה יותר חכם מהקב"ה? אתה חושב שצריך לקפוץ מגג ולחיות הלאה? אתה מתפלל תפילת שוא.

דובר 1: אוקיי, בוא נלך ללמוד את זה. אתה אומר דבר מעניין, כי רואים...

אתה אומר דבר מעניין, כי זה דבר פשוט. אתה לא יכול לומר כי אנשים לא רשאים להתפלל על חייהם אם קיבלת סרטן ויש סיכוי מאוד גבוה למות. זה לא הגיוני. כי זה רשות, זה דבר של רשות לומר דבר כזה. זה רשות נגד בין אדם לחברו לומר דבר כזה. ר' יוסף, אלה דברים שאסור לומר, כי אסור לומר, כי יש לנו גם בין אדם לחברו, כי לא אומרים את זה.

אדם אמר לו, הוא רוצה עכשיו להיות יותר בגורן שלו. זה נגד בריאת הקב"ה, זה נגד הטבע, זה כך. אבל אדם נלחם על חייו, הוא צריך עכשיו לבדוק? ואם זה יותר מרוב, צריך ללכת גם לפי רוב, אה... יותר מ-50% מתים, הוא כבר צריך לוותר, ולא לעשות סעודות.

דובר 2: אה, בוקר טוב, זה חזרה לטבע שאומר לו איזו תפילה צריך להתפלל. יפה מאוד.

הלכה כ"ג: הנכנס לבית המדרש

דובר 1: נו, הריני נכנס לבית המדרש. עכשיו צריכים אנחנו לדעת אם אני צריך להתפלל את התפילה, כי זה לא מתאים להלכות שלי. אני כבר אגיד איך זה להבין. אחד הולך עם 'סטייט אוף מיינד', הוא לא הולך למקום, הוא הולך כמו שאתה אומר אבל עם 'סטייט אוף מיינד', הוא הולך לשיעור, הוא הולך ללמוד עם חברותא. יהי רצון מלפניך ה' אלוקי שלא אכשל בדבר הלכה, שלא ישל בדבר הלכה, שלא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא, ועל מותר אסור ועל אסור מותר.

דיון: "טמא טהור" – פסק או לימוד?

דובר 2: מעניין, כי הדבר נשמע יותר כאילו הוא הולך לפסוק, הוא הולך כאילו לבית הוראה להיות מורה הוראה. האם הוא מתכוון 'טמא טהור' בסוגיא, או שהוא מתכוון לפסק, שאף אחד לא יוכל לשאול?

דובר 1: אה, הוא לא מתכוון הלכה למעשה. יכול להיות עכשיו הולכים ללמוד את הסוגיא, שלא... אה, שלא יקבל שמועות אחרת. 'סטייט אוף מיינד' הוא הולך לקבל שמועות והוא הולך לדבר. בבית המדרש לא הולכים לפסוק, אלא 'שלא אומר על טמא טהור' מתכוון שלא יחזור על דברים שקריים. לא לפסוק הלכה למעשה, אבל שלא יהיה מקבל שבועה, שמועה, שלא יהיה לו קושיא בדבר הלכה. הוא אומר כבר פעם שנייה "אל ישל בדבר הלכה".

"וישמחו בי חברי" – התפילה על החברים

דובר 1: כן, אבל מה הוא אומר הלאה? וישמחו בי חברי. זה לכאורה עובדה, אני מתכוון ככה, שלא יהיה שאני עושה טעות והעולם צוחק ממני, והם שמחים. אדרבה, להיפך, זה יהיה מקובל אצל חברי.

דובר 2: כן, אבל אל יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם, זה בדיוק ההיפך. למה הוא יתפלל? הוא מתבייש אצל החברים כשהוא מבקש בתפילתו, הוא מתבייש. בכלל חושבים אפשרות כזו לשמוח? למה יהיה "ואשמח בהם"? אנשים הם אנשים, מתפללים, למה צריך את זה בכלל? "אל יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם", זו הבעיה עם הקושיא.

דובר 1: כן, כן, כן, זה נורמלי.

הסכנה של בית המדרש – תחרות ובושה

דובר 1: תחשוב על בית המדרש, מה הסכנה הגדולה ביותר בבית המדרש? שאפשר להתווכח, אחד יגיד ככה, השני יגיד ככה, וזה... או... הוא מבקש על המידות הטובות, הוא מבקש שלא יעשה כשלו וחבריו גם לא יעשו טעות והוא לא ישמח. זה שניהם. אפילו אם הם עושים טעות שלא ישמח, או שזה לא יקרה.

דובר 2: אה, שלא יקרה שהם עושים טעות שהם מתביישים והוא שמח. זה הולך שניהם.

דובר 1: זו בעיה בבית המדרש, זו הסכנה. צריך לעשות שמחה אחרת, צריך לראות שנצחק מסיבות אחרות, לא כי השני עשה טעות, או שנריב כי שנינו טועים. לא, אנחנו שמחים, אבל זה... זו דוגמה.

דובר 2: לא, זו הסכנה, זה הגיוני. כמו במרחץ קורה שנוכחים, בבית המדרש קורה שמתביישים.

דובר 1: לא, זה... אוקיי, אם לא נריב אף פעם לא צריך שום תפילה. האם זה ביטל תפילה מהתורה? לא. בבית המדרש רותח, יכול להיות זה, מתפללים, זה לא קורה. אוקיי. פעם מצאתי רמז בראשי תיבות של התורה.

דובר 2: נו, לא לומדים דיבורי הלכה, אלא לומדים דברים אחרים, לומדים שולחן ערוך, לומדים גמרא, לומדים זוהר, מה ההבדל?

דובר 1: אוקיי. אבל כלום לא יכול להיות זה.

הלכה כ"ד: ביציאתו מבית המדרש – ברכת הודאה

אולי חידוש. העולם עובד כך, העולם מלא בניסים. רופאים אומרים "זה נס". נס אומר שזה נגד הסטטיסטיקה. נגד הסטטיסטיקה קורה. משהו שכבר קרה בעבר אי אפשר לשנות. גוסס זה כבר לא.

אז רבי יצחק, אתה גם מודה שצריך מאוד מאוד להתפלל, כן? אני לא יודע, אני עדיין לא בטוח. אי אפשר לבקש שהסרטן יהיה... טוב מאוד, מתי מדברים? זה לא שייך, אבל שיהיה יותר טוב מעכשיו, שיהיה הכי טוב. אפשר אפילו לבקש תמיד מה שמתפללים על. זו האמת, לא מבקשים מהקב"ה בדיוק איך הישועה תהיה. מבקשים שיהיה יותר טוב מעכשיו.

טוב מאוד, תמיד מה שמתפללים זה טוב. אבל אפשר גם לבקש על הישועה, כי בדרך כלל, כמעט תמיד, אני לא מדבר כשיש לאחד סבא שהוא מאה ושלוש שנים, והוא אומר שצריך להתפלל שיחיה כמה שמתפללים על רפואה, זה תוכנית טובה, עובד על רפואה. אבל תמיד, עכשיו אתה אומר דבר נורמלי, אתה לא אומר שום חידוש.

הגדר של תפילת שוא – תפילות אבסורדיות

דובר 1: אני אומר, אפשר לתת רוב תפילות שאנשים מתפללים הגיוני. הדברים שהמשנה תופסת כתפילת שוא, הם תפילות אבסורדיות, זה לא "שלא יארע בביתי". זו תפילת שוא. אבל כשזה בא ממקום טוב, אי אפשר לעמוד עליו על תפילת שוא, כי בסטטיסטיקה, לא בטוח.

המוסר אומר, אני לא רוצה לומר שהוא טיפש, הוא לא יודע בכלל מה זה אומר תפילה, התפילה שלו לא תפילה טובה, הוא חושב שהקב"ה יכול לעשות נס גם. לא, I don't think so. צריך להיות להפך, צריך להיות תפילה. אתה קורא לעצמך סתם הצהרה מטופשת.

דיון: הדוגמה של כאב ראש – הבדל בין עתיד לעבר

דובר 2: מה כל כך שונה? בואו נבין, מה כל כך שונה? זה לא העניין של זכר עם ש... אני לא יודע מה, שכאב הראש יעבור. בואו ניקח דבר פשוט, נכון? בואו נגיד שכאב הראש יעבור. כשאתה מתפלל שיעבור, אתה מתפלל על משהו לעתיד, לא על העבר.

אבל מי שכאב הראש שלו לא התחיל לפני שעה, הוא מתפלל לקב"ה, "בורא עולם, אני רוצה שתסיר לא רק את כאב הראש מעכשיו, אלא שתסיר גם את חצי השעה האחרונה של כאב הראש." זו תפילת שווא.

דובר 1: אין לי כוחות ללמוד פילוסופיה. הוא לא יודע, איך קוראים לו, הסוגיק וונדר? הוא לא יודע כלום. הוא יודע שיכול להיות זכר בקבה, ומדברים מזמן הגמרא, אני באמת לא ידעתי. ואז היה זכר על זה.

שואל אני אותך, מה השוני? בואו נגיד, יש סוג כזה של כאב ראש שהטבע, כמו שכל הרופאים אומרים, לא תשעים אחוז, מאה אחוז, זה דבר שנמשך שבועיים. מתפלל אני שימשך רק שבוע אצלי. זה לא שונה, אז אתה מסכים שזה דומה לרשימה שיש?

דובר 2: לא, אז הרמב"ם היה אומר 'הרי זה', הוא לא אמר... הרמב"ם היה אומר את זה פעמיים אחרת. זה דבר שהקב"ה יכול לעשות או... תפילה צריך להסביר, פעם אחת לשנות את מה שיש לעשות לנקבה, גם כשכבר יש אפשר לשנות, כמו שבתו הפכה לזכר. הכל יש.

היסוד של תפילת שווא – לא מתפללים על משהו שהקב"ה לא עושה

דובר 1: אבל המשנה שם רוצה לומר שאסור לעשות תפילת שווא, כי זה לא שייך, כי לא מתפללים לקב"ה... יודע אתה מה, בואו נגיד במילים אחרות. אסור לומר 'רבונו של עולם, ברא אבן שאתה לא יכול להרים'.

דובר 2: לא, לא, לא רק זה. הקב"ה יכול בקלות רבה לשנות זכר שבמעמי לנקבה. לקב"ה לא קשה בכלל. זה כבר נעשה הרבה בהיסטוריה אצל דינה, אני לא יודע מתי. יכול להיות, מדברים על זה, זה מאוד קל לקב"ה. אבל הוא לא עושה דברים כאלה, כמעט אף פעם לא. ממילא לא מתפללים, זו תפילת שווא, כן? תפילה, זה... לא מדברים.

דובר 1: וכאן זה דבר אחר, יש מחלוקת מסוימת. למה? הוא יכול לשנות, זה עדיין לא נולד. זה לא טבע אחר.

דובר 2: עיר, כרך, יהודים שנכנסים לעיר, מה הנקודה? מתכוון שהוא נוסע, הוא נכנס לעיר חדשה, זה לא יכול להיות העיר שלו.

דובר 1: אבל לא, אנחנו אומרים את זה לתפילת הדרך.

דובר 2: והרמב"ם אומר רק את עיקר תפילת הדרך, אומר הרמב"ם בתנאים שכשהוא יצא.

דובר 1: לא הכרך מתכוון שהוא נוסע, כמו שאנחנו עושים תפילת הדרך.

דובר 2: אוקיי, אבל כאן זה יותר על הכניסה לכרך, לא על הדרך. דרך זו סכנה, זה דבר אחד. הכרך זו העיר. הוא הולך לעשות שם חברים, או שהוא הולך לעסקים.

דובר 1: אבל ברור, כל עיר חדשה, אולי יש גוי שיתן לך כרטיס, אני לא יודע, כרטיס חניה, אני לא יודע. בדרך יש מי שישמח.

"הנכנס לכרך, יהי רצון מלפניך ה' אלוקיני שתכניסני לכרך זה לשלום". אה, לא, אפילו הכניסה, "ואם נכנס בשלום". "אם נכנס בשלום", מודה הוא לקב"ה, "מודה אני לפניך ה' אלוקיני שהכנסתני".

אז נראה שהכניסה הייתה, צריך לעבור את המסך, צריך... זה דבר מסובך.

כשיבקש לצאת, מבקש תפילה שיוכל לצאת, "יהי רצון מלפניך ה' אלוקיני שתוציאני מכרך זה לשלום". וכשיצא בשלום, אומר ככה, יש ארוכה יותר, "מודה אני לפניך ה' אלוקיני שתוציאני מכרך זה לשלום, וכשם שתוציאני לשלום, כן תוליכני" - שהמקום הבא שאני הולך אליו יהיה לשלום, "ותסמכני לשלום, ותצעידני לשלום" - שתתמוך בי, כן, שתצעד איתי, כן, צעד. "ותצילני מכף אויב ואורב בדרך" - ומי שהוא... יש גנבים, ליסטים בדרך.

יפה מאוד.

כללו של דבר - לעולם יצעק אדם על העתיד לבוא

מסיימת הגמרא ככה, "כללו של דבר, לעולם יצעק אדם על העתיד לבוא". אדם יצעק תמיד, יבקש מהקב"ה, יתפלל על העתיד לבוא. כמו למשל, שהוא נכנס לבית המדרש, שיהיו לו מידות טובות, שילמד טוב. או הדבר האחר שלמדנו קודם, הוא נכנס למרחץ, "ויבקש רחמים" - שיבקש רחמים מהקב"ה, לשון תפילה ובקשת רחמים.

ואחר כך, "ויתן הודאה על שעבר" - ושיוודה לקב"ה על מה שכבר עבר, "ויודה וישבח כפי כחו".

דיון: מה מתכוון "כפי כחו"?

דובר 2: אה, "כפי כחו" מתכוון שאפשר להשתמש בלשון שלוו?

דובר 1: לכאורה זה מתכוון. כי הוא אמר, כשהוא אומר שהערוך מברך הוא גם אמר משהו "כפי כחו". אז, בלשון שלו כמו.

מאוד מעניין. אז הרבה מהברכות הן הצעות כאלה, ואפשר להשתמש בלשון שלו. כך זה נשמע.

דיון: מתי אומרים בקשה ומתי הודאה?

דובר 1: אבל אני רוצה להבין, ה"כללו של דבר", הוא מדבר באותו אירוע יהיה "יצעק על העתיד" ו"יתן הודאה", או לפני כן יהיה "יצעק" ואחר כך כשהוא מסיים "הודאה"?

דובר 2: כי בתפילות שראינו עכשיו, עושים שניהם כל פעם.

דובר 1: יכול להיות כל פעם כמו על הכרך הוא אמר גם בקשה, גם הודאה.

דובר 2: מאוד ברור. זה מדרש. לפני ואחרי.

דובר 1: מאוד ברור. אתה רואה מאוד ברור.

יכול להיות שזה גם התשובה, שצריך לדעת שגם לפני צריך לומר, "בורא עולם, אתה עזרת לי עד עכשיו, מבקש אני ממך, עזור לי". כמו, שני דברים אפשר לעשות. הנקודה היא תמיד.

שהדבר שאתה אומר, נתתי לך חבילה של מקרים, אולי מתכוון שזה הכלל שבו. נתן לך הרבה הגמרא איך, ומקרה כזה, אבל זה עושה עוד אלפי

דובר 1: בבית המדרש עושים גם ברכה, אומרים מודים אנחנו לך ה' אלוקיני, עושים ברכת הודאה כזו. מודים לקב"ה ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני בין חברים של יושבי בית המדרש, לא אלה שיושבים בפינות הרחוב ומבלים.

"חלקי" - מקומי בחיים

דובר 1: "חלקי" מתכוון כפשוטו, העבודה שלי, חלקי בחיים, הסטטוס שלי, המקום שבו אני נמצא. יכול להיות יושבי קרנות, למדנו, יכול להיות שזה מתכוון בכלל אנשים סוחרים. יש שני פירושים, למדנו גם בהלכות קריאת התורה. מה שאתה אומר, יושבי ספסלים, יכול להיות שזה מתכוון אנשים שעוסקים... שיחי בי יושבי שער, ונגינותי שותי שכר, "יושבי קרנות". יכול להתכוון לחנויות, סוחרים. חלקי הוא תורה, לא עבודה.

"שאני משכים והם משכימים"

דובר 1: שאני משכים והם משכימים. אנחנו בעצם די דומים, שנינו קמים, שנינו הולכים אנחנו עובדים קשה. מי שמגיע לכולל אחת עשרה בבוקר לא יכול לומר את זה. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אה, יש סוחרים שגם יטענו, "אני לא מרגיש כל כך רע". אני קם לדברי תורה, הם יש להם סדר חיים, אני קם לדברי תורה. אני עמל והם עמלים. שניהם מתאמצים, לאף אחד אין חיים קלים. אני עמל ומקבל שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר. כתוב שכר עולם הבא, כן? אני מקבל שכר, אני מקבל שכר, אני מקבל עבודה.

"אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת"

דובר 1: אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. הם הולכים לקבר. מה היעד הסופי שלהם?

דובר 2: באר שחת לא מתכוון גיהנום? מדברים על יהודים ממש רעים.

דובר 1: כשהרמב"ם חישוב בסוף הלכות תשובה לשונות לבאר שחת, הוא אמר שזה איבוד הנשמה. יכול להיות זה בגלל שאין להם דעת, יכול להיות שהם לא יכולים לקבל... עד שהוא עמד והוא חישוב שהוא סוף כל סוף עשה תשובה.

מוסר השכל: תחרות בבית המדרש

דובר 1: אני חושב שמי שלא אמר את התפילה לפני כן, וכל היום היה מה היה הכיף שלו? מה הייתה השמחה שלו? לא הייתה שמחת התורה, הייתה שמחה של שהחבר נעשה נקסט דור. הוא הולך בדיוק כמו יושבי קרנות. מה יושבי קרנות כל היום? הוא שמה שהוא עשה יותר כסף מהחבר, הוא מתחרה. מי שבלימוד הוא גם בתחרות, אני לא יודע כמה הוא יכול לומר.

ברכות הדרך, כללו של דבר, וכל המרבה להודות

הנכנס לכרך - ברכות הכניסה והיציאה

דובר 1: אוקיי. יש חלק אחד בבבא בתרא, יפה מאוד, מה החלק הקטן בבבא בתרא?

בואו נראה הרמב"ם אומר כאן, "וכל מה שאינו כו", כן, הרמב"ם אומר "דרך משל בשחרית".

דובר 2: אתה צודק, אתה אמרת פרט, אבל אני לא ראתי. אתה צודק.

דובר 1: אז על זה הייתי אומר שיושבי קרנות לא מתכוון למי שהולך לעבוד, כי היהודי גם הולך, כשהוא יוצא מבית המדרש הוא הולך לעבוד. איך הוא הולך במציאות? הוא הולך לעבוד.

דובר 2: לעבוד מה אתה מתכוון בלילה הוא הולך הביתה לישון.

דובר 1: כן, מותר לעשות פרנסה גם.

דובר 2: הוא מדבר על יושבי קרנות כשהם לא עובדים.

דובר 1: יפה מאוד, הוא מבלה, במקום שילמד כמעט לא.

נו, "הנכנס לכרך" כשהוא נכנס לעיר, "יהי רצון מלפניך ה' אלוקיני שתכניסני לכרך זה לשלום". לכאורה מתכוון שהוא הולך לעסק, לשוק.

דברים. אז הדבר לפני זה לומר אחרי.

הרמב"ם לא מביא הכל

הרמב"ם לא מביא, למשל, אני זוכר בגמרא שכשמישהו היה חולה שנתרפא והוא חוזר, צריך לומר "ברוך רחמנא דיהבך לן ולא יהבך לעפרא", ועוד אופנים כאלה מהגמרא. הרמב"ם לא מביא הכל, אבל הוא אומר כמו, קח מכאן את הרעיון שהוא אמר.

כשאתה שואל על כל דבר למה לא עושים ברכה, אם אדם הולך לאיזה אירוע יפה ומרשים, אין שישים אלף יהודים, אבל משהו שלוקח אותו מאוד חזק, שיראה כן משהו לעשות ברכה. הוא רואה שם הרבה אנשים שלא ראה, אולי עושים שהחיינו. אפילו אין ברכה, יכול להיות לשון כזו סתם.

דובר 2: כן, או סכנה שלא תהיה כזו מלכות וכדומה.

כל המרבה להודות את ה'

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, "כל המרבה להודות את ה'", מי שמרבה להודות לקב"ה, והוא גם אומר את המילה "את ה'". אני מתכוון כמו, כי למדנו עכשיו על תפילת שווא, כאילו קצת מפחדים מתפילת שווא. אבל בכל זאת, הדבר הכללי, אני מתכוון זה מה שהרמב"ם אומר כאן, כן, צריך באמת לפחד מתפילת שווא, אבל זה פרט קטן. התמונה הגדולה יותר היא, ככל שמודים יותר לקב"ה זה טוב יותר.

"לכאורה כל המרבה להודות את ה' ולשבחו תמיד", שיהיו לו הרבה הזדמנויות, שיהיה לו באירועים שונים בחייו להודות לקב"ה, "הרי זה משובח".

דיון: למה "להודות" ולא "לצעוק"?

מעניין שהרמב"ם לא אומר "כל המרבה לצעוק". אבל הלשון גם שייכת, כי הוא משובח הוא עצמו משובח. לאדם שאומר תמיד שבח.

למה לא כתוב "כל המרבה לצעוק"? "הרי זה מצועק", מה יעמוד? שיצעק עליו?

דובר 2: אוקיי, זה לא... אני מתכוון שהוא אומר, פשוט מתכוון שאדם שלפי ההלכה הוא משובח, הוא ראוי לעשות כן.

דובר 1: אני חושב גם שזה הוא אומר, צריך לצעוק להבא ולהודות על שעבר. מזה שצריך לצעוק על שעבר הוא מערבת את הדבר.

דיון: מודה להבא?

דובר 2: אם לא מודים על להבא, כך זה נשמע.

דובר 1: אמת? שורה שלמה של נוסח בסידור כתוב מודה להבא, על הטוב שיהיה.

דובר 2: אבל מה כתוב חוץ מזה? על פשוט, על הבא ועל העבר, הוא מודה. אם עושים הפוך, מתבלבלים.

דובר 1: נכון. נו, אין לו שאלה.

דובר 2: נכון.

סיום - כשם שמברך על הרעה כך מברך על הטובה

דובר 1: הרמב"ם הזהיר אותנו, למשל, הוא הזהיר אותנו ב"כשם שמברך על הרעה כך מברך על הטוב", שמתכוון לומר שלגבי עניין אחד צריך להיות "כך", שצריך להיות בלב שלם, אבל הנוסח צריך להיות אחר.